

ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΕ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ-ΡΟΥΜΑΝΙΑ-ΣΕΡΒΙΑ

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΟΜΙΛΟΥ ΕΛΤΟΝ

Η εργασία υποβάλλεται για την μερική κάλυψη των απαιτήσεων με στόχο την απόκτηση του διπλώματος:

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ & ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

ΑΠΟ

ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΤΖΑΝΙΔΟΥ ΜΑΡΙΑ

ΜΟΕΣ/0833

Επιβλέπων καθηγητής: Κος Παντελίδης Παντελής

Τμήμα Οικονομικής Επιστήμης

2010

ΔΗΛΩΣΗ

Η διατριβή αυτή είναι πρωτότυπη και εκπονήθηκε αποκλειστικά και μόνο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Τίτλου «Οικονομική και Επιχειρησιακή Στρατηγική», του τμήματος Οικονομικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Πειραιώς.

Η μεταπτυχιακή φοιτήτρια

Τζανίδου Μαρία

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα εργασία έχει ως θέμα τις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στη Βουλγαρία, τη Ρουμανία και τη Σερβία και την δραστηριότητα του Ομίλου ΕΛΤΟΝ σε αυτές τις χώρες.

Ο Όμιλος ΕΛΤΟΝ αποτελεί παράδειγμα ελληνικής επιχείρησης που έχει καταφέρει να αναπτυχθεί με επιτυχία στα Βαλκάνια, με την ίδρυση τριών θυγατρικών.

Η εργασία χωρίζεται σε πέντε τμήματα-μέρη.

Στο πρώτο από αυτά, αναλύονται η έννοια της διεθνικής επιχείρησης, οι τρόποι που μπορεί να επιλέξει μία επιχείρηση για διεθνή δραστηριότητα και το πλαίσιο των άμεσων ξένων επενδύσεων.

Στο δεύτερο μέρος, περιγράφονται οι λόγοι για τους οποίους οι ελληνικές επιχειρήσεις επιλέγουν τα Βαλκάνια για να επεκταθούν, ενώ στο επόμενο μέρος παρουσιάζεται ο Όμιλος ΕΛΤΟΝ.

Στο τέταρτο τμήμα αναλύονται, για κάθε χώρα, κάποιιο βασικοί παράγοντες που επηρεάζουν την προσέλκυση των άμεσων ξένων επενδύσεων, οι ελληνικές άμεσες ξένες επενδύσεις και η αντίστοιχη θυγατρική του Ομίλου ΕΛΤΟΝ.

Στο τελευταίο μέρος εξάγονται συμπεράσματα σχετικά με την κατάσταση των τριών χωρών, την δυνατότητα για περαιτέρω ενδυνάμωση των ελληνικών άμεσων ξένων επενδύσεων σε αυτές τις χώρες, ενώ γίνεται αναφορά στην προοπτική του Ομίλου ΕΛΤΟΝ.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Παντελίδη Παντελή, καθηγητή του Πανεπιστημίου Πειραιά, για την επίβλεψη και τον συντονισμό της εργασίας και τον κ. Καμάτσο Πάρη, του τμήματος εσωτερικού ελέγχου της εταιρείας ΕΛΤΟΝ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΑΕΒΕ, για τις χρήσιμες πληροφορίες του.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου και τους φίλους μου για τη συμπαράσταση και την κατανόησή τους.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α' Μέρος

ΚΕΦΑΛΑΙΟ I: Εισαγωγή	σελ.14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ II: Τρόποι για διεθνή επιχειρηματική δραστηριότητα	σελ.16
2.1 Εξαγωγές.....	σελ.16
2.2 Licensing.....	σελ.16
2.3 Franchising.....	σελ.17
2.4 Ειδικές Στρατηγικές.....	σελ.18
2.4.1 Συμβάσεις παραγωγής.....	σελ.18
2.4.2 Σύμβαση μανάτζμεντ.....	σελ.19
2.4.3 Επένδυση με το «κλειδί στο χέρι».....	σελ.20
2.5 Άμεση Ξένη Επένδυση.....	σελ.21
2.5.1 Τρόποι εμφάνισης ΞΑΕ.....	σελ.22
2.5.2 Λόγοι πραγματοποίησης μίας ΑΞΕ.....	σελ.26
2.5.3 Είδη πλεονεκτημάτων όταν κάνουμε ξένη επένδυση.....	σελ.30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ III: Παράγοντες μίας χώρας που προσελκύουν ή απωθούν τις ΑΞΕ	σελ.32
3.1 Γεωπολιτική θέση της χώρας υποδοχής.....	σελ.32
3.2 Ο δυναμισμός της οικονομίας.....	σελ.32
3.3 Η δυναμική της αγοράς.....	σελ.33
3.4 Χρηματοπιστωτικό σύστημα.....	σελ.34
3.5 Τεχνολογική ανάπτυξη.....	σελ.36
3.6 Φυσικός πλούτος.....	σελ.36
3.7 Ανθρώπινος παράγοντας.....	σελ.37
3.8 Κρατικός παρεμβατισμός.....	σελ.38
3.9 Πολιτική σταθερότητα.....	σελ.39

3.10 Κοινωνικοπολιτιστικοί παράγοντες.....	σελ.39
--	--------

Β' Μέρος

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV: Η σημαντικότητα των Βαλκανίων-Γιατί οι Έλληνες

επενδύουν στα Βαλκάνια.....	σελ.42
------------------------------------	---------------

Γ' Μέρος

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V: Η εταιρεία ΕΛΤΟΝ

5.1 Ιστορία.....	σελ.45
5.2 Προφίλ.....	σελ.47
5.3 Στόχοι και δυναμική.....	σελ.50
5.4 Διεθνής παρουσία.....	σελ.51
5.5 Η δομή του Ομίλου ΕΛΤΟΝ.....	σελ.52
5.6 Άμεσες Ξένες Επενδύσεις.....	σελ.53
5.7 Στάση του Ομίλου απέναντι στο γενικότερο οικονομικό κλίμα.....	σελ.53
5.8 Οικονομικά στοιχεία Ομίλου.....	σελ.54
5.9 Οικονομικά στοιχεία Μητρικής.....	σελ.55

Δ' Μέρος

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI: Βουλγαρία.....

6.1 Κυριότερες μορφές εταιρειών.....	σελ.59
6.2 Φορολογική νομοθεσία.....	σελ.60
6.2.1 Άμεσοι φόροι.....	σελ.60
6.2.1.1 Φόρος φυσικών προσώπων.....	σελ.60
6.2.1.2 Φόρος νομικών προσώπων.....	σελ.60
6.2.1.3 Παρακράτηση φόρου για πληρωμές στο εξωτερικό.....	σελ.61
6.2.2 Έμμεσοι φόροι.....	σελ.62
6.2.2.1 ΦΠΑ και ειδικός φόρος κατανάλωσης.....	σελ.62

6.2.3 Τοπικοί φόροι και τέλη.....	σελ.62
6.2.4 Φορολογικές απαλλαγές ως επενδυτικό κίνητρο.....	σελ.63
6.3 Επενδυτικά κίνητρα.....	σελ.63
6.4 ΑΕΠ.....	σελ.65
6.5 Πληθυσμός.....	σελ.66
6.6 Εργασιακές σχέσεις-κοινωνική ασφάλιση.....	σελ.68
6.6.1 Μισθοί-ασφαλιστικές εισφορές.....	σελ.69
6.6.2 Νόμος για τα συνταξιοδοτικά ταμεία.....	σελ.69
6.7 Ανεργία.....	σελ.70
6.8 Πληθωρισμός.....	σελ.72
6.9 Έρευνα και ανάπτυξη.....	σελ.73
6.10 Περιβάλλον.....	σελ.74
6.11 ΑΞΕ.....	σελ.77
6.12 Οι Ελληνικές ΑΞΕ στη Βουλγαρία.....	σελ.80
6.13 Κυβερνητικό σχέδιο μέτρων κατά της κρίσης.....	σελ.83
6.14 Η εταιρεία «ΕΛΤΟΝ» στη Βουλγαρία.....	σελ.85
6.15 Οικονομικά στοιχεία ELTON CORPORATION LTD.....	σελ.87
ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII: Ρουμανία.....	σελ.88
7.1 Κυριότερες μορφές εταιρειών.....	σελ.89
7.2 Φορολογική νομοθεσία.....	σελ.90
7.2.1 Φόρος φυσικών προσώπων.....	σελ.90
7.2.2 Φόρος νομικών προσώπων.....	σελ.91
7.2.3 Φορολογία μικροεπιχειρήσεων.....	σελ.91
7.2.4 ΦΠΑ και ειδικός φόρος κατανάλωσης.....	σελ.92
7.2.5 Φορολογία μερισμάτων.....	σελ.92

7.2.6 Τοπικοί φόροι.....	σελ.93
7.3 Επενδυτικά κίνητρα.....	σελ.93
7.3.1 Φορολογικά κίνητρα για τις επιχειρήσεις.....	σελ.93
7.3.2 Κίνητρα απασχόλησης για συγκεκριμένες κατηγορίες.....	σελ.94
7.4 ΑΕΠ.....	σελ.94
7.5 Πληθυσμός.....	σελ.96
7.6 Εργασιακές σχέσεις-κοινωνική ασφάλιση.....	σελ.98
7.6.1 Μισθοί-ασφαλιστικές εισφορές.....	σελ.99
7.7 Ανεργία.....	σελ.100
7.8 Πληθωρισμός.....	σελ.101
7.9 Έρευνα και ανάπτυξη.....	σελ.103
7.10 Περιβάλλον.....	σελ.104
7.11 ΑΞΕ.....	σελ.105
7.12 Οι Ελληνικές ΑΞΕ στη Ρουμανία.....	σελ.108
7.13 Κυβερνητικό σχέδιο μέτρων κατά της κρίσης.....	σελ.111
7.14 Η εταιρεία «ΕΛΤΟΝ» στη Ρουμανία.....	σελ.112
7.15 Οικονομικά στοιχεία ELTON CORPORATION SA.....	σελ.115
ΚΕΦΑΛΑΙΟ VIII: Σερβία.....	σελ.116
8.1 Κυριότερες μορφές εταιρειών.....	σελ.118
8.2 Φορολογική νομοθεσία.....	σελ.119
8.2.1 Φόρος φυσικών προσώπων.....	σελ.119
8.2.2 Φόρος νομικών προσώπων.....	σελ.120
8.2.3 ΦΠΑ και ειδικός φόρος κατανάλωσης.....	σελ.121
8.2.4 Φόρος περιουσίας.....	σελ.122
8.2.5 Τοπικοί φόροι και τέλη.....	σελ.123

8.3 Επενδυτικά κίνητρα.....	σελ.123
8.3.1 Φορολογικά κίνητρα.....	σελ.123
8.3.2 Οικονομικά κίνητρα.....	σελ.124
8.4 ΑΕΠ.....	σελ.125
8.5 Πληθυσμός.....	σελ.127
8.6 Εργασιακές σχέσεις-κοινωνική ασφάλιση.....	σελ.129
8.6.1 Μισθοί-ασφαλιστικές εισφορές.....	σελ.129
8.7 Ανεργία.....	σελ.131
8.8 Πληθωρισμός.....	σελ.132
8.9 Έρευνα και ανάπτυξη.....	σελ.133
8.10 Περιβάλλον.....	σελ.135
8.11 ΑΞΕ.....	σελ.137
8.12 Οι Ελληνικές ΑΞΕ στη Σερβία.....	σελ.140
8.13 Προβλήματα Ελληνικών επιχειρήσεων.....	σελ.142
8.14 Κυβερνητικό σχέδιο μέτρων κατά της κρίσης.....	σελ.143
8.15 Η εταιρεία «ΕΛΤΟΝ» στη Σερβία.....	σελ.144
8.16 Οικονομικά στοιχεία ELTON CORPORATION DOO.....	σελ.145

Ε' Μέρος

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΧ: Επίλογος – Συμπεράσματα.....	σελ.146
--	----------------

Βιβλιογραφία.....	σελ.151
--------------------------	----------------

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακες Κεφαλαίου V

- Πίνακας 1: Η δομή του Ομίλου ΕΛΤΟΝ
- Πίνακας 2: Οικονομικά στοιχεία Ομίλου ΕΛΤΟΝ
- Πίνακας 3: Οικονομικά στοιχεία Μητρικής

Πίνακες Κεφαλαίου VI

- Πίνακας 4: Διαχρονική εξέλιξη ΑΕΠ
- Πίνακας 5: Χαρακτηριστικά πληθυσμού Βουλγαρίας
- Πίνακας 6: Η ανεργία στη Βουλγαρία
- Πίνακας 7: FDI stock by country, 1996-2009, %, EUR m
- Πίνακας 8: Εξέλιξη ελληνικών άμεσων επενδύσεων στην Βουλγαρία κατά τομέα
- Πίνακας 9: Οικονομικά στοιχεία ELTON CORPORATION LTD

Πίνακες Κεφαλαίου VII

- Πίνακας 10: Εξέλιξη ΑΕΠ Ρουμανίας (2003-2009)
- Πίνακας 11: Εξέλιξη κατά κεφαλή μέσου ετήσιου ΑΕΠ Ρουμανίας
- Πίνακας 12: Χαρακτηριστικά πληθυσμού Ρουμανίας
- Πίνακας 13: Registered unemployed, by educational level
- Πίνακας 14: Romania-Inflation Rate 2000-2009
- Πίνακας 15: Consumer price indices (%)
- Πίνακας 16: State budget resources allocated for R&D during 2006-2009
- Πίνακας 17: Foreign direct investments attracted by Romania during 2003-2009
Euro Million

Πίνακας 18: Foreign direct investments as of December 31st, 2008 (stock distribution by main economic activity)

Πίνακας 19: Foreign Direct Investments as of December 31st, 2008 (stock distribution by development region)

Πίνακας 20: Foreign Direct Investments as of December 31st, 2008 (stock distribution by top 10 countries of origin)

Πίνακας 21: Διαχρονική εξέλιξη ξένων και ελληνικών άμεσων επενδύσεων στην Ρουμανία (2004-2008)

Πίνακας 22: Αριθμός εταιρειών που δραστηριοποιούνται στην Ρουμανία

Πίνακας 23: Οικονομικά στοιχεία ELTON CORPORATION SA

Πίνακες Κεφαλαίου VIII

Πίνακας 24: Φόρος περιουσίας

Πίνακας 25: Εξέλιξη ΑΕΠ Σερβίας (2004-2009)

Πίνακας 26: Χαρακτηριστικά πληθυσμού Σερβίας

Πίνακας 27: Πληθυσμός Σερβίας 1999-2009

Πίνακας 28: Οι μισθοί στην Σερβία

Πίνακας 29: Unemployment

Πίνακας 30: Πληθωρισμός

Πίνακας 31: Inward FDI (USD million)

Πίνακας 32: Net FDI by Countries (2005-2009)

Πίνακας 33: Inward FDI by Industries (2005-2009)

Πίνακας 34: Ύψος ελληνικών άμεσων επενδύσεων στην Σερβία

Πίνακας 35: Οικονομικά στοιχεία ELTON CORPORATION DOO

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διαγράμματα Κεφαλαίου VI

Διάγραμμα 1: Corporate income tax rate 2010 (comparison between Bulgaria and Europe)

Διάγραμμα 2: GDP real growth (%), 2002-2009

Διάγραμμα 3: Population of Bulgaria

Διάγραμμα 4: Unemployment rate (%), 2004-2010

Διάγραμμα 5: Number of unemployed

Διάγραμμα 6: Inflation, (annual change), 2005-2010

Διάγραμμα 7: Record FDI inflows in 2006-2008 EUR MLN

Διάγραμμα 8: Bulgaria leads CEE countries in terms of FDI to GDP indicator

Διάγραμμα 9: FDI stock by sector, 1996-2009, %, EUR m

Διάγραμμα 10: Ελληνικές ΑΞΕ στη Βουλγαρία

Διαγράμματα Κεφαλαίου VII

Διάγραμμα 11: GDP real growth (%), 2003-2009

Διάγραμμα 12: Population of Romania

Διάγραμμα 13: Romania's total population dynamics, in the 1990-2009 timeframe

Διάγραμμα 14: Romania's Real Wages Development 1990-2008

Διάγραμμα 15: Number of registered unemployed and unemployment rate

Διάγραμμα 16: Διάγραμμα πληθωρισμού τιμών

Διαγράμματα Κεφαλαίου VIII

Διάγραμμα 17: Corporate income tax rate

Διάγραμμα 18: Standard vat rate

Διάγραμμα 19: GDP growth rate

Διάγραμμα 20: Gross Monthly Wages in EUR (2009)

Διάγραμμα 21: Διαχρονική εξέλιξη πληθωρισμού

Διάγραμμα 22: Public R&D expenditures have been rising since 2001

Διάγραμμα 23: Δαπάνες σε R&D ως ποσοστό του ΑΕΠ

Διάγραμμα 24: Expected growth of R&D expenditure over next five years

Διάγραμμα 25: Inward FDI (EUR MILLION)

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

- ΞΑΕ:** Σύντμηση των Ξένων Άμεσων Επενδύσεων
- ΠΕ:** Σύντμηση της Πολυεθνικής Επιχείρησης
- ΑΞΕ:** Σύντμηση των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων
- ΜΜΕ:** Σύντμηση των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων
- ΑΕΠ:** Σύντμηση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος
- GDP:** Σύντμηση του Gross Domestic Product
- est.:** Σύντμηση του estimated
- CIBUT:** Σύντμηση του Confederation of Independent Trade Unions of Bulgaria
(Συνομοσπονδία Ανεξάρτητων Εμπορικών Ενώσεων Βουλγαρίας)
- BIA:** Σύντμηση του Bulgarian Industrial Association
(Βουλγαρική Ένωση Βιομηχάνων)
- ΑΠΕ:** Σύντμηση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας
- FDI:** Σύντμηση του Foreign Direct Investment
- MLN:** Σύντμηση του Million
- CEE:** Σύντμηση του Central and Eastern Europe
- BGN:** Σύντμηση του Bulgarian lev
- HCPI:** Σύντμηση του Harmonized Consumer Price Index
- R&D:** Σύντμηση του Research and Development
- ΟΗΕ:** Σύντμηση του Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
- RSD:** Σύντμηση του Serbian dinar
- ΟΟΣΑ:** Σύντμηση του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
- SIIPA:** Σύντμηση του Serbia Investment and Export Promotion Agency
(Υπηρεσία Προώθησης Εξαγωγών και Ξένων Επενδύσεων της Σερβίας)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι: Εισαγωγή

Η Διεθνική επιχείρηση αποτελεί ένα οργανωμένο σύμπλεγμα οικονομικών οντοτήτων, εγκατεστημένων σε διάφορα κράτη, που δρα ως ένα συντονισμένο, αλληλεξαρτώμενο και ενιαίο παραγωγικό σύνολο, στηριζόμενο σε μία συνεχή διασυνοριακή ροή προϊόντων, κεφαλαιουχικών αγαθών, πληροφοριών, γνώσεων, ανθρώπων, τεχνολογίας, κεφαλαίων, καθώς και μεθόδων διοίκησης και πρακτικών οργάνωσης. Περιγραφικά αυτή η διάταξη μοιάζει με έναν ιστό αράχνης όπου στο κέντρο βρίσκεται η μητρική εταιρεία και στα διάφορα σημεία του ιστού οι οντότητες στις οποίες η μητρική ασκεί μεγαλύτερο ή μικρότερο έλεγχο.

Η δημιουργία και η λειτουργία αυτού του δικτύου πολυεπίπεδων σχέσεων μεταξύ των οικονομικών οντοτήτων που συγκροτούν την διεθνική επιχείρηση δεν είναι στατική καθώς η ένταση, και η έκταση των σχέσεων μεταβάλλεται. Οι συναλλαγές που πραγματοποιούνται εντός αυτού του δικτύου λαμβάνουν μεν χώρα εντός ενός διαμορφωμένου πλαισίου με συγκεκριμένα τυπικά και άτυπα στοιχεία, ωστόσο νέες συναλλαγές δημιουργούνται και παλαιές διακόπτονται. Οι δεσμοί που αναπτύσσονται μεταξύ των οικονομικών οντοτήτων είναι ποικίλων τύπων (τεχνικοί, οικονομικοί, πληροφοριακοί κ.τ.λ.) και όχι μόνο νομικοί, ενώ η συμπληρωματικότητα και η αλληλεξάρτηση των οικονομικών δραστηριοτήτων συνιστά το βασικό γνώρισμα του δικτύου στο σύνολό του. Η θέση της κάθε οικονομικής οντότητας σε αυτό το δίκτυο δεν είναι δεδομένη αλλά μεταβάλλεται τόσο ποιοτικά (είδος παρεχομένων υπηρεσιών/προϊόντων στο δίκτυο), όσο και ποσοτικά (ένταση εμπλοκής στην δράση του δικτύου). Η φιλοσοφία του ιδιόμορφου αυτού δικτύου δεν είναι απλώς η

μεγιστοποίηση των κερδών για την Διεθνή επιχείρηση ως σύνολο αλλά και η επίτευξη των ευρύτερων στόχων στρατηγικής που η ίδια η επιχείρηση θέτει¹.

Στον πιο απλουστευμένο ορισμό της, διεθνής επιχείρηση είναι κάθε δραστηριότητα που διαβαίνει εθνικά σύνορα. Μιλούμε για διεθνείς επιχειρήσεις, όταν επιχειρηματικές δραστηριότητες περνούν εθνικά σύνορα. Διεθνείς επιχειρήσεις δεν είναι μόνο οι κολοσσοί. Διεθνείς επιχειρήσεις μπορεί να είναι και τα εκατομμύρια των μικρών επιχειρήσεων που παράγουν και πωλούν χιλιάδες προϊόντων που χρησιμοποιούνται από καταναλωτές ή άλλες επιχειρήσεις άλλων κρατών, που χρησιμοποιούν ξένες τεχνολογίες, απασχολούν αλλοδαπά στελέχη κ.ο.κ².

¹ Χαζάκης, Κωνσταντίνος, Ι., *Εγχειρίδιο Ξένων Επενδύσεων στις Βαλκανικές Χώρες*, Εκδόσεις Ζήτη, Θεσσαλονίκη 2000.

² Θανόπουλος, Γιάννης, Ν., *Το Επιχειρείν στο Παγκόσμιο Χωριό Μας*, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2002.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II: Τρόποι για διεθνή επιχειρηματική δραστηριότητα

Μία επιχείρηση έχει τη δυνατότητα να προσεγγίσει τις ξένες αγορές και να επιτύχει τη διεθνή επιχειρηματική δραστηριοποίησή της με διάφορους τρόπους.

2.1 Εξαγωγές

Ο πρώτος τρόπος είναι η προσέγγιση της αγοράς μέσω των εξαγωγών προς αυτή. Η επιχείρηση παράγει το προϊόν στις εγκαταστάσεις της, που βρίσκονται μέσα στα εθνικά όρια της έδρας της επιχείρησης, και κατόπιν το εξάγει σε ξένες αγορές³. Υπάρχουν δύο μορφές εξαγωγών: Η έμμεση και η άμεση. Η πρώτη πραγματοποιείται όταν μία επιχείρηση πουλάει το προϊόν της σε έναν εγχώριο πελάτη, ο οποίος με τη σειρά του εξάγει το προϊόν, είτε στην αρχική του μορφή ή τροποποιημένο. Η δεύτερη πραγματοποιείται μέσω πωλήσεων σε πελάτες – είτε διανομείς, είτε τελικοί χρήστες – που είναι εγκατεστημένοι έξω από τη χώρα της μητρικής εταιρείας⁴.

2.2 Licensing

Ο δεύτερος τρόπος εισαγωγής σε μία ξένη αγορά είναι το licensing. Ως licensing νοείται, η χορήγηση άδειας παραγωγής από μία επιχείρηση σε μία άλλη, με όρο τη χρήση συγκεκριμένης τεχνολογίας στα πλαίσια συγκεκριμένης παραγωγικής διαδικασίας (production process), ή η χρήση και εκμετάλλευση μίας εμπορικής επωνυμίας – σήματος (trademark). Η χορήγηση άδειας χρήσεως τεχνολογίας δίνει σε μία επιχείρηση το προνόμιο να χρησιμοποιήσει μία «πατενταρισμένη» μέθοδο και να αποκτήσει με αυτόν τον τρόπο συγκριτικά πλεονεκτήματα στη παραγωγή. Στη δεύτερη περίπτωση της χορήγησης άδειας για παραγωγή και πώληση αγαθών υπό μια

³ Παπαγεωργίου, Πέτρος Π., και Διονύσιος Χιόνης, Π., *Διεθνής Επιχειρηματική Δραστηριότητα και Οργανισμοί*, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Αθήνα 2003.

⁴ Griffin, Ricky W., Michael W. Pustay, *International Business*, Prentice Hall, U.S.A. 2005.

συγκεκριμένη διεθνή επωνυμία και έμβλημα, το προϊόν που παράγεται εμπνέει εμπιστοσύνη στους καταναλωτές και κατ' αυτό τον τρόπο γίνεται πιο ανταγωνιστικό. Ως αντάλλαγμα η ξένη επιχείρηση που χορήγησε την άδεια (licensor) εισπράττει ένα μηνιαίο ή ετήσιο σταθερό αντίτιμο (royalty fee) από την επιχείρηση στην οποία παρεχώρησε την άδεια (licensee).

Πολλές φορές η συμφωνία συνοδεύεται με την υποχρέωση εκ μέρους του licensee να καταβάλλει επιπλέον ποσό ανάλογο με τις πωλήσεις που πραγματοποιεί, εκμεταλλευόμενο την άδεια που του χορηγήθηκε. Επιπλέον των οικονομικών υποχρεώσεων που αναλαμβάνονται, η συνεργασία μεταξύ του licensee και του licensor επεκτείνεται και σε άλλες επιχειρησιακές δραστηριότητες, όπως το management, το marketing, και η εκπαίδευση του προσωπικού της licensee επιχείρησης από την licensor επιχείρηση⁵.

2.3 Franchising

Μια τρίτη μέθοδος διεθνούς επέκτασης μίας επιχείρησης είναι το franchising. Αν και πρωτοεμφανίστηκε στα μέσα του 19^{ου} αιώνα, μόνο τα τελευταία χρόνια άρχισε να εφαρμόζεται σε μεγάλη κλίμακα. Franchising είναι η μέθοδος διεθνούς επέκτασης μίας επιχείρησης που επιτυγχάνεται με την παροχή «δικαιώματος» ή αλλιώς «απρονομίου» σε μία ξένη επιχείρηση (franchisee) να πωλήσει στη τοπική αγορά τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες της ξένης επιχείρησης προς αυτή τη χώρα (franchisor) έναντι ενός μηνιαίου ή ετήσιου αντιτίμου ή ακόμα και έναντι ενός ποσοστού επί των κερδών που πραγματοποιεί ο franchisee. Αυτού του είδους η συμφωνία μπορεί να έχει τη μορφή της αποκλειστικής ή ημι-αποκλειστικής αντιπροσώπευσης. Με αυτόν τον τρόπο δίνεται η δυνατότητα στις επιχειρήσεις να επεκτείνονται μέσω άλλων

⁵ Παπαγεωργίου, Πέτρος Π., και Διονύσιος Χιόνης, Π., *Διεθνής Επιχειρηματική Δραστηριότητα και Οργανισμοί*, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Αθήνα 2003.

επιχειρηματιών σε νέες αγορές. Τα είδη των προϊόντων μίας εταιρείας τα οποία μπορούν να διατεθούν μέσω του franchising είναι τόσο υλικά αγαθά όσο και υπηρεσίες, ενώ η υποστήριξη του franchisee σε επίπεδο τεχνικό, διοικητικό, οργανωτικό και πωλήσεων αποτελεί βασική προϋπόθεση⁶.

2.4 Ειδικές Στρατηγικές

Μία επιχείρηση μπορεί επίσης να χρησιμοποιήσει μερικές ειδικές στρατηγικές προκειμένου να συμμετάσχει σε διεθνείς δραστηριότητες χωρίς να χρειάζεται να προβεί σε μακροπρόθεσμες επενδύσεις. Τέτοιες μέθοδοι είναι η σύμβαση παραγωγής (contract manufacturing), η σύμβαση μανάτζμεντ (management contract) και η επένδυση με «το κλειδί στο χέρι» (turnkey project).

2.4.1 Συμβάσεις παραγωγής

Οι συμβάσεις παραγωγής χρησιμοποιούνται από μικρές και μεγάλες εταιρείες που αναθέτουν όλες τις παραγωγικές τους ανάγκες σε άλλες εταιρείες. Αυτή η στρατηγική έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση των χρηματοοικονομικών πόρων και του ανθρώπινου δυναμικού που χρειάζεται να διαθέσει μία επιχείρηση για τη φυσική παραγωγή των προϊόντων της. Οι διεθνείς επιχειρήσεις προσπαθούν να επωφεληθούν από αυτές τις συμβάσεις, δείχνοντας αφοσίωση στα σημεία εκείνα που διαθέτουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, επωφελούμενες ταυτόχρονα και από τα πλεονεκτήματα της χώρας η οποία αναλαμβάνει τη παραγωγή των προϊόντων της. Το μειονέκτημα αυτής της σύμβασης εντοπίζεται στην έλλειψη ελέγχου στη παραγωγική διαδικασία,

⁶ Παπαγεωργίου, Πέτρος Π., και Διονύσιος Χιόνης, Π., *Διεθνής Επιχειρηματική Δραστηριότητα και Οργανισμοί*, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Αθήνα 2003.

κάτι το οποίο μπορεί να οδηγήσει σε προβλήματα ποιότητας ή άλλες μη αναμενόμενες δυσκολίες.

2.4.2 Σύμβαση μανάτζμεντ

Η σύμβαση μανάτζμεντ χρησιμοποιείται όταν μία επιχείρηση –συνήθως πολυεθνική- με ιδιαίτερη τεχνογνωσία στη Οργάνωση, Διοίκηση και Λειτουργία επιχειρηματικών μονάδων, αποφασίζει να επεκταθεί διεθνώς, αναλαμβάνοντας δια συμβολαίου το διοικητικό έλεγχο μίας τρίτης επιχείρησης, με αντάλλαγμα ένα σταθερό αντίτιμο ή ένα ποσοστό επί των πωλήσεων . Η συμφωνία περιλαμβάνει την ολοκληρωμένη διοίκηση μιας επιχειρήσεως και τη σταδιακή μεταφορά της τεχνογνωσίας της στους τομείς οργάνωσης παραγωγής, δημιουργίας και ανάπτυξης δικτύων πωλήσεων αγαθών, υπηρεσιών, οργάνωσης και λειτουργίας οικονομικών υπηρεσιών (λογιστηρίου, ταμείου), εκπαίδευσης προσωπικού έως και οργάνωσης και λειτουργίας κανόνων και διαδικασιών ποιοτικού ελέγχου των προϊόντων. Ο τρόπος αυτός της επιχειρηματικής δραστηριότητας είναι αρκετά ευέλικτος και έχει το πλεονέκτημα της γρήγορης διείσδυσης στην αγορά. Επίσης προϋποθέτει ελάχιστο κεφάλαιο, καθώς αυτό που διαχειρίζεται είναι οι γνώσεις, οι ικανότητες και η εμπειρία που διαθέτουν οι managers των πολυεθνικών επιχειρήσεων και οι τεχνικές που αυτοί έχουν αναπτύξει.

Στην περίπτωση του franchising η πολυεθνική αναλαμβάνει να παράσχει τα προϊόντα και τη λειτουργία των υποκαταστημάτων κάτω από ενιαία διοίκηση. Τα στελέχη που θα ηγηθούν της νέας προσπάθειας τα έχει επιλέξει και εκπαιδεύσει στον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας που εφαρμόζει στο δικό της δίκτυο πωλήσεων.

2.4.3 Επένδυση με το «κλειδί στο χέρι»

Επένδυση με το «κλειδί στο χέρι» είναι μία άλλη μορφή διεθνούς επιχειρηματικής δραστηριότητας και δημιουργείται, όταν μία επιχείρηση ή κοινοπραξία εταιρειών αναλαμβάνει τη συμβατική υποχρέωση να παραδώσει έτοιμο και προς εμπορική λειτουργία ένα μεγάλο έργο όπως π.χ. έναν αυτοκινητόδρομο ταχείας κυκλοφορίας. Η ανάδοχος εταιρεία μπορεί να αναλάβει παράλληλα και τη συνολική ή μερική χρηματοδότηση του έργου και έχει δεσμευθεί για το χρόνο και το κόστος κατασκευής αυτού. Η αμοιβή του αναδόχου προσυμφωνείται και υπολογίζεται συνήθως ως ποσοστό επί του συνολικού κόστους της επένδυσης. Ο τρόπος καταβολής της αμοιβής προσυμφωνείται μεταξύ του αναδόχου και του εντολέως του έργου και μπορεί να ποικίλλει, ανάλογα με τις οικονομικές δυνατότητες του εντολέα, της οικονομικής απόδοσης της επένδυσης και το χρόνο εκμετάλλευσης που παρέχει το ίδιο το έργο.

Οι εξαγωγές, το licensing, το franchising και οι ειδικές στρατηγικές που αναλύθηκαν παραπάνω, επιτρέπουν σε μία επιχείρηση να διεθνοποιήσει τις δραστηριότητές της, χωρίς να χρειάζεται να επενδύσει σε ξένα εργοστάσια και εγκαταστάσεις. Ωστόσο, υπάρχουν πολλές εταιρίες που προτιμούν να πραγματοποιήσουν την εισαγωγή τους στις διεθνείς αγορές μέσω της ιδιοκτησίας και του ελέγχου περιουσιακών στοιχείων στην χώρα υποδοχής. Άλλες εταιρίες προτιμούν να ξεκινήσουν τη διεθνή τους δραστηριότητα μέσω εξαγωγής, licensing, franchising ή συμβολαίων μάνατζμεντ μέχρι να αποκτήσουν γνώση γύρω από τη λειτουργία στη χώρα υποδοχής. Στη συνέχεια μπορεί να αποφασίσουν την επέκτασή τους στις ξένες

αγορές μέσω της ιδιοκτησίας των παραγωγικών εγκαταστάσεων ή των εγκαταστάσεων διανομής⁷.

2.5 Άμεση Ξένη Επένδυση

Άμεση Ξένη Επένδυση είναι η ίδρυση θυγατρικών επιχειρήσεων στο εξωτερικό οι οποίες είναι μερικώς ή ολικώς ιδιοκτησία της μητρικής εταιρείας. Η άμεση ξένη επένδυση περιλαμβάνει τη μεταφορά πέρα από τα εθνικά σύνορα ενός πακέτου διακριτών αλλά ταυτόχρονα συμπληρωματικών παραγωγικών εισροών. Οι εισροές αυτές είναι είτε υλικές, π.χ. μετοχικό κεφάλαιο, κεφαλαιουχικός εξοπλισμός, ενδιάμεσες και πρώτες ύλες, είτε άυλες, π.χ. τεχνογνωσία (know-how) οργάνωσης παραγωγής, ποιοτικού ελέγχου, ιδιοκτησίας, marketing, κ.λπ. Το σύνολο αυτών των εισροών είναι αναγκαίο για την επιτυχή πραγματοποίηση της παραγωγικής διαδικασίας και της εμπορικής διάθεσης του προϊόντος. Η μεταφορά των πόρων γίνεται χωρίς την παρεμβολή της αγοράς, δεν έχει δηλαδή τη μορφή μίας εμπορικής συναλλαγής ή μίας συμφωνίας licensing ή franchising μεταξύ δύο ανεξάρτητων επιχειρηματικών οντοτήτων, αλλά πραγματοποιείται μεταξύ δύο επιχειρήσεων οι οποίες συνδέονται μεταξύ τους με σχέση ιδιοκτησίας. Αυτή η μεταφορά των πόρων γίνεται χωρίς τη παρέμβαση της αγοράς, έχει δηλαδή τη μορφή μίας παραδοσιακής εμπορικής συναλλαγής ή συμφωνίας licensing ή franchising αλλά γίνεται από τη μητρική επιχείρηση προς τις θυγατρικές οι οποίες βρίσκονται κάτω από κοινή ιδιοκτησία.

Η έννοια του ελέγχου είναι κεντρική στον ορισμό των ΑΞΕ. Έλεγχος ασκείται όχι μόνο μέσω πλειοψηφικής συμμετοχής στο μετοχικό κεφάλαιο της θυγατρικής αλλά

⁷ Παπαγεωργίου, Πέτρος Π., και Διονύσιος Χιόνης, Π., *Διεθνής Επιχειρηματική Δραστηριότητα και Οργανισμοί*, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Αθήνα 2003.
Griffin, Ricky W., Michael W. Pustay, *International Business*, Prentice Hall, U.S.A. 2005.

και με συμμετοχή μειοψηφίας. Το καθοριστικό σημείο του ελέγχου βρίσκεται στο βαθμό που η μητρική εταιρεία επηρεάζει τη διαδικασία και κυρίως τα κριτήρια λήψης αποφάσεων της θυγατρικής. Η μητρική εταιρεία, ακόμη και με συμμετοχή μειοψηφίας στη θυγατρική, είναι σε θέση να διατηρήσει αποτελεσματικό έλεγχο καθώς είναι ο αποκλειστικός προμηθευτής του πακέτου των τεχνολογικών εισροών και τεχνογνωσίας οργάνωσης και συντονισμού της λειτουργίας των διαφορετικών πόρων που απαιτούνται για τη παραγωγική διαδικασία. Με αυτή την έννοια έλεγχος σημαίνει ότι η μητρική εταιρεία καθορίζει τη συμπεριφορά της θυγατρικής σε μία σειρά από ζητήματα στρατηγικής σημασίας, όπως είναι η επιλογή τεχνολογίας, οι σχέσεις με τις εθνικές κυβερνήσεις, οι εργασιακές σχέσεις, η επενδυτική πολιτική, οι πηγές πρώτων υλών και ενδιάμεσων αγαθών και υπηρεσιών κ.λπ.

Πάντως στη διεθνή βιβλιογραφία είναι γενικά αποδεκτό ότι η κατοχή ενός ποσοστού 25% του μετοχικού κεφαλαίου της θυγατρικής είναι αναγκαία, ώστε να ασκείται αποτελεσματικός έλεγχος.

Κάποιοι βαθμός ελέγχου ωστόσο είναι δυνατό να ασκηθεί από μία επιχείρηση πάνω σε μία άλλη χωρίς η πρώτη να κατέχει το παραμικρό ποσοστό του μετοχικού κεφαλαίου της δεύτερης. Τέτοιος τύπος ελέγχου ενυπάρχει στις συμφωνίες licensing και franchising⁸.

2.5.1 Τρόποι εμφάνισης ΞΑΕ

Οι ΞΑΕ μπορούν να εμφανιστούν με συγκεκριμένους τρόπους. Αυτοί είναι οι ακόλουθοι:

⁸ Κυρκλής, Δημήτρης, *Άμεσες Ξένες Επενδύσεις*, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2002.

Α) Η επένδυση Greenfield, η οποία είναι η καθιέρωση μιας εξολοκλήρου νέας οντότητας από το μηδέν. Η εταιρεία αγοράζει ή νοικιάζει γη, δημιουργεί νέες εγκαταστάσεις, προσλαμβάνει ή/και μεταφέρει σε αυτές προσωπικό και μετά ξεκινάει τη λειτουργία της νέας εταιρείας.

Ο τύπος αυτός της ΞΑΕ έχει ορισμένα πλεονεκτήματα. Πρώτον, η επιχείρηση μπορεί να επιλέξει το μέρος εκείνο το οποίο ανταποκρίνεται καλύτερα στις ανάγκες της και να δημιουργήσει σύγχρονες εγκαταστάσεις. Δεύτερον, η διοίκηση της εταιρείας δεν έχει να διαχειριστεί τυχόν υπάρχοντα χρέη ή τυχόν διαμάχες με παλιούς εργαζομένους σχετικά με τον τρόπο της εργασίας τους και άλλα τέτοια παρόμοια θέματα. Τέλος, η εταιρεία μπορεί να εγκλιματιστεί στη νέα κουλτούρα σύμφωνα με τους δικούς της ρυθμούς και όχι κάτω υπό τη πίεση μίας σε λειτουργία επιχείρησης. Έρευνες δείχνουν, ότι όσο μεγαλύτερες είναι οι διαφορές στη κουλτούρα μεταξύ της χώρας της μητρικής εταιρείας και της χώρας υποδοχής, τόσο πιο πιθανό είναι για μία επιχείρηση να επιλέξει την εγκατάσταση ενός νέου εργοστασίου από την αγορά μίας υπάρχουσας επιχείρησης.

Η Επένδυση Greenfield, έχει και ορισμένα μειονεκτήματα. Αρχικά για την επιτυχή εφαρμογή της απαιτείται χρόνος και υπομονή. Επίσης η εγκατάσταση σε μία επιθυμητή περιοχή μπορεί να είναι πολύ ακριβή ή μη διαθέσιμη. Εκτός από αυτά, η επιχείρηση θα πρέπει να εφαρμόζει τους διάφορους εθνικούς και τοπικούς κανονισμούς σχετικά με την δημιουργία του νέου εργοστασίου, ενώ κρίνεται απαραίτητη η πρόσληψη και η εκπαίδευση τοπικού ανθρώπινου δυναμικού προκειμένου να επιτευχθούν τα επιθυμητά επίπεδα απόδοσης που θέτει η κάθε επιχείρηση.

Β) Η επένδυση Brownfield ή αλλιώς η στρατηγική Acquisition, η οποία αφορά την αγορά ήδη υπάρχοντων περιουσιακών στοιχείων σε μία ξένη χώρα. Συγκεκριμένα η στρατηγική αυτή αφορά την απόκτηση μίας υπάρχουσας επιχείρησης που εκτελεί επιχειρηματικές δραστηριότητες στην χώρα υποδοχής.

Με την επένδυση αυτή, ο αγοραστής αποκτά τον έλεγχο πάνω στα εργοστάσια της αποκτηθείσας επιχείρησης, στους εργαζόμενους, στη τεχνολογία, στο όνομα καθώς και στα κανάλια διανομής. Μέχρι να ολοκληρωθεί αυτή η αγορά, η υπάρχουσα επιχείρηση μπορεί και συνεχίζει τις δραστηριότητές της και να πραγματοποιεί έσοδα. Ωστόσο και αυτού του είδους η επένδυση έχει κάποια μειονεκτήματα. Η εξαγοράζουσα εταιρεία αναλαμβάνει όλες τις ευθύνες –χρηματοοικονομικές, διοίκησης- της εξαγορασθείσας επιχείρησης. Επίσης όλο αυτό το εγχείρημα είναι ιδιαίτερα πολύπλοκο αφού απαιτεί ειδικούς από διάφορες χώρες και πολλούς κλάδους, όπως δικηγόρους, τραπεζίτες και εξειδικευμένα στελέχη για εξαγορές και συγχωνεύσεις.

Γ) Η Κοινοπραξία (Joint Venture), η οποία είναι μία επιχειρηματική στρατηγική που εφαρμόζει μία επιχείρηση με σκοπό τη διεθνή επέκτασή της και βασίζεται στη δημιουργία και συνιδιοκτησία μίας νέας επιχείρησης με δύο ή και περισσότερους συνεταίρους. Πιο συγκεκριμένα κοινοπραξία είναι η ένωση κεφαλαίων, δυνατοτήτων και υπηρεσιών από δύο ή περισσότερες νομικώς χωριστές οντότητες με σκοπό την ύπαρξη επιχείρησης από κοινού, τη διανομή των κερδών από κοινού, καθώς και τη διανομή του επιχειρησιακού κινδύνου και των απωλειών από κοινού.

Αυτό το είδος συνεργασίας προτιμάται σε περιόδους αβεβαιότητας και υψηλού κινδύνου καθώς και σε περιπτώσεις έλλειψης γνώσης της χώρας υποδοχής της

επένδυσης. Στην περίπτωση των κοινών επιχειρήσεων, όσο μεγαλύτερες είναι οι πολιτιστικές διαφορές μεταξύ της χώρας-οικοδεσπότη και της βασικής χώρας τόσο μεγαλύτερη είναι η πιθανότητα ένα ή περισσότερα από τα συμβαλλόμενα μέρη να είναι τοπικά (της host country) με δεδομένη τη γνώση και την πείρα της τοπικής αγοράς. Αυτό είναι χρήσιμο στους ξένους επενδυτές όσο αφορά την επαφή με την κυβέρνηση, το κόστος στη συγκέντρωση πληροφοριών κ.λπ. Στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, ειδικά στα πρώτα έτη μετάβασης, το περιβάλλον υψηλού κινδύνου οδήγησε τους επενδυτές να προτιμήσουν τις κοινές επιχειρήσεις, αλλά αργότερα οι ξένοι επενδυτές εγκατέλειψαν πολλές από αυτές. Οι βασικοί λόγοι γι' αυτό ήταν το χάσμα του επιχειρηματικού πνεύματος και της διαφοράς επιπέδου παραγωγικότητας καθώς και το επίπεδο του κεφαλαίου που τα δύο συμβαλλόμενα μέρη θα μπορούσαν να συνεισφέρουν στην εταιρεία.

Τρεις είναι οι βασικές μορφές συνεταιρισμού μέσω των οποίων μπορεί μία πολυεθνική να συνεργαστεί μέσω των joint ventures: α) με μία τοπική ιδιωτική επιχείρηση ή ιδιώτες επενδυτές, β) με την τοπική κυβέρνηση και δημόσιες επιχειρήσεις, γ) με έναν όμιλο εγχώριων ή ξένων επιχειρήσεων. Η επιλογή του κατάλληλου συνεταιίρου βασίζεται σε διάφορα κριτήρια που θέτει η εταιρεία, τα οποία είναι κοινά είτε πρόκειται για ιδιώτες είτε πρόκειται για κυβερνήσεις ή δημόσιες επιχειρήσεις. Αυτά εξαρτώνται τόσο από τη μορφή και τον τύπο της νέας επένδυσης όσο και από συγκεκριμένες απαιτήσεις που έχει η πολυεθνική. Τα κυριότερα κριτήρια είναι τα χρηματικά κεφάλαια που έχει τη δυνατότητα να διαθέσει ο συνétairos, οι οργανωτικές και διοικητικές του ικανότητες ως και το επίπεδο των επαφών του με τα κυβερνητικά κλιμάκια⁹.

⁹ Παπαγεωργίου, Πέτρος Π., και Διονύσιος Χιόνης, Π., *Διεθνής Επιχειρηματική Δραστηριότητα και Οργανισμοί*, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Αθήνα 2003.
Μπιτζένης, Αριστείδης, Π., *Η Δυναμική των Βαλκανικών Αγορών & Η Μετάβαση των Χωρών της Ανατολικής Ευρώπης στην Οικονομία της Αγοράς*, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Τόμος Α' Αθήνα 2003.

2.5.2 Λόγοι πραγματοποίησης μίας ΑΞΕ

Οι σημαντικότεροι λόγοι για τους οποίους μία πολυεθνική επιχείρηση προβαίνει σε Άμεσες Ξένες Επενδύσεις θεωρούνται ότι είναι (α) η εκμετάλλευση πόρων, (β) η εκμετάλλευση αγορών, (γ) η επιδίωξη για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα (efficiency) και (δ) η επιδίωξη μακροπρόθεσμων στρατηγικών πλεονεκτημάτων. Ως δευτερεύοντες λόγοι μπορούν να προστεθούν οι επενδύσεις για λόγους " διαφυγής " και "υποστήριξης".

A. Η εκμετάλλευση πόρων

Στην περίπτωση αυτή η πολυεθνική επιχείρηση επενδύει στο εξωτερικό για να αποκτήσει συγκεκριμένους πόρους σε χαμηλότερο πραγματικό κόστος από ότι κοστίζουν στη χώρα από όπου προέρχεται η ΠΕ. Το περισσότερο ή ακόμη και όλο το προϊόν της θυγατρικής επιχείρησης εξάγεται σε ανεπτυγμένες χώρες.

Μπορούμε να διακρίνουμε τρεις μορφές ΑΞΕ με στόχο την εκμετάλλευση πόρων:

Η πρώτη μορφή ΑΞΕ αποσκοπεί σε χαμηλού κόστους φυσικούς πόρους π.χ. μεταλλεύματα, πρώτες ύλες, αγροτικά προϊόντα. Επίσης εδώ ανήκουν οι ΑΞΕ στο τομέα των υπηρεσιών όπως τουρισμός, κατασκευές, εκπαιδευτικές υπηρεσίες κ.α.

Η δεύτερη μορφή ΑΞΕ αναφέρεται σε ΠΕ που επιζητούν φθηνό ανειδίκευτο ή ημειδίκευμένο εργατικό δυναμικό. Οι ΠΕ αυτές προέρχονται από χώρες με υψηλό κόστος εργασίας που παράγουν προϊόντα εντάσεως εργασίας με σκοπό τις εξαγωγές.

Η τρίτη μορφή ΑΞΕ αναφέρεται σε ΠΕ που αναζητούν να αποκτήσουν τεχνογνωσία, διοικητικές και οργανωτικές επιδεξιότητες μέσω συνεργασίας με επιχειρήσεις στην φιλοξενούσα χώρα.

⁹Griffin, Ricky W., Michael W. Pustay, *International Business*, Prentice Hall, U.S.A. 2005.

Β. Η εκμετάλλευση αγορών

Στην περίπτωση αυτή η ΠΕ επενδύει στη φιλοξενούσα χώρα για να εξυπηρετήσει την αγορά της ή αγορές γειτονικών χωρών. Συνήθως πριν την πραγματοποίηση της ξένης επένδυσης οι αγορές αυτές εξυπηρετούνταν από εξαγωγές που τώρα για κάποιους λόγους, όπως π.χ. επιβολή δασμών, δεν είναι εφικτές.

Υπάρχουν πέντε λόγοι που μπορούν να προκαλέσουν ΑΞΕ με στόχο την αναζήτηση αγορών.

Πρώτον, όταν οι βασικοί προμηθευτές ή βασικοί πελάτες της ΠΕ εγκαθίστανται στην φιλοξενούσα χώρα υποχρεώνοντας έτσι την ΠΕ να τους ακολουθήσει.

Ο δεύτερος λόγος είναι ότι συχνά η παραγωγή της ΠΕ πρέπει να προσαρμόζεται στις εγχώριες προτιμήσεις και ανάγκες και να γνωρίζει καλά τους εγχώριους πόρους και δυνατότητες. Επίσης πρέπει να γνωρίζει τις εγχώριες επιχειρηματικές συνήθειες, το νομικό πλαίσιο και τη γλώσσα. Αν δεν επιτυγχάνεται αυτό, τότε κινδυνεύει από τις τοπικές επιχειρήσεις.

Ο τρίτος λόγος για ΑΞΕ προς αναζήτηση αγορών είναι η ελαχιστοποίηση του κόστους μεταφοράς όταν αυτό αποτελεί σημαντικό μέρος του συνολικού κόστους παραγωγής.

Ο τέταρτος και με αυξανόμενη σημασία λόγος είναι ότι η ΠΕ θεωρεί ότι πρέπει να είναι παρούσα σε σημαντικές περιοχές όπου είναι παρόντες οι ανταγωνιστές της, για λόγους στρατηγικής marketing.

Ο πέμπτος λόγος είναι η πολιτική της κυβέρνησης της φιλοξενούσας χώρας και το νομικό της πλαίσιο. Χαρακτηριστικές πολιτικές είναι η επιβολή δασμών και περιοριστικών μέτρων για τις εισαγωγές, προς όφελος της προσέλκυσης ΑΞΕ μαζί με φορολογικά κίνητρα για την ανάληψη τέτοιων επενδύσεων.

Γ. Η επιδίωξη μεγαλύτερης αποτελεσματικότητας

Το είδος αυτό της ΑΞΕ πραγματοποιείται από καθιερωμένες ΠΕ με σκοπό τη βελτίωση της απόδοσής τους παγκόσμια και την επέκτασή τους. Τα οφέλη αυτά μπορούν να προέλθουν από οικονομίες κλίμακος, από οικονομίες επέκτασης (scope economies) και από κατανομή των κινδύνων. Οι παραπάνω οικονομίες προέρχονται από την προηγμένη τεχνογνωσία, την εξειδίκευση και τη παραγωγή πολλών προϊόντων σε χώρες με διαφορετικά πολιτιστικά ήθη. Το είδος αυτό της ΑΞΕ πραγματοποιείται από μεγάλες ΠΕ με δραστηριότητες σε πολλές χώρες και σε πολλούς κλάδους και κυρίως με τυποποιημένη παραγωγή.

Μπορούμε να διακρίνουμε δύο είδη ΑΞΕ με στόχο την αποτελεσματικότητα:

Το πρώτο πραγματοποιείται σε χώρες με μεγάλες διαφορές στη διαθεσιμότητα παραγωγικών συντελεστών και στο κόστος παραγωγής. Έτσι υπάρχουν ΠΕ όπου οι δραστηριότητες έντασης κεφαλαίου και τεχνολογίας λαμβάνουν χώρα στις ανεπτυγμένες χώρες και οι δραστηριότητες έντασης εργασίας και φυσικών πόρων στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες.

Το δεύτερο είδος πραγματοποιείται σε χώρες με παρόμοιες οικονομικές δομές και επίπεδα εισοδήματος και στόχο έχουν να αποκομίσουν οφέλη από οικονομίες κλίμακος και επέκτασης και από διαφορές στις καταναλωτικές προτιμήσεις και την διαθεσιμότητα της προσφοράς.

Δ. Η επιδίωξη στρατηγικών πλεονεκτημάτων

Στην περίπτωση αυτή η ΠΕ πραγματοποιεί την ΑΞΕ, συνήθως αγοράζοντας κεφάλαια (assets) ξένων επιχειρήσεων, με σκοπό να προάγει μακροχρόνιους της στόχους, ιδιαίτερα να διατηρήσει στο ίδιο επίπεδο ή ακόμη και να αυξήσει την διεθνή ανταγωνιστικότητα της επιχείρησης. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν παλαιές και νέες

ΠΕ. Το χαρακτηριστικό αυτής της ΑΞΕ είναι ότι η ΠΕ δεν έχει στόχο να εκμεταλλευθεί συγκεκριμένα πλεονεκτήματα κόστους ή αγορών, αλλά να αποκτήσει το χαρτοφυλάκιο της ξένης επιχείρησης για να βελτιώσει την διεθνή ανταγωνιστική της θέση. Αυτό το είδος της ΑΞΕ αποκτά ολοένα και αυξανόμενο μερίδιο στις δραστηριότητες των ΠΕ. Κατευθύνεται κυρίως σε βιομηχανικούς κλάδους εντάσεως τεχνολογίας και κεφαλαίου και κλάδους υπηρεσιών εντάσεως πληροφορικής.

Ε. Επενδύσεις " διαφυγής "

Η ΠΕ πραγματοποιεί την ξένη επένδυση για να αποφύγει περιοριστικές νομοθεσίες και μακροοικονομικές πολιτικές εκ μέρους της κυβέρνησης της χώρας προέλευσης της ΑΞΕ. Μπορεί επίσης οι λόγοι διαφυγής να είναι πολιτική αστάθεια ή κακές οικονομικές συνθήκες. Προέρχονται συνήθως από χώρες όπου οι κυβερνήσεις ακολουθούν ισχυρές παρεμβατικές μακροοικονομικές πολιτικές, συνήθως στον τομέα των υπηρεσιών. Μετά το 1990 οι πολιτικές αυτές έχουν μειωθεί σε παγκόσμια κλίμακα με την εξαίρεση των εμπορικών περιορισμών που επιβάλλονται στις εξαγωγές.

ΣΤ. Επενδύσεις υποστήριξης

Ο στόχος αυτών των επενδύσεων είναι να υποστηρίξουν τις δραστηριότητες της υπόλοιπης ΠΕ. Οι δραστηριότητες των επιχειρήσεων υποστήριξης μπορεί να είναι ζημιογόνες αλλά στόχο έχουν να αυξήσουν τα συνολικά οφέλη της ΠΕ. Συνήθως οι επενδύσεις υποστήριξης γίνονται στον τομέα του εμπορίου με σκοπό να προάγουν και να διευκολύνουν τις εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών από την ΠΕ καθώς και τις εισαγωγές αγαθών και πρώτων υλών εκ μέρους της ΠΕ. Αναλαμβάνουν επίσης την συλλογή χρηματοοικονομικών πληροφοριών, την έρευνα για πιθανές επιπρόσθετες

ευκαιρίες επένδυσης και τις υπηρεσίες marketing και δημοσίων σχέσεων της κεντρικής ΠΕ ¹⁰.

2.5.3 Είδη πλεονεκτημάτων όταν κάνουμε ξένη επένδυση

Σύμφωνα με τον Dunning οι εταιρείες αξιολογούν την εισοδό τους στη διεθνή αγορά λαμβάνοντας υπόψη το κόστος και τα πλεονεκτήματα, τα οποία απορρέουν από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της εταιρείας, δηλαδή το πλεονέκτημα της ιδιοκτησίας, την επιλογή της περιοχής το οποίο ονομάζεται πλεονέκτημα χωροθέτησης και τέλος το πλεονέκτημα της εσωτερίκευσης των διεθνών δραστηριοτήτων.

• **Ιδιοκτησιακό πλεονέκτημα** (Ownership Advantage): η εταιρεία θα πρέπει να κατέχει κάποιο μοναδικό ανταγωνιστικό πλεονεκτήματα το οποίο να υπερνικάει τα μειονεκτήματα από τον ανταγωνισμό της με τις ξένες επιχειρήσεις στην " έδρα τους ". Αυτό το πλεονέκτημα μπορεί να είναι το όνομα , η τεχνολογία, οι οικονομίες κλίμακας κ.α.

• **Πλεονέκτημα τοποθεσίας** (Location Advantage): η πραγματοποίηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας θα πρέπει να είναι περισσότερο συμφέρουσα σε μία ξένη αγορά από ότι στην εγχώρια. Το πλεονέκτημα αυτό σχετίζεται με τη διαθεσιμότητα των παραγωγικών συντελεστών, τη φορολογία, το κόστος παραγωγής κ.α.

• **Πλεονέκτημα εσωτερικοποίησης** (Internalization Advantage): η εταιρεία θα πρέπει να επωφελείται περισσότερο από τον έλεγχο μίας ξένης επιχειρηματικής δραστηριότητας σε σύγκριση με την πρόσληψη μίας ανεξάρτητης τοπικής εταιρίας για την παροχή της υπηρεσίας. Ο έλεγχος είναι ιδιαίτερα σημαντικός όταν η προετοιμασία μίας τοπικής εταιρείας κοστίζει ακριβά, όταν μπορεί να γίνει κατάχρηση

¹⁰ Dunning, J.H., *Multinational Enterprises and The Global Economy*, Addison-Wesley, London 1993.

της τεχνολογίας ή όταν το όνομα και η φήμη της εταιρείας μπορεί να κινδυνεύσει λόγω κακής συμπεριφοράς από τη τοπική επιχείρηση¹¹.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΡΡΑΙΑ

¹¹ Griffin, Ricky W., Michael W. Pustay, *International Business*, Prentice Hall, U.S.A. 2005.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ: Παράγοντες μίας χώρας που προσελκύουν ή απωθούν τις ΑΞΕ

Η προσέλκυση του επενδυτικού ενδιαφέροντος των πολυεθνικών εταιρειών αποτελεί έναν από τους βασικότερους στόχους της οικονομικής και εξωτερικής πολιτικής των περισσότερων κρατών. Η ανάπτυξη και η επέκταση των επιχειρήσεων είναι εύλογο να πραγματοποιείται στις χώρες που εμφανίζουν τη μεγαλύτερη «απορροφητικότητα» και αποδοχή διεθνών επενδύσεων και έχει καλλιεργηθεί σε αυτές το κατάλληλο επιχειρηματικό κλίμα. Διάφοροι διεθνείς οργανισμοί έχουν επιτύχει να προσδιορίσουν τους παράγοντες οι οποίοι διαμορφώνουν το κατάλληλο «κλίμα» και αυτοί είναι οι ακόλουθοι:

3.1 Γεωπολιτική θέση της χώρας υποδοχής

Η καλή γεωγραφική θέση μίας χώρας μπορεί να αποφέρει πολλαπλά οφέλη και να αποτελέσει σημαντικό κριτήριο για την προσέλκυση ξένων επενδύσεων. Σε χώρες με περιορισμένο πληθυσμό ή με άλλα χαρακτηριστικά που αποτελούν αντικίνητρα για τη διαμόρφωση θετικού επιχειρηματικού κλίματος, τελικώς, εξαιτίας της ευνοϊκής τους θέσης, αποτελούν κύρια κέντρα επενδύσεων.

3.2 Ο δυναμισμός της οικονομίας

Οι βασικές συνιστώσες που προσδιορίζουν τον δυναμισμό της οικονομίας είναι το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ), οι επιδόσεις των επιμέρους κλάδων της Βιομηχανίας, της Γεωργίας, των Υπηρεσιών, όπως και οι δείκτες πληθωρισμού και ανεργίας, οι τιμές των επιτοκίων και παράλληλα η οργάνωση του δημόσιου τομέα.

Οι υψηλοί ρυθμοί μεγέθυνσης του ΑΕΠ, και συνεπώς και της ζήτησης, αποτελούν ουσιαστικό στοιχείο για τη διαμόρφωση του επιχειρηματικού κλίματος και τη προσέλκυση άμεσων επενδύσεων.

Βασικό επίσης στοιχείο για την αξιολόγηση του δυναμισμού μίας οικονομίας αποτελεί ο πληθωρισμός. Η απώλεια της πραγματικής αξίας του κεφαλαίου, η οποία προέρχεται από τη μη αναμενόμενη αύξηση του πληθωρισμού, είναι γνωστή ως πληθωριστικός κίνδυνος. Η εμφάνιση πληθωριστικών πιέσεων σε μία οικονομία θα οδηγήσει σε αναπόφευκτη μεταβολή στα ονομαστικά επιτόκια, επιδρώντας αρνητικά στο επιχειρηματικό κλίμα.

Οι αποδόσεις των επενδύσεων συνδέονται με τα επιτόκια της αγοράς με αντίστροφη σχέση. Όταν σε μία χώρα τα επιτόκια τείνουν να είναι χαμηλότερα από αυτά των άλλων χωρών, αυτό έχει ως αποτέλεσμα την ενθάρρυνση των ξένων επενδυτών να μεταφέρουν τα κεφάλαιά τους και τις επενδύσεις σε αυτή τη χώρα (φθηνότερη πίστωση).

Η καλή οργάνωση του δημόσιου τομέα, που εντοπίζεται στη καλή υποδομή, σωστή δημόσια διαχείριση και χαμηλό δημόσιο χρέος, είναι στοιχείο που συμβάλλει σημαντικά στη σύνθεση ευνοϊκού επιχειρηματικού κλίματος και βελτιώνει με τη σειρά της την ανταγωνιστικότητα μίας χώρας σε διεθνές επίπεδο. Η διαφθορά και η γραφειοκρατία, φαινόμενα που συναντάμε σε πολλές χώρες, αποτελούν ανασχετικούς φραγμούς για τη προσέλκυση ξένων επενδύσεων.

3.3 Η δυναμική της αγοράς

Ο παράγοντας αυτός αντανακλά το εύρος και το βάθος μίας αγοράς.

Το εύρος της αγοράς που είναι συνυφασμένο με το μέγεθος του πληθυσμού, έχει εκτιμηθεί γενικά ότι αποτελεί ιδιαίτερα κρίσιμο παράγοντα για την ανάληψη

μακροχρόνιας δέσμευσης για παραγωγή σε μία χώρα. Ο πληθυσμός των χωρών σε παγκόσμιο επίπεδο συνεχώς αυξάνεται, με αποτέλεσμα οι ανάγκες των ανθρώπων για αγαθά και υπηρεσίες να πολλαπλασιάζονται καθημερινά.

Τα μεγέθη που αντανακλούν το βάθος μιας αγοράς είναι το βιοτικό επίπεδο της χώρας, η ιδιωτική κατανάλωση, η αποταμίευση και τα καταναλωτικά προϊόντα. Όσο πιο βελτιωμένες είναι οι συνθήκες διαβίωσης και υψηλό το ποσοστό εκπαίδευσης, τόσο πιο απαιτητικοί είναι οι καταναλωτές και αυξημένες οι ανάγκες τους.

Ένα άλλο κριτήριο για τη δυναμική της αγοράς, που είναι στενά συνδεδεμένο με την ιδιωτική κατανάλωση, είναι το σύνολο των λιανικών πωλήσεων και το μέγεθος των επιχειρήσεων. Χώρες που διαθέτουν μεγάλο αριθμό μικρομεσαίων επιχειρήσεων αποτελούν πόλους έλξης για επενδύσεις και αυτό γιατί οι ΜΜΕ δεν μπορούν να ανταποκριθούν στις αυξανόμενες ανάγκες της αγοράς. Έτσι το ρόλο αυτό αναλαμβάνουν οι πολυεθνικές επιχειρήσεις.

Ένα τελευταίο κριτήριο αξιολόγησης της δυναμικότητας μίας αγοράς είναι ο βαθμός πληροφόρησης για τις διάφορες αλλαγές που πραγματοποιούνται. Όσο πιο ολοκληρωμένη είναι η εικόνα για την αγορά μίας χώρας, τόσο αυξάνονται και οι πιθανότητες για εγκατάσταση και κερδοφόρα δραστηριοποίηση μια πολυεθνικής εταιρείας στη συγκεκριμένη αγορά.

3.4 Χρηματοπιστωτικό σύστημα

Το σύστημα αυτό καλύπτει πολλά οικονομικά μεγέθη του χρηματοδοτικού περιβάλλοντος, όπως η νομισματική πολιτική, το δημόσιο χρέος, το δημοσιονομικό έλλειμμα, ο τρόπος και η έκταση της χρηματοδότησης του ιδιωτικού τομέα, η ελεύθερη ή όχι διακίνηση των κεφαλαίων, η συναλλαγματική ισοτιμία και οι ενδεχόμενοι συναλλαγματικοί περιορισμοί που μπορούν να τεθούν.

Η νομισματική πολιτική της Κεντρική Τράπεζας αποκαλύπτεται από τον τρόπο που χρησιμοποιεί τα δύο βασικά «εργαλεία» που έχει στη διάθεσή της, τον προσδιορισμό των επιτοκίων (διατραπεζικά επιτόκια, προεξοφλητικά επιτόκια κ.α.) και τον καθορισμό της ποσότητας χρήματος που κυκλοφορεί. Οι στόχοι που θέτει η νομισματική πολιτική εξαρτώνται από την οικονομική κατάσταση της χώρας, το δημόσιο χρέος (εσωτερικό και εξωτερικό), το δημοσιονομικό έλλειμμα, καθώς και από άλλους παράγοντες, όπως η προσπάθεια για οικονομική σταθερότητα και ανάπτυξη ως και η επίτευξη των στόχων για την επικείμενη ένταξη της χώρας σε κάποιον διεθνή οργανισμό.

Σημαντική συμβολή στη διαμόρφωση του παράγοντα αυτού έχει ο τρόπος χορήγησης δανειακών κεφαλαίων (π.χ. κεφάλαια κίνησης, επενδυτικά δάνεια κ.α.) καθώς και ο ρόλος των τραπεζών στη διαμόρφωση κατάλληλου πιστωτικού κλίματος.

Κυρίαρχο στοιχείο για τη δημιουργία θετικού κλίματος σχετικά με τη προσέλκυση ξένων επενδύσεων αποτελεί η απελευθέρωση της αγοράς χρήματος. Όσο πιο φιλελεύθερη είναι η αγορά, τόσο πιο εύκολη είναι η χρηματοδότηση και πιο μεγάλος ο όγκος των πιστώσεων.

Η συναλλαγματική ισοτιμία και οι τυχόν συναλλαγματικοί περιορισμοί ασκούν σημαντική επίδραση στη διαμόρφωση ευνοϊκού επιχειρηματικού κλίματος. Η μεταβολή της συναλλαγματικής ισοτιμίας επιφέρει σημαντικές αλλαγές στις διεθνείς εμπορικές συναλλαγές στη χώρα, ενώ οι συναλλαγματικοί περιορισμοί αποτελούν μορφή κρατικού παρεμβατισμού και έχουν ως συνέπεια τη δημιουργία κλίματος για τη προσέλκυση επενδύσεων.

3.5 Τεχνολογική ανάπτυξη

Όταν το τεχνολογικό επίπεδο μίας χώρας είναι πολύ χαμηλό, τότε η κατάσταση αυτή αποτελεί βασικό κίνητρο για άμεσες επενδύσεις σε ανάλογους κλάδους. Σε πολλές περιπτώσεις η ίδια η κυβέρνηση ενθαρρύνει (ακόμη και με επιχορηγήσεις) τέτοιου είδους επενδύσεις. Ανάλογα με το στάδιο οικονομικής ανάπτυξης, οι χώρες ενδιαφέρονται για διαφορετικές επενδύσεις.

Οι λιγότερο αναπτυγμένες χώρες ενδιαφέρονται περισσότερο για απλά προϊόντα και επιχειρηματικά σχέδια που εξοικονομούν κεφάλαιο και είναι εντάσεως εργασίας (χρησιμοποιούν περισσότερο από το άφθονο εργατικό δυναμικό). Έχουν ανάγκη τεχνολογικού εξοπλισμού για την εξόρυξη των πρώτων υλών, που μένουν ανεκμετάλλευτες, και για την παραγωγή γεωργικών προϊόντων και άλλων καταναλωτικών αγαθών.

Όσο η χώρα αναπτύσσεται, οι απαιτήσεις αλλάζουν και αρχίζει η ζήτηση για κατασκευή έργων υποδομής, που αφορούν τις μεταφορές, την υγεία, την εκπαίδευση, τις τηλεπικοινωνίες, το τραπεζικό σύστημα κ.α.

Ακόμη και χώρες υψηλού επιπέδου οικονομικής και τεχνολογικής ανάπτυξης, έχουν ανάγκη για άμεσες επενδύσεις που σχετίζονται με τη παραγωγή υψηλής ποιότητας προϊόντων για μεγάλες αγορές.

3.6 Φυσικός πλούτος

Ο παράγοντας φυσικός πλούτος αποτελεί πόλο έλξης επενδύσεων για μία χώρα. Ο φυσικός πλούτος αναφέρεται στην ύπαρξη ή μη φυσικών πόρων, στην εξεύρεση ορυκτών και στην εξόρυξη πετρελαίου και σχετίζεται με το περιβάλλον. Δεν απαιτείται μόνο η ύπαρξη φυσικού πλούτου αλλά και η όσο το δυνατόν αποδοτικότερη εκμετάλλευσή του.

Χώρες θεωρούμενες πλούσιες σε φυσικούς πόρους προτιμούνται από ξένους επενδυτές σε συνδυασμό βέβαια και με την ύπαρξη και άλλων ευνοϊκών παραγόντων.

3.7 Ανθρώπινος παράγοντας

Ο ανθρώπινος παράγοντας προσδιορίζεται από διάφορες συνιστώσες, όπως το μέγεθος του πληθυσμού, το εργατικό δυναμικό, η μετανάστευση, η προσφορά εργασίας, η αμοιβή εργασίας (κόστος), η ύπαρξη και η επιρροή των εργατικών σωματείων-συνδικάτων, το μορφωτικό επίπεδο, η τεχνογνωσία και το Σύστημα Υγείας-Ασφάλισης-Συνταξιοδότησης. Καθεμιά από τις παραπάνω συνιστώσες λειτουργεί θετικά ή αρνητικά στην προσέλκυση άμεσων επενδύσεων ανάλογα με τη μορφή και το μέγεθος που παρουσιάζεται σε κάθε χώρα.

Το μεγάλο μέγεθος του πληθυσμού, ως πηγή άντλησης εργατικού δυναμικού, αποτελεί πλεονέκτημα για την προσέλκυση επενδύσεων στην περίπτωση που υπάρχει η δυνατότητα να αξιοποιηθεί επαρκώς. Το διαθέσιμο εργατικό δυναμικό-σε περίπτωση ανεργίας-διευκολύνει τις πολυεθνικές εταιρείες στην εξεύρεση του κατάλληλου και χαμηλού κόστους προσωπικού, που θα στελεχώσει τις παραγωγικές μονάδες.

Η έλλειψη ανθρώπινου δυναμικού μπορεί να αναπληρωθεί με τη μετανάστευση εξειδικευμένων ατόμων. Αυτό βέβαια εξαρτάται από τη πολιτική κάθε χώρας, αν δηλαδή είναι θετική και δεκτική σε μετανάστες.

Όσον αφορά την προσφορά εργασίας, αυτή ευνοεί την επιχειρηματική δραστηριότητα όταν είναι μεγαλύτερη από τη ζήτηση.

Σημαντικό ρόλο επίσης παίζει και η αμοιβή εργασίας (κόστος). Όσο χαμηλότερο είναι το κόστος εργασίας, τόσο πιο θετικές είναι οι συνθήκες από την πλευρά του επιχειρηματικού ενδιαφέροντος.

Η επίτευξη υψηλής παραγωγικότητας είναι αποτέλεσμα της ύπαρξης εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού και τεχνογνωσίας, η οποία απαιτείται λόγω της έντονα αυξανόμενης ζήτησης για παραγωγή προϊόντων ποιότητας. Μόνο ένα σύγχρονο και οργανωμένο εκπαιδευτικό σύστημα μπορεί να διαμορφώσει παραγωγικούς συντελεστές με γνώσεις και τεχνογνωσία.

3.8 Κρατικός παρεμβατισμός

Όσο παρεμβαίνει το κράτος στην οικονομική ζωή της χώρας, τόσο αποδυναμώνεται η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας και των επιχειρήσεων.

Ο κρατικός παρεμβατισμός εκδηλώνεται με διάφορους τρόπους, όπως:

→ Με κρατικοποιήσεις ή απαλλοτριώσεις περιουσιών, επιχειρήσεων και διαφόρων ιδιωτικών δραστηριοτήτων.

Στην περίπτωση των απαλλοτριώσεων η κυβέρνηση κατάσχει τα περιουσιακά στοιχεία μίας ξένης επιχείρησης με τη καταβολή κάποιας ή και καμίας αποζημίωσης.

Οι επενδυτές λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τον κίνδυνο της απαλλοτρίωσης.

→ Με απαγόρευση επαναπατρισμού κεφαλαίων.

Το κράτος μπορεί να θέσει περιορισμούς και στην ελευθερία για τον επαναπατρισμό κεφαλαίων, κερδών και μερισμάτων, στοιχεία που αποθαρρύνουν τις ξένες επενδύσεις.

→ Με τη δημιουργία κρατικών μονοπωλίων.

Βασική προϋπόθεση για την αύξηση των ιδιωτικοποιήσεων φαίνεται να είναι η αύξηση του ανταγωνισμού και η σταδιακή κατάργηση του κρατικού μονοπωλίου.

→ Με τη συμμετοχή του κράτους στην έρευνα και ανάπτυξη

→ Με την μονοπωλιακή συμπεριφορά του στην παροχή εκπαίδευσης.

→ Με ποσοτώσεις και επιβολή δασμών επί εισαγόμενων αγαθών.

Ο περιορισμός των εισαγωγών μπορεί να είναι άμεσος, δηλαδή ποσοτικός, ή έμμεσος, με την επιβολή δασμών. Οι δασμοί αυξάνουν σημαντικά το κόστος των εισαγόμενων προϊόντων με συνέπεια να αυξάνονται και οι τιμές αυτών. Για την αποφυγή αυτής της μη κερδοφόρας διαδικασίας, η επιχείρηση που κάνει εξαγωγές οδηγείται στην απόφαση να παράγει το προϊόν στη χώρα.

3.9 Πολιτική σταθερότητα

Η ύπαρξη εσωτερικών και εξωτερικών εντάσεων κλονίζει την κοινωνική και πολιτική σταθερότητα της χώρας και αυτό έχει ως συνέπεια τη δημιουργία αβέβαιου κλίματος για την ανάπτυξη οποιασδήποτε επιχειρηματικής δραστηριότητας λόγω του ότι θα περιέχει μεγάλο κίνδυνο.

Ο πολιτικός κίνδυνος που προκύπτει από τη πολιτική αστάθεια μπορεί να οφείλεται σε αλλαγή νομοσχεδίου, σε αντικατάσταση κυβερνητικού προσώπου, σε απεργίες, σε διάφορες μορφές κοινωνικής αναταραχής και γενικά σε απρόβλεπτες καταστάσεις. Ακόμη και η μη πληροφόρηση αποτελεί πολιτικό κίνδυνο.

Γενικά, οι συχνές και έντονες αλλαγές σε πολιτικό επίπεδο, αυξάνουν την αβεβαιότητα.

3.10 Κοινωνικοπολιτιστικοί παράγοντες

Οι κοινωνικοπολιτιστικοί παράγοντες επηρεάζουν το διεθνές επιχειρηματικό κλίμα και μάλιστα σε πολλές περιπτώσεις το διαμορφώνουν. Οι παράγοντες αυτοί περιλαμβάνουν διάφορες παραμέτρους όπως: το δικαστικό σύστημα, την παιδεία, τα ήθη, την τέχνη, τη θρησκεία, την ύπαρξη διαφόρων εθνοτήτων, τα καταναλωτικά πρότυπα, τις εργασιακές σχέσεις και τη στάση των ΜΜΕ.

Το δικαστικό σύστημα μίας χώρας αποτελεί τη βάση για οποιαδήποτε δραστηριότητα. Αναγκαία λοιπόν θεωρείται η ύπαρξη δικαστικού συστήματος το οποίο θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από αντικειμενικότητα και αμεροληψία και να είναι συντονισμένο και να λειτουργεί θεσμικά κατά τον καλύτερο τρόπο. Όταν μία χώρα κυβερνάται από νόμους, οι οποίοι κατοχυρώνουν τη δικαιοσύνη, τότε οι υποψήφιοι επενδυτές στρέφονται προς αυτήν, γνωρίζοντας ότι η επενδυτική τους δραστηριότητα θα διασφαλιστεί κατά μεγάλο ποσοστό.

Η θρησκεία διαμορφώνει τις συμπεριφορές των υποστηρικτές της σχετικά με την εργασία, την κατανάλωση την ατομική ευθύνη και τον καθορισμό μελλοντικών σχεδίων.

Επιπλέον, το σύστημα εκπαίδευσης μίας χώρας- ιδιωτική, δημόσια- αντικατοπτρίζει τις αξίες της ίδιας της κοινωνίας¹².

Οι περισσότερες κυβερνήσεις επιθυμούν να βελτιώσουν την ικανότητά τους να προσελκύουν άμεσες ξένες επενδύσεις και να μεγιστοποιούν τα οφέλη που αποφέρουν αυτές για την οικονομία τους. Αυτά τα οφέλη περιλαμβάνουν την αύξηση της συνολικής παραγωγικότητας της οικονομίας, την μεταφορά σημαντικής τεχνολογίας και γνώσης η οποία διαχέεται στη χώρα υποδοχής, την πτώση των τιμών των προϊόντων λόγω του αυξανόμενου ανταγωνισμού, την αύξηση του εισοδήματος από τη φορολογία των ξένων κερδών, την αύξηση των θέσεων εργασίας και την εξειδίκευση των τοπικών στελεχών.

Παρά τα πολλά οφέλη που προσφέρουν οι άμεσες ξένες επενδύσεις, οι επικριτές τους τις κατηγορούν ότι προκαλούν προβλήματα στις οικονομίες υποδοχής.

¹² Παπαγεωργίου, Πέτρος Π., και Διονύσιος Χιόνης, Π., *Διεθνής Επιχειρηματική Δραστηριότητα και Οργανισμοί*, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Αθήνα 2003.

Griffin, Ricky W., Michael W. Pustay, *International Business*, Prentice Hall, U.S.A. 2005.

Συγκεκριμένα υποστηρίζουν ότι η είσοδος ξένων πολυεθνικών επιχειρήσεων σε μία οικονομία δημιουργεί συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού για τις τοπικές εταιρείες, επειδή οι ξένες ανταγωνίστριες τους υποστηρίζονται από τις κυβερνήσεις των χωρών προέλευσής τους μέσω επιδοτήσεων και βιομηχανικών πολιτικών. Επίσης υπάρχει η πιθανότητα της μη διάχυσης της τεχνολογίας στη χώρα υποδοχής λόγω του ισχυρού ελέγχου της από την πολυεθνική. Ανάμεσα στις αρνητικές επιδράσεις συγκαταλέγεται ο φόβος της απώλειας της εθνικής αυτονομίας είτε μέσω κάποιας συμμαχίας ανάμεσα στα εγχώρια και ξένα επιχειρηματικά συμφέροντα είτε μέσω μίας πιθανής κυβερνητικής παρέμβασης από τη χώρα προέλευσης κάποιας πολυεθνικής. Ακόμα οι περιβαλλοντιστές καταγγέλλουν συχνά ότι οι πολυεθνικές ευθύνονται σε μεγάλο βαθμό για την υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος. Εκτός από αυτά, οι πολυεθνικές, μέσω των ολιγοπωλιακών δομών, πολλές φορές κερδίζουν περισσότερο από τα κανονικά κέρδη και σε μεταγενέστερο χρόνο μεταφέρουν αυτά τα κέρδη πίσω στη μητρική εταιρεία.

Παρά τη γενικά θετική στάση που τηρούν οι χώρες υποδοχής απέναντι στις άμεσες ξένες επενδύσεις, οι κυβερνήσεις δικαίως δείχνουν επιφυλακτικότητα στην αντιμετώπιση των πολυεθνικών επιχειρήσεων. Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις αντιπροσωπεύουν μια τεράστια συγκέντρωση οικονομικής-και κατά συνέπεια, πολιτικής- ισχύος¹³.

¹³ Παπαγεωργίου, Πέτρος Π., και Διονύσιος Χιόνης, Π., *Διεθνής Επιχειρηματική Δραστηριότητα και Οργανισμοί*, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Αθήνα 2003.
Μπιτζένης, Αριστείδης, Π., *Η Δυναμική των Βαλκανικών Αγορών & Η Μετάβαση των Χωρών της Ανατολικής Ευρώπης στην Οικονομία της Αγοράς*, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Τόμος Α' Αθήνα 2003.
Gilpin, Robert, *Η Πρόκληση του Παγκόσμιου Καπιταλισμού*, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα 2003.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV: Η σημαντικότητα των Βαλκανίων-Γιατί οι Έλληνες επενδύουν στα Βαλκάνια

Υπάρχουν πολλοί λόγοι για τους οποίους η Ελλάδα είναι ένας τόσο σημαντικός επενδυτής στα Βαλκάνια. Πρώτα από όλα, τα Βαλκάνια προσφέρουν στην Ελλάδα μία εντελώς νέα αγορά η οποία παράλληλα βρίσκεται πολύ κοντά της. Η αγορά αυτή χαρακτηρίζεται από έλλειψη τοπικού ανταγωνισμού, ενώ το φτηνό εργατικό δυναμικό και το χαμηλό κόστος απόκτησης ακατέργαστων υλικών, επηρεάζουν τις αποφάσεις πολλών ελληνικών επιχειρήσεων σχετικά με την επέκτασή τους.

Επίσης διάφοροι παράγοντες που χαρακτηρίζουν την οικονομία των Βαλκανίων, όπως γραφειοκρατία, δωροδοκία, διαφθορά, αποθαρρύνουν τους Δυτικούς επενδυτές, όχι όμως και τους Έλληνες οι οποίοι είναι εξοικειωμένοι με αυτή τη κατάσταση αφού την είχαν ζήσει και στη χώρα τους κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980.

Ακόμη, τα Βαλκάνια, και ιδίως η Βουλγαρία, παρέχουν μία ζωτική σύνδεση μεταξύ της Ελλάδας και των Ανατολικών χωρών. Παράλληλα, η παρουσία των ξένων επιχειρήσεων στην Ελλάδα ωθούν πολλές επιχειρήσεις να κινηθούν και προς τις ξένες αγορές των Βαλκανίων.

Για κάποιες επιχειρήσεις σημαντικός λόγος αποτελεί η διείδυση στην αγορά των Βαλκανίων κάποιων σημαντικών τους πελατών, τους οποίους επιθυμούν να ακολουθήσουν ή η επιθυμία τους να καθιερωθούν ως ηγέτες στον τομέα τους πριν το κάνουν οι ανταγωνιστές τους. Ακόμα και αν δε το καταφέρουν αυτό στοχεύουν να μην αφήσουν τους ανταγωνιστές τους ελεύθερους να «απολαύσουν» το σύνολο της αγοράς.

Εκτός των παραπάνω, οι ιστορικοί δεσμοί μεταξύ των κρατών, η πολιτιστική εγγύτητα (η ελληνική «επιχειρησιακή νοοτροπία») είναι τουλάχιστον πιο κοντά με τη

βουλγαρική, σερβική, από ότι με τους δυτικούς λαούς) και η κοινή θρησκεία, ευνοούν την επέκταση των ελληνικών επιχειρήσεων στα Βαλκάνια.

Επιπλέον, η παρουσία χιλιάδων σπουδαστών στα πανεπιστήμια κυρίως της Σερβίας, της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας, προσελκύει τους Έλληνες επιχειρηματίες για να επενδύσουν-ειδικά-στους κλάδους της ψυχαγωγίας, των εστιατορίων και της βιομηχανίας τροφίμων (ακολουθήστε τους πελάτες).

Βέβαια και οι νόμοι στις Βαλκανικές χώρες έχουν δώσει τα κίνητρα (όπως η φορολογική απαλλαγή από τα κέρδη) για τη καθιέρωση των προγραμμάτων ΑΞΕ, ενώ υπάρχουν επίσης σημαντικά κίνητρα περιορισμένης φορολογίας για τις ξένες επιχειρήσεις που εγκαθίστανται ειδικά σε συγκεκριμένα μέρη μίας χώρας στα οποία υπάρχουν υψηλά ποσοστά ανεργίας.

Τέλος οι βασικοί λόγοι που τα ελληνικά επενδυτικά προγράμματα αντικαθιστούν ή συμπληρώνουν τις εμπορικές σχέσεις είναι για να ξεπεράσουν τους εμπορικούς φραγμούς (quotas, tariffs), να ελαχιστοποιηθεί το κόστος παραγωγής και να αποφευχθεί το κόστος μεταφορών¹⁴.

Είναι χαρακτηριστικό ότι οι ελληνικές επιχειρήσεις έχουν υλοποιήσει επενδύσεις άνω των 15 δις. ευρώ στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, δημιουργώντας περισσότερες από 200.000 θέσεις εργασίας. Ειδικά στη Βουλγαρία, τη Ρουμανία και τη Σερβία, οι ελληνικές επιχειρήσεις συγκαταλέγονται μεταξύ των τεσσάρων μεγαλύτερων ξένων επενδυτών. Κίνητρο, όπως καταδεικνύουν τα στατιστικά στοιχεία, για τους Έλληνες επενδυτές είναι ο έντονος ρυθμός ανάπτυξης που καταγράφεται τα τελευταία χρόνια στη ΝΑ Ευρώπη αλλά και η σταδιακή εδραίωση ενός σταθερού μακροοικονομικού περιβάλλοντος. Έτσι παρά τον παγκόσμιο "ιό" που έχει

¹⁴ Μπιτζένης, Αριστείδης, Π., *Η Δυναμική των Βαλκανικών Αγορών & Η Μετάβαση των Χωρών της Ανατολικής Ευρώπης στην Οικονομία της Αγοράς*, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Τόμος Β' Αθήνα 2003.

προσβάλλει αισθητά τις οικονομίες, μεγάλες ελληνικές εμπορικές επιχειρήσεις συνεχίζουν την επενδυτική τους δράση, έστω και με συντηρητικούς ρυθμούς, στοχεύοντας στην ενίσχυση της παρουσίας τους και δημιουργώντας τις προϋποθέσεις ανάπτυξης για την επόμενη μέρα μετά τη κρίση¹⁵.

¹⁵ <http://epixeireite.duth.gr>
<http://www.tovima.gr>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V: Η εταιρεία ΕΛΤΟΝ

5.1 Ιστορία

Ο Όμιλος εταιρειών ΕΛΤΟΝ (Η ΕΛΤΟΝ ΑΕΒΕ και οι θυγατρικές στη Ρουμανία, τη Βουλγαρία και τη Σερβία), αποτελεί κορυφαία δύναμη στη διανομή βιομηχανικών Α' υλών, τόσο στην Ελλάδα όσο και σε όλες τις βαλκανικές χώρες.

Κύρια δραστηριότητα της εταιρείας αποτελεί η εμπορία πρώτων υλών, προσθέτων χημικών προϊόντων και άλλων εξειδικευμένων προϊόντων τα οποία χρησιμεύουν κυρίως ως πρώτες ύλες σε διάφορους κλάδους της βιομηχανίας.

Η ΕΛΤΟΝ ΧΗΜΙΚΑ Α.Ε.Β.Ε., ιδρύθηκε το 1981, από μετατροπή της προϋφισταμένης εταιρίας ΕΛΤΟΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΧΗΜΙΚΑ ΕΠΕ. Αρχικά η εταιρία δραστηριοποιείται στον τομέα εμπορίας χημικών Α' υλών για τη παραγωγή φαρμάκων και καλλυντικών.

Το 1986 οι δραστηριότητές της επεκτείνονται στην εμπορία Α' υλών και ειδικών προϊόντων για τον κλάδο τροφίμων. Αρχικά η εταιρεία ενεργοποιείται στους χώρους της αρτοποιίας, σοκολατοποιίας, γαλακτοκομικών, επεξεργασίας σταφίδας και αλλαντοποιίας. Πολύ σύντομα ακολουθεί η δραστηριοποίηση στα οινολογικά προϊόντα.

Το 1989 τα γραφεία και η αποθήκη της εταιρείας μεταφέρονται σε ιδιόκτητες, σύγχρονες εγκαταστάσεις στην Κάτω Κηφισιά. Η συνύπαρξη των δύο λειτουργιών στον ίδιο χώρο ωφέλησε σε μεγάλο βαθμό την εξυπηρέτηση των πελατών και την εσωτερική οργάνωση της εταιρείας, ενώ η επιλογή του χώρου με άμεση πρόσβαση στον κυριότερο οδικό άξονα της χώρας διευκολύνει σημαντικά τη διανομή των προϊόντων.

Το 1990 δημιουργείται το πρώτο τμήμα Πωλήσεων Βιομηχανικών Προϊόντων, με αρχική δραστηριοποίηση στην εμπορία Α' υλών για τη παραγωγή χρωμάτων. Πολύ γρήγορα το τμήμα εξαπλώνει τις δραστηριότητές του στον χώρο της εμπορίας προϊόντων για την παραγωγή απορρυπαντικών, βερνικιών, συγκολλητικών και μελανιών.

Το 1993 ενισχύεται η παρουσία της εταιρείας στην Βόρεια Ελλάδα με την εγκατάσταση Γραφείου Πωλήσεων στην Θεσσαλονίκη.

Το 1996, διπλασιάζεται σε έκταση ο αποθηκευτικός χώρος στην Κάτω Κηφισιά, σε οικόπεδο εφαπτόμενο στο αρχικό. Στο τέλος της ίδιας χρονιάς αγοράζεται οικόπεδο στην Βιομηχανική Περιοχή Θεσσαλονίκης στην Σίνδο, στο οποίο αρχίζει η ανέγερση κτιρίου κέντρου διανομής και γραφείων το 1998. Το κτίριο ολοκληρώνεται το 1999 και στεγάζει πλέον τις δραστηριότητες της εταιρείας στην Βόρεια Ελλάδα.

Το 1997 έγινε η πρώτη συστηματική προσπάθεια διείσδυσης σε αγορά Βαλκανικής χώρας, μέσω εξαγωγών των προϊόντων της στην ELTON CORPORATION S.A. στην Ρουμανία. Το 2000 η ΕΛΤΟΝ ΧΗΜΙΚΑ Α.Ε.Β.Ε., εξαγόρασε την πλειοψηφία των μετοχών της ELTON CORPORATION S.A.

Το 1998 δημιουργήθηκε το Χημικό Εργαστήριο, με σκοπό την βελτίωση των υπηρεσιών που η εταιρεία παρέχει στους πελάτες της.

Το 2000 δημιουργήθηκε θυγατρική εταιρεία με την επωνυμία ELTON CORPORATION LTD και έδρα την Σόφια Βουλγαρίας.

Το 2000 η ΕΛΤΟΝ ΧΗΜΙΚΑ Α.Ε.Β.Ε. απέκτησε μέσω εξαγοράς το 52% της " ΜΟΣΧΟΛΙΟΣ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ", εντάσσοντας στον λειτουργικό της ιστό, μία από τις σημαντικότερες μονάδες του κλάδου.

Το Δεκέμβριο του 2001 η ΜΟΣΧΟΛΙΟΣ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ Α.Ε., θυγατρική της ΕΛΤΟΝ ΧΗΜΙΚΑ Α.Ε.Β.Ε., απέκτησε το 30% του μετοχικού κεφαλαίου της ΕΥΡΩΦΑΡΜ-Γεωργικά Φάρμακα Α.Ε. η οποία δραστηριοποιείται στην αντιπροσώπευση και εμπορία λιπασμάτων, προϊόντων φυτοπροστασίας, σπόρων, βιολογικών προϊόντων, γεωργικών εφοδίων, καθώς και στην συγκέντρωση, διαλογή, επεξεργασία, συντήρηση και εμπορία οπωροκηπευτικών ολοκληρωμένης και βιολογικής καλλιέργειας.

Το 2001 και στα πλαίσια της διεθνούς προσπάθειας για βελτίωση των παρεχομένων προϊόντων και υπηρεσιών, η εταιρία πιστοποιήθηκε για την εφαρμογή του συστήματος Διασφάλισης Ποιότητας σύμφωνα με τις απαιτήσεις του προτύπου ISO 9002.

Το 2002 ιδρύθηκε η θυγατρική εταιρεία ELTON CORPORATION D.O.O. στο Βελιγράδι.

Τον Αύγουστο του 2002 η επωνυμία της εταιρείας άλλαξε σε «ΕΛΤΟΝ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ».

Το 2004 ολοκληρώθηκε η διαδικασία συγχώνευσης των εταιρειών ΕΛΤΟΝ και Μοσχολιός με την απορρόφηση της εταιρείας Μοσχολιός από την ΕΛΤΟΝ.

5.2 Προφίλ

Στόχος του Ομίλου είναι η κάλυψη του συνόλου των επαγγελματικών αναγκών των πελατών του. Από τα έξι κέντρα διανομής σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Βουκουρέστι, Κλουζ, Σόφια και Βελιγράδι, συνολικής δυναμικότητας 22.000m², διατίθενται ετοιμοπαράδοτα πάνω από 6000 προϊόντα που καλύπτουν μεγάλο εύρος της βιομηχανικής δραστηριότητας, τόσο ειδικά προϊόντα όσο και κοινές Α' ύλες.

Παράλληλα, ο Όμιλος προσφέρει πλήρη τεχνική υποστήριξη και επιστημονική ενημέρωση, με σκοπό τη βελτιστοποίηση του αποτελέσματος για τον κάθε πελάτη. Η δυνατότητα πλήρους κάλυψης των αναγκών των πελατών θεμελιώνεται στο καταρτισμένο και εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό του Ομίλου, στους επιλεγμένους προμηθευτές, και φυσικά, στο μεγάλο αριθμό των σταθερών πελατών.

Οι κυριότεροι τομείς, του οποίους καλύπτει ο Όμιλος εταιρειών ΕΛΤΟΝ, είναι:

Τρόφιμα, Ποτά (βιταμίνες-αρώματα-άμυλα)

Καλλυντικά (συντηρητικά-κεριά)

Φάρμακα (πηκτικά-άλατα)

Απορρυπαντικά (λευκαντικά-αποσκληρυντικά)

Βιομηχανικά χημικά (χρώματα, κόλλες και δομικά υλικά)

Κλωστοϋφαντουργία (σιλικόνες, αντιλαδικά)

Αντιδραστήρια και όργανα χημείου (θερμόμετρα, φωτόμετρα)

Αγροχημικά (μυκητοκτόνα, λιπάσματα)

Ζωική διατροφή (αμινοξέα, ιχνοστοιχεία)

Επεξεργασία νερού (χλώριο, αντιψυκτικά)

Επεξεργασία μετάλλων (χρωμικό οξύ, καυστικό κάλιο)

Βυρσοδεψία (μαλακωτικά, αποτριχωτικά)

Νήματα

Οι στρατηγικές συνεργασίες του Ομίλου με σημαντικές πολυεθνικές παραγωγικές εταιρείες του εξωτερικού διασφαλίζουν τα υψηλής ποιότητας προϊόντα, την τεχνική υποστήριξη, καθώς και τη διαρκή ενημέρωση σε εξειδικευμένα προϊόντα και τις νέες τάσεις στο χώρο.

Βασική δέσμευση αλλά και πυξίδα των δραστηριοτήτων του Ομίλου ΕΛΤΟΝ αποτελεί η πλήρης κάλυψη των αναγκών των πελατών της, έτσι όπως αυτές διαμορφώνονται από τη ζήτηση των αγορών και την ανάπτυξη μακροχρόνιων επιχειρηματικών σχέσεων αμοιβαίας ωφέλειας και εμπιστοσύνης.

Βασικοί προμηθευτές της ΕΛΤΟΝ είναι οίκοι παραγωγής χημικών πρώτων υλών (για διάφορους κλάδους: τρόφιμα, καλλυντικά, βιομηχανικά υλικά, φαρμακευτικά, αγροχημικά, επεξεργασίας νερού κλπ.) οι οποίοι κατά πλειοψηφία προέρχονται από χώρες της Δυτικής Ευρώπης αλλά για συγκεκριμένα εμπορεύματα οι προμήθειες γίνονται και από χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης με κυριότερη τη Κίνα.

Κάποια ονόματα οίκων προμηθευτών είναι τα ακόλουθα:

- 3V INTERNATIONAL
- AKZO NOBEL - Chelating
- ALBERDINGK-BOLEY
- AMLINA SA - Gluten,wheat Starch
- ANEPIA SA
- BAKER -PETROLITE - Synthetic Polymers
- BRUCKNER-WERKE KG
- CECA - Diatomeaus Earths
- COGNIS - Food Emulsifiers,aerating Agents
- COLORTYPE - Color Cards
- DMV - Lactoses Usp E.T.C
- DOW - Propylene Glycol , Glycerine , Dovanol P
- DSM NUTRITIONAL - Citric Acid, Vitamins, Pharmaceuticals
- DSM - Enzymes, yeasts Extracts, benzoates, citric Acid, citrates
- DUPONT - Titanium,additives
- EMSLAND - Modified Starches
- EPI - Milk Products
- EXSYMOL - Cosmetic Specialties
- EXXONMOBIL - Adhesive Industry Business Unit
- HAIFA CHEMICALS - Phosphoric Acid, phosphates, fertilizers
- HALLSTAR
- INDENA - Cosmetic Specialties
- INDUCHEM - Cosmetic Specialties
- ISP - Various Specialties
- KOLB - Non Ionic Surfactants
- LYCKEBY CULINAR - Starches, modified Starches
- MINERALIA - Fillers
- ORGANIK KIMYA - Polymer Dispersions
- PURAC - Lactates,lactic Acids
- SAMSUNG - Cellulose Derivates
- SASOL WAX - Parafin Oils , Vaselines
- SCHULKE+ - Preservatives
- STEPAN - Surfactants
- STERN - Lecithines

- SUD-CHEMIE - Bleaching Earths
- VWR -PROLABO - Chemical Reagents ,lab Equipment
- WACKER - Silicones , Polymers,...

5.3 Στόχοι και δυναμική

Η διατήρηση και η ενδυνάμωση της ηγετικής θέσης της στον κλάδο εμπορίας χημικών προϊόντων και Α' υλών για ευρύ φάσμα της βιομηχανίας, είναι στρατηγικός στόχος της εταιρείας για τα επόμενα χρόνια.

Βασικά εργαλεία της επίτευξης του στόχου της εταιρείας είναι η συντονισμένη προσπάθεια για δραστηριοποίηση σε νέους τομείς της ελληνικής βιομηχανίας, η εξασφάλιση νέων συνεργασιών και σύναψη νέων συμφωνιών.

Σημαντικό ρόλο στην επιτυχημένη πορεία της εταιρείας έχει το ανθρώπινο δυναμικό της. Γι' αυτόν τον λόγο έμφαση και προσοχή δίδεται στην εκπαίδευση και κατάρτιση όλων των εργαζομένων, και ιδιαίτερα των στελεχών του Τμήματος Πωλήσεων (Τμήμα Προώθησης Προϊόντων και Τεχνικής Υποστήριξης Πελατών), που αποτελείται αποκλειστικά από εξειδικευμένους Χημικούς, Χημικούς Μηχανικούς και Τεχνολόγους Τροφίμων.

Ο όμιλος απασχολεί 163 άτομα από τα οποία τα 60 εργάζονται στις θυγατρικές. Πιο συγκεκριμένα αυτά κατανέμονται ως εξής: Ρουμανία 37, Βουλγαρία 15, Σερβία 8.

Η όλη πορεία της εταιρείας χαρακτηρίζεται από δυναμικότητα και συνεχή ανάπτυξη, αλλά και από συστηματική προσπάθεια ερμηνείας του σύγχρονου επιχειρηματικού πλαισίου, πρόβλεψης των μελλοντικών εξελίξεων, και εκμετάλλευσης των κατάλληλων ευκαιριών στον σωστό χρόνο.

Σχετικά με τους κινδύνους που ενδεχομένως να αντιμετωπίσει η εταιρεία στην πορεία της, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα ακόλουθα:

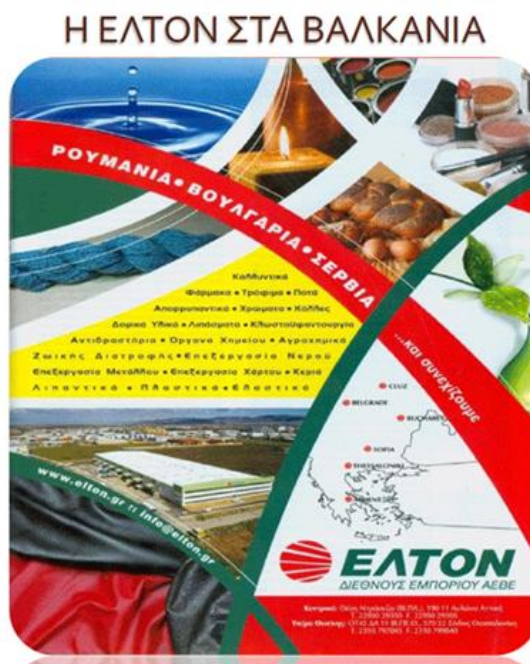
Βασικοί παράγοντες που επηρεάζουν την ζήτηση των προϊόντων της εταιρείας είναι οι ρυθμοί ανάπτυξης των κλάδων της βιομηχανίας στους οποίους απευθύνονται τα προϊόντα που εμπορεύεται.

Η διαφοροποίηση των προϊόντων της εταιρείας αναφορικά με τους διαφορετικούς κλάδους στους οποίους αυτά απευθύνονται, μειώνει την εξάρτησή της από την επιμέρους πορεία του κάθε κλάδου και από μία πηγή εσόδων. Επιπλέον, εξαιτίας της χρησιμότητας των εμπορευόμενων προϊόντων της εταιρείας σε παραγωγικές διαδικασίες διαφορετικής φύσης, ο κύκλος εργασιών της δεν χαρακτηρίζεται από εποχικότητα. Εκτός από αυτά, ο κίνδυνος εξάρτησης από τους πελάτες της διασπείρεται ικανοποιητικά καθώς δεν υπάρχει πελάτης που να απορροφά άνω του 10% του συνολικού κύκλου εργασιών.

Η εταιρεία δεν παρουσιάζει εξάρτηση από συγκεκριμένους προμηθευτές, δεδομένου ότι δεν υπάρχει προμηθευτής οι αγορές από τον οποίο να αντιπροσωπεύουν ποσοστό μεγαλύτερο του 10%, ενώ η εταιρεία, για μέρος των προϊόντων που διαθέτει, έχει εξασφαλίσει δύο ή περισσότερες εναλλακτικές πηγές προμήθειάς τους. Επιπλέον, λόγω της εμπειρίας της στον κλάδο, έχει την δυνατότητα να αντικαταστήσει τις υπάρχουσες πηγές προμήθειας με νέες πηγές και με τους ίδιους όρους.

5.4 Διεθνής παρουσία

Οι δραστηριότητες της ΕΛΤΟΝ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΑΕΒΕ χαρακτηρίζονται από εξωστρέφεια και σαφή προσανατολισμό στην Βαλκανική αγορά, κυρίως μέσω των θυγατρικών της εταιρειών, αλλά και μέσω απευθείας εξαγωγών. Η στρατηγική αυτή επιλογή προσδίδει στην εταιρεία διευρυμένες προοπτικές ανάπτυξης και την δυνατότητα αποκόμισης οικονομικών αλλά και επιχειρηματικών πλεονεκτημάτων.

Στην Ρουμανία, την Βουλγαρία και την Σερβία η εταιρεία διαθέτει θυγατρικές εταιρείες, ενώ πελάτες στην Αλβανία και την Π.Γ.Δ.Μ. εξυπηρετούνται μέσω απευθείας εξαγωγών. Οι εξαγωγές της εταιρείας πραγματοποιούνται από τα δύο κέντρα διανομής στην Αθήνα και την Θεσσαλονίκη, και κατευθύνονται κυρίως προς τις Βαλκανικές χώρες, την Κύπρο και τη Μέση Ανατολή.

5.5 Η δομή του Ομίλου ΕΛΤΟΝ

ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΕΤΑΙΡΙΑΣ	ΧΩΡΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ	ΜΕΘΟΔΟΣ ΕΝΟΠΙΩΣΗΣ
ΕΛΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε.	ΕΛΛΑΔΑ	ΜΗΤΡΙΚΗ	
ELTON CORPORATION SA	ΡΟΥΜΑΝΙΑ	100%	ΟΛΙΚΗ
ELTON CORPORATION LTD	ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	100%	ΟΛΙΚΗ
ELTON CORPORATION DOO	ΣΕΡΒΙΑ	100%	ΟΛΙΚΗ

Πίνακας 1

www.elton.gr

5.6 Άμεσες Ξένες Επενδύσεις

Οι τρεις θυγατρικές εταιρείες στη Βουλγαρία, τη Ρουμανία και τη Σερβία, ιδρύθηκαν κατόπιν στρατηγικού σχεδιασμού από τη διοίκηση της μητρικής εταιρείας του Ομίλου (ΕΛΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε.) και ξεκίνησαν τη δραστηριότητά τους από μηδενική βάση (Greenfield επενδύσεις).

Οι λόγοι για τους οποίους πραγματοποιήθηκαν οι ΑΞΕ είναι η εκμετάλλευση πόρων, η εκμετάλλευση αγορών και οι περιοριστικές νομοθεσίες της χώρας προέλευσης της μητρικής εταιρείας. Επίσης η επιλογή των συγκεκριμένων χωρών βασίστηκε στο γεγονός ότι πρόκειται για τις πλησιέστερες στην Ελλάδα αναδυόμενες αγορές. Γενικά η φιλοσοφία της διοίκησης χαρακτηρίζεται από εξωστρέφεια σε θέματα εντοπισμού ευκαιριών ανάπτυξης.

5.7 Στάση του Ομίλου απέναντι στο γενικότερο οικονομικό κλίμα

Ο Όμιλος ΕΛΤΟΝ έχει μακρόχρονη πορεία στο εμπόριο χημικών πρώτων υλών και διατηρεί ισχυρούς δεσμούς με πελάτες οι οποίοι κατέχουν μεγάλο μέρος στη παραγωγική διαδικασία προϊόντων ανά κλάδο. Έχει ένα ευρύτατο πελατολόγιο που επιτρέπει τη διασπορά του κινδύνου, οπότε η όποια αρνητική συγκυρία μπορεί να μην τον επηρεάζει τόσο έντονα όσο μία εταιρεία που έχει στραμμένη τη δραστηριότητά της σε ένα μόνο κλάδο.

Απέναντι στο αρνητικό οικονομικό κλίμα, η διοίκηση της μητρικής εταιρείας ενισχύει τις δραστηριότητες των εταιρειών του Ομίλου επενδύοντας σε εγκαταστάσεις (ανέγερση ιδιόκτητων εγκαταστάσεων στη θυγατρική Βουλγαρίας με προοπτική ολοκλήρωσης μέσα στο τρέχον έτος, αναζήτηση κατάλληλων περιοχών για μελλοντική ανάλογη επένδυση στη θυγατρική Σερβίας) και προσφέροντας στους πελάτες της εμπορεύματα για κάλυψη κάθε ανάγκης (η γκάμα των προϊόντων που

διακινεί ο Όμιλος ΕΛΤΟΝ περιλαμβάνει εμπορεύματα χαμηλού κόστους αλλά και ειδικά εμπορεύματα υψηλού περιθωρίου κέρδους, οπότε ανάλογα με τις τάσεις της αγοράς έχει τη δυνατότητα να ανταποκριθεί με το κατάλληλο τρόπο).

5.8 Οικονομικά στοιχεία Ομίλου (ποσά εκφρασμένα σε Ευρώ)

ΣΤΟΙΧΕΙΑ	2009	2008	2007
ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ	69.039.516	72.936.935	64.817.985
ΜΙΚΤΟ ΚΕΡΔΟΣ	12.911.251	13.646.808	11.435.588
ΚΕΡΔΗ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ	3.888.724	3.985.763	2.464.486
ΚΕΡΔΗ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΦΟΡΟΥΣ	2.850.985	2.461.393	1.849.029

Πίνακας 2

www.elton.gr

Κατά το 2007, 74% ήταν το ποσοστό των πωλήσεων του Ομίλου στην Ελλάδα και 26% στα Βαλκάνια. Το επόμενο έτος τα ποσοστά ήταν 73% και 27% ανάλογα. Το 2009 η Ελλάδα απορρόφησε το 77% των πωλήσεων του Ομίλου, ενώ τα Βαλκάνια το 23%.

Το 2008, ο Όμιλος κατάφερε να πετύχει αύξηση των πωλήσεών του κατά 12,5% (72.94 εκ. το 2008 και 64.82 εκ. το 2007) και να βελτιώσει ταυτόχρονα το μικτό περιθώριο κέρδους του (18,71% το 2008 και 17,64% το 2007) καταλήγοντας σε μικτό κέρδος 13.65 εκ. το 2008 έναντι 11.44 εκ. το 2007. Τα κέρδη προ φόρων παρουσίασαν αύξηση το 2008 σε σύγκριση με αυτά του 2007, όπως και τα κέρδη μετά φόρων που διαμορφώθηκαν στα 2.46 εκ και 1.85 εκ. αντίστοιχα.

Το 2009, οι πωλήσεις του Ομίλου επηρεάστηκαν τόσο από το δυσμενές παγκόσμιο οικονομικό περιβάλλον (ειδικότερα στο β' εξάμηνο) όσο και από τη μικρή

μείωση στις τιμές των πρώτων υλών, παρουσιάζοντας μία πτώση 5,35% (69εκ. το 2009 και 72.94 εκ. το 2008). Το περιθώριο μικτού κέρδους παρέμεινε σχεδόν σταθερό, ενώ τα κέρδη προ φόρων παρουσίασαν μείωση 2,44% (3.89 εκ το 2009 και 3.98 το 2008). Τα κέρδη μετά φόρων διαμορφώθηκαν στα 2.85 εκ. έναντι 2.46 εκ. το 2008 (το 2008 είχαν επιβαρυνθεί με διαφορές φορολογικού ελέγχου -0.4 εκ.).

5.9 Οικονομικά στοιχεία Μητρικής (ποσά εκφρασμένα σε Ευρώ)

ΣΤΟΙΧΕΙΑ	2009	2008	2007
ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ	52.933.158	56.091.245	51.734.797
ΜΙΚΤΟ ΚΕΡΔΟΣ	9.864.873	10.530.881	8.911.739
ΚΕΡΔΗ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ	3.017.522	3.063.080	1.628.495
ΚΕΡΔΗ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΦΟΡΟΥΣ	2.159.343	1.752.281	1.121.088

Πίνακας 3

www.elton.gr

Την πορεία του Ομίλου ακολουθεί και η μητρική εταιρεία. Οι πωλήσεις της το 2008 παρουσίασαν αύξηση της τάξεως του 8,42% (56.09 εκ. το 2008 και 51.73 εκ. το 2007) και βελτιώνοντας το περιθώριο μικτού κέρδους (18,77% έναντι 17,23%) κατέληξε σε μικό κέρδος 10.53 εκ. το 2008.

Τα λιγότερα χρηματοοικονομικά έξοδα το 2008 ώθησαν την κερδοφορία προ φόρων στα 3.06 εκ. έναντι 1.63 το 2007, σημειώνοντας εντυπωσιακή αύξηση τη τάξεως του 88%. Τα κέρδη μετά φόρων διαμορφώθηκαν στα 1.75 εκ .

Το 2009, οι πωλήσεις παρουσίασαν πτώση της τάξεως του 5,64% (52.93 εκ. το 2009 και 56.1 εκ. το 2008). Το περιθώριο μικτού κέρδους παρέμεινε σχεδόν σταθερό , όπως και τα κέρδη προ φόρων εξαιτίας της περεταίρω μείωσης των

χρηματοοικονομικών εξόδων. Τα κέρδη μετά φόρων διαμορφώθηκαν στα 2.16 εκ. έναντι 1.75 το 2008 (το 2008 επιβαρύνθηκαν με διαφορές φορολογικού ελέγχου -0.4 εκ.)¹⁶.

¹⁶ www.elton.gr

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI: Βουλγαρία

Η Δημοκρατία της Βουλγαρίας είναι μία χώρα της νοτιοανατολικής Ευρώπης με έκταση 110.910 τετραγωνικά χλμ. και πληθυσμό 7.602.116, με βάση εκτιμήσεις του 2009.

Βρέχεται στα ανατολικά από τη Μαύρη Θάλασσα, ενώ συνορεύει με την Ελλάδα στα νότια, την Τουρκία στα ανατολικά, την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας στα δυτικά και τη Σερβία και τη Ρουμανία στα βόρεια. Φυσικό σύνορο μεταξύ της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας αποτελεί ο ποταμός Δούναβης.

Η Βουλγαρία ιδρύθηκε το 681 και είναι ένα από τα αρχαιότερα κράτη της Ευρώπης. Η θέση της, κοντά στα σύνορα της Ευρώπης με την Ασία, έχει επηρεάσει την ιστορία της. Περίπου, 85% του πληθυσμού της είναι χριστιανοί ορθόδοξοι και 13% μουσουλμάνοι. Το σύνολό του απαρτίζεται από Βούλγαρους κατά 90% ενώ το υπόλοιπο 10% το αποτελούν οι Τούρκοι, οι Αρμένιοι, οι Ρουμάνοι, οι Έλληνες, καθώς και άλλες μικρότερες μειονότητες.

Η πρωτεύουσα της Βουλγαρίας είναι η Σόφια που έχει 1.395.568 χιλιάδες κατοίκους. Η επίσημη γλώσσα του κράτους είναι η βουλγαρική, ενώ το νόμισμά του είναι το Λέβα. Το πολίτευμα που επικρατεί είναι η Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία. Προεδρευόμενη κοινοβουλευτική δημοκρατία είναι ένα τύπος κοινοβουλευτικής δημοκρατίας, όπου η εκλεγμένη από το λαό κυβέρνηση παίρνει τις πολιτικές αποφάσεις. Αρχηγός του κράτους είναι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο οποίος είναι αιρετός και δεν έχει ουσιαστικές πολιτικές αρμοδιότητες. Τη νομοθετική εξουσία ασκεί το κοινοβούλιο και την εκτελεστική η κυβέρνηση. Πρόεδρος της Βουλγαρίας είναι ο Γκεόργκι Παρβάνοφ και Πρωθυπουργός ο Μπόικο Μπορίσοφ.

Το προσδόκιμο ζωής στο σύνολο του πληθυσμού ήταν με τις εκτιμήσεις του 2009 τα 73,09 χρόνια (69,48 χρόνια οι άνδρες και 76,91 οι γυναίκες).

Την 1^η Ιανουαρίου του 2007, η Βουλγαρία έγινε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Μία τέτοια χώρα που βρίσκεται στη καρδιά των Βαλκανίων, εμφανίζει ποικίλη μορφολογία εδάφους: στο βορρά εκτείνονται οι απέραντες πεδιάδες του Δούναβη, ενώ στο νότο υπάρχουν ορεινές εκτάσεις και οροπέδια. Η μαύρη Θάλασσα, στα ανατολικά, προσελκύει τουρίστες όλες τις εποχές του χρόνου.

Το κλίμα της Βουλγαρίας είναι εύκρατο μέχρι ηπειρωτικό, ενώ στις νότιες περιοχές παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά του υποτροπικού κλίματος. Τον Ιούλιο η μέση θερμοκρασία φτάνει στους 23° -25° C, ενώ τον Ιανουάριο η μέση θερμοκρασία είναι περίπου 2° C. Οι βροχοπτώσεις φτάνουν στα πεδινά τα 450-500 χιλιοστά, ενώ στα ορεινά φτάνουν μέχρι τα 1000 χιλιοστά¹⁷.

¹⁷ <http://el.wikipedia.org>
<http://europa.eu>
www.livepedia.gr

6.1 Κυριότερες μορφές εταιρειών

Οι πιο διαδεδομένες μορφές εταιρικής οργάνωσης, στην Βουλγαρία, είναι η εταιρεία περιορισμένης ευθύνης (OOD) και η ανώνυμη εταιρεία (AD):

•Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης (OOD)

- ελάχιστο απαιτούμενο κεφάλαιο 5.000 λέβα (€ 2.500)
- δύναται να είναι και μονοπρόσωπη (EOOD)

•Ανώνυμη Εταιρεία (AD)

- ελάχιστο απαιτούμενο κεφάλαιο 50.000 λέβα (€ 25.000)
- δύναται να είναι και μονοπρόσωπη (EAD)

Μεγαλύτερο ύψος κεφαλαίου (ελάχιστου) απαιτείται για την ίδρυση :

1. εταιρειών επενδύσεων: 500.000 λέβα (€250.000)
2. τραπεζών : 10 εκατ. λέβα (€ 5 εκατ.)
3. ασφαλιστικών εταιρειών : 2 εκατ. – 6 εκατ. λέβα¹⁸

¹⁸ www.agora.mfa.gr

6.2 Φορολογική νομοθεσία

Το φορολογικό σύστημα της Βουλγαρίας διακρίνεται σε δύο κατηγορίες:

Άμεσοι φόροι: φόρος φυσικών προσώπων, φόρος νομικών προσώπων, παρακράτηση φόρου για πληρωμές στο εξωτερικό.

Έμμεσοι φόροι: Φ.Π.Α , ειδικοί φόροι κατανάλωσης.

6.2.1 Άμεσοι φόροι

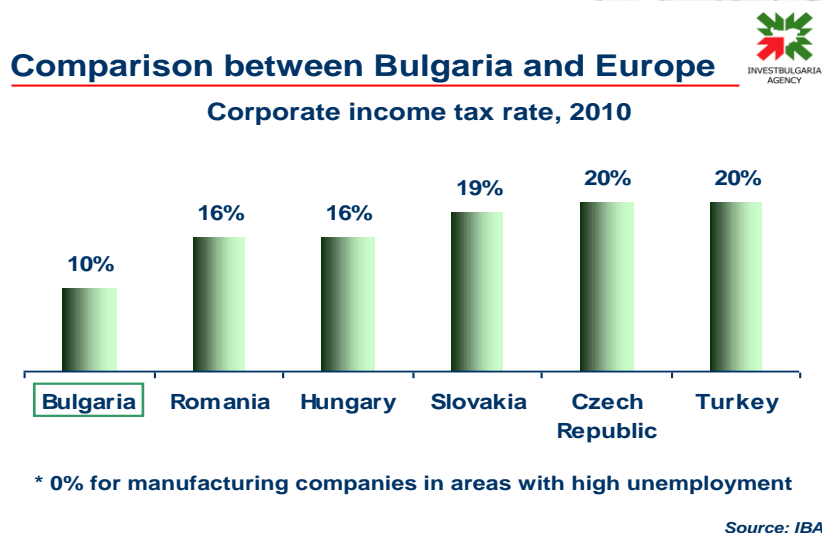
6.2.1.1 Φόρος φυσικών προσώπων

Υπόχρεοι για τον φόρο αυτό είναι τα φυσικά πρόσωπα, κάτοικοι ή μη-κάτοικοι. Κάτοικοι χαρακτηρίζονται εκείνοι οι οποίοι διαθέτουν μία μόνιμη διεύθυνση στη Βουλγαρία ή είναι παρόντες σε αυτή για μία περίοδο μεγαλύτερη από 183 ημέρες κατά τη διάρκεια του χρόνου. Οι κάτοικοι καταβάλλουν αυτόν το φόρο με βάση το εισόδημά τους από πηγές εντός και εκτός Βουλγαρίας, ενώ οι μη-κάτοικοι με βάση το εισόδημα τους από πηγές μέσα στη Βουλγαρία. Από τη 01/01/2008 ο φόρος φυσικών προσώπων ανέρχεται σε 10%.

6.2.1.2 Φόρος νομικών προσώπων

Όλες οι Βουλγαρικές εταιρείες, συμπεριλαμβανομένων των συμμετοχικών υπόκεινται σε φορολογία νομικών προσώπων (εταιρειών). Η φορολόγηση εταιρειών καλύπτει τα κέρδη των εταιρειών που έχουν έδρα στη Βουλγαρία και προκύπτει από όλες τις πηγές (στην Βουλγαρία και το εξωτερικό). Ξένα νομικά πρόσωπα και συμμετοχικές εταιρείες υπόκεινται σε φορολόγηση για τα εισοδήματά τους που προέρχονται από τη μόνιμη δραστηριότητά τους στη Βουλγαρία.

Από την 1^η Ιανουαρίου του 2007 ο εταιρικός φόρος είναι 10% επί των φορολογουμένων κερδών. Οι φορολογικές δηλώσεις υποβάλλονται μέχρι 31 Μαρτίου κάθε έτους.

Διάγραμμα 1

6.2.1.3 Παρακράτηση φόρου για πληρωμές στο εξωτερικό

Παρακράτηση φόρου 5% επιβάλλεται στις πληρωμές μερισμάτων ή μεριδίων ρευστοποίησης σε πρόσωπα μη-κατοίκους της Βουλγαρίας, αλλά και σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα κατοίκους της χώρας που δεν ασκούν εμπορική δραστηριότητα (πρόσωπα με «παθητικά» εισοδήματα).

Μερίσματα προς την μητρική εταιρεία, με έδρα σε κράτος μέλος της ΕΕ, δεν υπόκεινται σε παρακράτηση φόρου, εφόσον η μητρική εταιρεία κατέχει τουλάχιστον το 15% του κεφαλαίου της βουλγαρικής θυγατρικής για τουλάχιστον 10 έτη συνεχόμενα.

6.2.2 Έμμεσοι φόροι

6.2.2.1 ΦΠΑ και ειδικός φόρος κατανάλωσης

Τα ποσοστά του ΦΠΑ στην Βουλγαρία είναι: κανονικό 20%, μειωμένο 7% (για ξενοδοχειακές επιχειρήσεις εκ μέρους ξενοδοχείων προς tour operators για οργανωμένα ταξίδια), μηδενικό (για εξαγωγές και ενδοκοινοτικές προμήθειες). Σύμφωνα με τον Βουλγαρικό Νόμο για τον ΦΠΑ οι φορολογούμενοι είναι υποχρεωμένοι να εγγραφούν για ΦΠΑ εφόσον ο τζίρος τους ξεπερνά τις 25.000 ευρώ τους προηγούμενους 12 μήνες. Το κατώφλι είναι 10.200 ευρώ για ενδοκοινοτικές προμήθειες και 35.700 ευρώ για πωλήσεις εξ αποστάσεως. Ο ΦΠΑ υποβάλλεται κάθε μήνα.

Ο ειδικός φόρος κατανάλωσης επιβάλλεται στο αλκοόλ, τα προϊόντα καπνού, τα πολυτελή αυτοκίνητα, τον ηλεκτρισμό, το πετρέλαιο κ.α. Από 01/01/07 ο καφές και τα προϊόντα καφέ εξαιρούνται του ειδικού φόρου κατανάλωσης.

6.2.3 Τοπικοί φόροι και τέλη

Τοπικός φόρος επιβάλλεται σε όλα τα ακίνητα στη χώρα, δηλ. στα κτήρια, οικόπεδα, αγροτικές και δασικές εκτάσεις που έχουν και κτήρια, ανεξαρτήτως του αν χρησιμοποιούνται ή όχι. Από την αρχή του 2008 ο ακριβής τοπικός φόρος ορίζεται από το τοπικό Δημοτικό Συμβούλιο σε ποσοστό από 1,5% έως 3% της αξίας του ακινήτου, η οποία σε ότι αφορά τις εταιρείες αντιστοιχεί στην αξία εγγραφής στα λογιστικά της βιβλία. Οι Δήμοι επιβάλλουν επίσης τέλη καθαριότητας σε κάθε ακίνητο που βρίσκεται στην αρμοδιότητά τους. Συνήθως το τέλος κυμαίνεται μεταξύ 2,5 και 5%. Επίσης επιβάλλεται δημοτικός φόρος μεταβίβασης ακινήτων μεταξύ 2-4% επί της τιμής συμβολαίου αλλά και στις τιμές πώλησης αυτοκινήτων.

6.2.4 Φορολογικές απαλλαγές ως επενδυτικό κίνητρο

Οι επενδυτές σε ορισμένες υπανάπτυκτες περιοχές της χώρας (με ποσοστό ανεργίας που υπερβαίνει το μέσο επίπεδο ανεργίας) μπορούν να έχουν ορισμένες φορολογικές απαλλαγές στον εταιρικό φόρο. Απαλλαγή μέχρι και 100% του εταιρικού φόρου, βιομηχανιών που εγκαθίστανται σε περιοχές με ανεργία μεγαλύτερη κατά τουλάχιστον 35% του μέσου όρου. Η ισχύς της απαλλαγής είναι για πέντε χρόνια ανεξάρτητα αν στο μεταξύ η ανεργία μειωθεί. Μπορεί επίσης να δοθεί απαλλαγή φόρου μέχρι ύψους 10% της αξίας επενδύσεων σε κτίρια, υποδομές, μεταφορικά μέσα κ.α με εξαίρεση τα επιβατηγά αυτοκίνητα, εάν η επένδυση γίνει σε περιοχές με ανεργία μεγαλύτερη κατά 50% του μέσου όρου. Ακόμη παρέχεται ειδική έκπτωση (αφαίρεση από τα κέρδη των αμοιβών και των εργοδοτικών εισφορών μέχρι και 12 μηνών) για τις επιχειρήσεις που προσλαμβάνουν εγγεγραμμένους ανέργους.

6.3 Επενδυτικά κίνητρα

Τα επενδυτικά κίνητρα εξειδικεύονται και υλοποιούνται από την Βουλγαρική Υπηρεσία Επενδύσεων, κυβερνητικό οργανισμό, υπαγόμενο στο Υπουργικό Συμβούλιο. Σύμφωνα με την κείμενη επενδυτική νομοθεσία, οι επενδύσεις, ανάλογα με το ύψος, διακρίνονται σε δύο κατηγορίες:

Α' τάξεως:

- άνω των 32 εκατ. λέβα (€16 εκατ.)
- άνω των 16 εκατ. λέβα (€ 8 εκατ.), σε περιοχή με ανεργία που υπερβαίνει τον εθνικό μέσο όρο ή πρόκειται για επένδυση σε υψηλή τεχνολογία στον βιομηχανικό τομέα
- άνω των 11 εκατ. λέβα (€ 5,60 εκατ.) για επένδυση σε υψηλή τεχνολογία στις υπηρεσίες

Β' τάξεως:

- άνω των 16 εκατ. λέβα (€8 εκατ.)
- άνω των 8 εκατ. λέβα, σε περιοχή με ανεργία υψηλότερη του εθνικού μέσου όρου ή επένδυση σε υψηλή τεχνολογία στην βιομηχανία
- άνω των 5,5 εκατ. λέβα για επένδυση σε υψηλή τεχνολογία στις υπηρεσίες

Προβλεπόμενα Κίνητρα:

- √ σύντμηση των διαδικαστικών διατυπώσεων
- √ προνομιακή διοικητική αντιμετώπιση (κατηγορία Α')
- √ προνομιακή μεταχείριση για απόκτηση δημόσιας και δημοτικής ακίνητης περιουσίας
- √ χρηματοοικονομική βοήθεια για έργα υποδομής
- √ χρηματοοικονομική βοήθεια για την εκπαίδευση του προσωπικού μέχρι 29 ετών¹⁹

¹⁹ www.investbg.government.bg

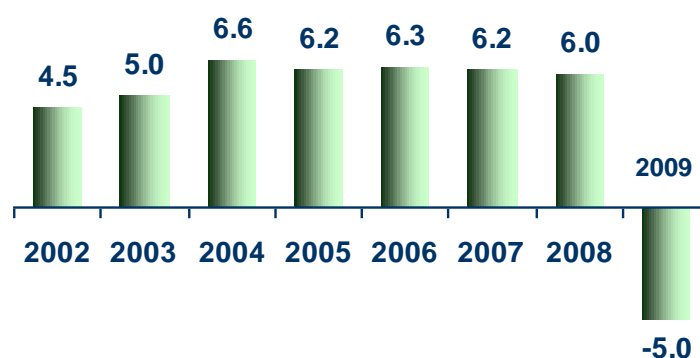
6.4 ΑΕΠ

Κατά το 2008, ο ρυθμός ανόδου του ΑΕΠ, τροφοδοτούμενος από την εισροή επενδυτικών κεφαλαίων και την εσωτερική ζήτηση, παρέμεινε σε υψηλά επίπεδα, σημειώνοντας ελαφρά υποχώρηση στα 6% έναντι 6,2 % του προηγούμενου έτους.

Στη σύνθεση του ΑΕΠ, ο γεωργικός τομέας συμμετείχε κατά 4,6%, ο βιομηχανικός κατά 28,7% και οι υπηρεσίες κατά 66,7%.

Η σταθερή αύξηση του ΑΕΠ συνεχίστηκε και κατά το πρώτο εξάμηνο του 2009, ενώ στη συνέχεια και, ειδικότερα, κατά το τρίτο τρίμηνο, παρουσίασε σημαντική επιβράδυνση σε επιμέρους κλάδους και τομείς της οικονομίας. Η χρηματοπιστωτική κρίση και οι επιδράσεις της στην πραγματική οικονομία, οι οποίες, στα τέλη του 2008, επεκτάθηκαν σε όλες τις χώρες, επηρέασε δυσμενώς και τη Βουλγαρία²⁰.

GDP real growth (%), 2002 – 2009

Source: Bulgarian National Bank

Διάγραμμα 2

²⁰ www.agora.mfa.gr

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΑΕΠ

Έτος	2006	2007	2008	2009
				<i>9μηνο</i>
Ετήσια αύξηση ΑΕΠ (%) (πραγματική)	6,3	6,2	6,0	-4,7
ΑΕΠ (δισ €) (τρέχουσες τιμές)	25.2	28.9	34.1	24.7
Κατά κεφαλήν ΑΕΠ (€) (ονομαστικό)	3.278	3.773	4.476	3.259

Πίνακας 4

Πηγή : Εθνική Τράπεζα Βουλγαρίας (BNB)
www.agora.mfa.gr

6.5 Πληθυσμός

Ο πληθυσμός της Βουλγαρίας στο τέλος του 2009 ήταν 7.563.710. Η μείωσή του κατά 0,6% σε σχέση με το 2008 (7.606.551), αντιπροσωπεύει το χαμηλότερο ποσοστό μείωσης από το 1993, σύμφωνα με την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία.

Η διαρκής αυτή μείωση του πληθυσμού μπορεί να αποδοθεί στη μετανάστευση και τη συνεχιζόμενη αρνητική εξέλιξη του ποσοστού των γεννήσεων.

Ωστόσο το ποσοστό των γεννήσεων έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια. Το 2009, 81.572 παιδιά γεννήθηκαν στη Βουλγαρία, περισσότερα κατά 3.244 σε σχέση με το 2008.

Επίσης, ο αριθμός των θανάτων το 2009 ήταν μικρότερος κατά 2.455 σε σχέση με αυτό του προηγούμενου χρόνου (110.523 το 2008 και 108.068 το 2009).

Το προσδόκιμο ζωής στο σύνολο του πληθυσμού είναι τα 73,4 χρόνια²¹.

²¹ <http://en.wikipedia.org>

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

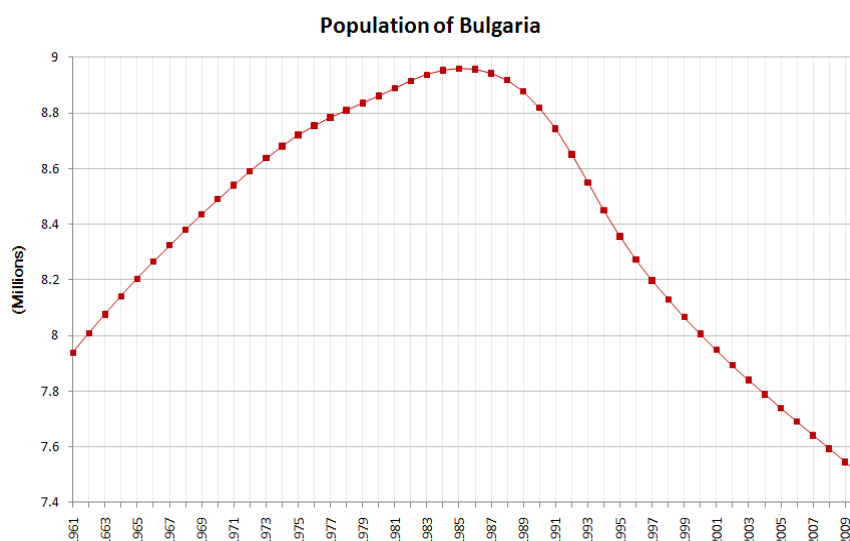
Πληθυσμός:	7.563.710 (1 Ιανουαρίου 2010)
Ποσοστό γεννήσεων:	10.7 γεννήσεις/1.000 πληθυσμού(2009)
Ποσοστό θανάτων:	14.2 θάνατοι/1.000 πληθυσμού (2009)
Αναμενόμενη διάρκεια ζωής:	73.43 έτη (2009 est.)
—άντρες:	69.90 έτη
—γυναίκες:	77.08 έτη
Παιδική θνησιμότητα	9.0 θάνατοι/1.000 βρέφη (2009)

Δομή ηλικιών:

0-14 έτη:	13,8% (άντρες 509.544/γυναίκες 484.816)
15-64 έτη:	68,5% (άντρες 2.426.060/γυναίκες 2.508.772)
65- :	17,7% (άντρες 518.711/γυναίκες 756.784) (2009 est.)

Πίνακας 5

www.cia.gov <http://en.wikipedia.org>

Διάγραμμα 3

<http://en.wikipedia.org>

6.6 Εργασιακές σχέσεις-κοινωνική ασφάλιση

Ο Εργατικός Κώδικας (ΦΕΚ 26/01.04.1986, τελευταία τροποποίηση ΦΕΚ 104/11.12.2007), όπως έχει συμπληρωθεί με μεταγενέστερες νομοθετικές πράξεις, αποτελεί το βασικό νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τις εργασιακές σχέσεις.

Για τους αλλοδαπούς που προτίθενται να εργαστούν στη Βουλγαρία, απαιτούνται ορισμένες προϋποθέσεις, όπως η προγενέστερη εξασφάλιση άδειας εργασίας, την οποία εκδίδει η Εθνική Υπηρεσία Απασχόλησης και ισχύει για ένα έτος με δυνατότητα επιμήκυνσης για επιπλέον δύο έτη. Κατ' εξαίρεση η εκδιδόμενη άδεια δύναται να είναι μεγαλύτερης διάρκειας προκειμένου περί προσώπων που κατέχουν υψηλές διευθυντικές θέσεις ή σε ειδικές περιπτώσεις χειρισμού εξοπλισμού αλλοδαπής προέλευσης. Για τους πολίτες των κρατών μελών της ΕΕ ισχύουν τα κοινοτικά κρατούντα (EEC No 1612/1968): δεν απαιτείται άδεια εργασίας ή άλλη διαδικαστική προϋπόθεση.

Τα θέματα εργασίας και κοινωνικής ασφάλισης των αλλοδαπών που εργάζονται στη Βουλγαρία ρυθμίζονται βάσει των εσωτερικών νόμων εκτός εάν άλλως προβλέπεται στις διεθνείς συμφωνίες που έχει προσυπογράψει η Βουλγαρία.

Οι αμοιβές των εργαζομένων μπορούν να ορίζονται σε λέβα ή σε ξένο νόμισμα, πλην όμως, στην πράξη, οι αμοιβές καταβάλλονται σε λέβα (δηλ. το ισοδύναμο σε λέβα του συνολομοιολογηθέντος ποσού).

6.6.1 Μισθοί –ασφαλιστικές εισφορές

Ο κατώτατος μηνιαίος καθαρός μισθός, μετά τις πρόσφατες αυξήσεις, έχει διαμορφωθεί στα 240 λέβα ή 123€ για κανονικό ωράριο εργασίας (8ώρες/ημέρα και 40 ώρες/εβδομάδα) και σε 1.42 λέβα ανά ώρα εργασίας.

Το γ' τρίμηνο του 2009, ο μέσος μηνιαίος μισθός ανήλθε σε 583 λέβα με μέσο ανώτερο τα 1294 λέβα στον τομέα παραγωγής και διανομής ενέργειας και μέσο κατώτερο τα 382 λέβα στον ξενοδοχειακό τομέα και τομέα εστίασης.

Σύμφωνα με τα συγκριτικά στοιχεία της EUROSTAT, οι μισθοί στην Βουλγαρία αντιστοιχούν μόλις στο 36% του εθνικού ΑΕΠ (από τα χαμηλότερα ποσοστά στην Ευρώπη), το δε μέσο μηνιαίο εισόδημα των νοικοκυριών υπολείπεται κατά 8 φορές του μέσου όρου των κρατών μελών της Ε.Ε. Επίσης, σύμφωνα με στοιχεία του CITUB (Συνομοσπονδία Ανεξάρτητων Εμπορικών Ενώσεων Βουλγαρίας), οι μέσες ετήσιες ακαθάριστες αποδοχές στην βιομηχανία και τις υπηρεσίες είναι περίπου 15 φορές χαμηλότερες του μέσου όρου των κρατών μελών της Ε.Ε.

Σύμφωνα με τις πλέον πρόσφατες ρυθμίσεις, οι μέσες ασφαλιστικές εισφορές ανέρχονται σε 30,9% του μισθού για το 2009 και καταβάλλονται κατά 17,9% από τον εργοδότη και κατά 13% από τον εργαζόμενο.

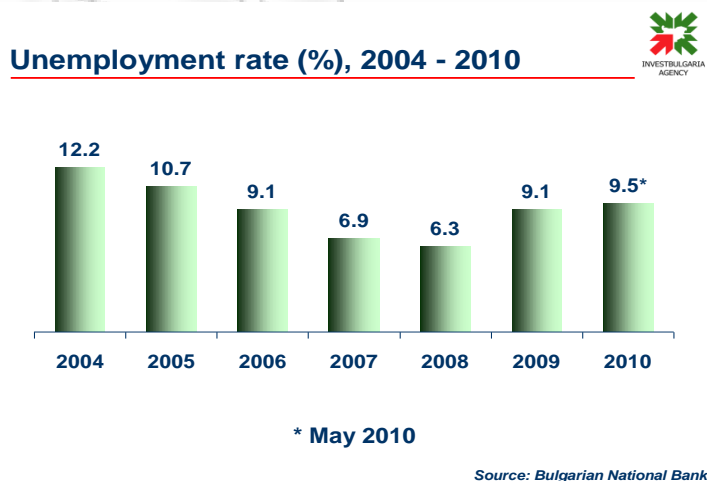
6.6.2 Νόμος για τα συνταξιοδοτικά ταμεία

Σύμφωνα με την βουλγαρική νομοθεσία, οι συντάξεις εντάσσονται στο γενικότερο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης και οι σχετικές ρυθμίσεις είναι ενσωματωμένες στον Κώδικα Κοινωνικής Ασφάλισης. Οι πληρωμές των συντάξεων και των αποζημιώσεων διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες: την υποχρεωτική ασφάλιση συνταξιοδότησης, την πρόσθετη υποχρεωτική ασφάλιση συνταξιοδότησης (για όσους

γεννήθηκαν μετά την 31/12/1959) και την πρόσθετη προαιρετική ασφάλιση συνταξιοδότησης (για όσους έχουν συμπληρώσει το 16^ο έτος της ηλικίας τους), η οποία μπορεί να γίνει σε ιδιωτικό συνταξιοδοτικό φορέα²².

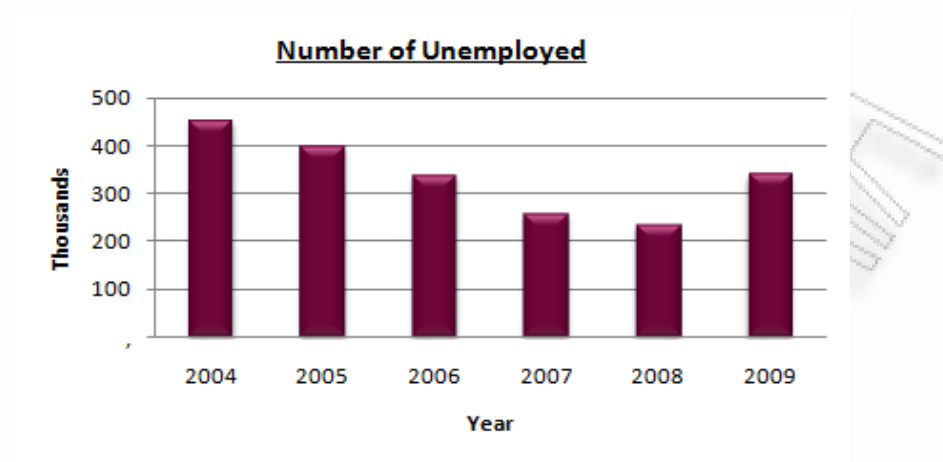
6.7 Ανεργία

Από το 2005 έως το 2008, η ανεργία στη Βουλγαρία παρουσίαζε μία σημαντική μείωση που οφειλόταν στην άνοδο της οικονομικής δραστηριότητας και την αύξηση της ζήτησης εργασίας. Ωστόσο από το 2009, λόγω της επιδείνωσης του διεθνούς περιβάλλοντος, η ανοδική τάση της απασχόλησης διακόπηκε. Η αύξηση της ανεργίας αποδίδεται σε μία σειρά από παράγοντες, όπως η έλλειψη οικονομικής ρευστότητας και οι συνέπειες αυτής στον τομέα της παραγωγής προϊόντων και στη λειτουργία της αγοράς, καθώς η αγοραστική δύναμη των καταναλωτών ήταν εμφανώς περιορισμένη.

Διάγραμμα 4

²² www.agora.mfa.gr

Διάγραμμα 5

www.investnet.bg

Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

	Ετήσια δεδομένα				
	2005	2006	2007	2008	2009
Άνεργοι (χιλιάδες)	397	338	256	232	338
Ανεργία (%)	10,7	9,1	6,9	6,3	9,1

Πίνακας 6

www.bnb.bg

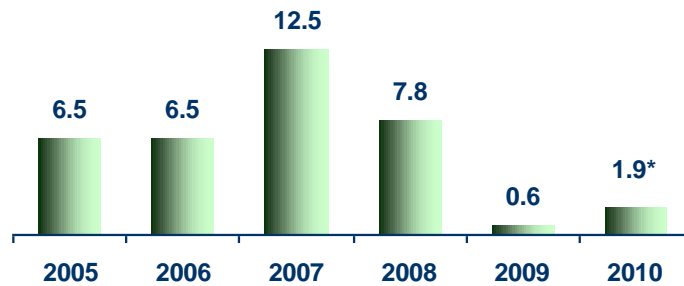
Το βουλγαρικό Στατιστικό Ινστιτούτο δημοσιοποίησε στοιχεία, βάσει των οποίων η ανεργία ανήλθε στο 10,2% το πρώτο τρίμηνο του 2010. Συγκεκριμένα, κατά την ως άνω χρονική περίοδο καταγράφηκαν 341.000 άνεργοι, αριθμός μεγαλύτερος κατά 118.000 σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2009. Σημειωτέον πως η ανεργία είναι μεγαλύτερη μεταξύ των αντρών (10,8%) παρά μεταξύ των γυναικών (9,5%). Το σημαντικότερο, όμως, πρόβλημα στην αγορά εργασίας της Βουλγαρίας παραμένει η ανεργία των νέων, καθώς το 23,7% (60.200 άνεργοι) του εργατικού δυναμικού μεταξύ 15 – 24 ετών δεν μπορεί να βρει δουλειά.

Η βουλγαρική Ένωση Βιομηχάνων (ΒΙΑ) υποδεικνύει ως λύση για την αντιμετώπιση της ανεργίας την υλοποίηση έργων υποδομής²³.

²³ www.agora.mfa.gr

6.8 Πληθωρισμός

Inflation, (annual change, %), 2005 - 2010

* May 2010

Source: Bulgarian National Bank

Διάγραμμα 6

Ενώ μέχρι το 2006 ο πληθωρισμός σε ετήσια βάση είχε συγκρατηθεί μέχρι το 6,5%, το 2007 πρώτο ευρωπαϊκό έτος για την Βουλγαρία ανήλθε στο 12,5%. Η απότομη αυτή αύξηση προέκυψε κυρίως από την αύξηση στις τιμές των προϊόντων διατροφής, των ποτών, των μεταφορικών κομίστρων, των καυσίμων και του φυσικού αερίου²⁴. Έτσι μετά τα σχετικά υψηλά επίπεδα στα οποία παρέμεινε ο πληθωρισμός κατά το 2007, υποχώρησε το 2008 λόγω μείωσης των τιμών των τροφίμων, των καυσίμων και των βιομηχανικών ειδών. Η μεγαλύτερη μείωση όμως παρατηρήθηκε το 2009 λόγω της οικονομικής κρίσης και της συνακόλουθης εξασθένησης της εσωτερικής ζήτησης. Επίσης η υποχώρηση των τιμών των βασικών εμπορευμάτων και η επιβράδυνση του ρυθμού ανόδου των ονομαστικών μισθών, τοποθέτησαν τον πληθωρισμό σε επίπεδα κάτω του 1%.

Συμπερασματικά το ποσοστό του 0,6% για τον πληθωρισμό του 2009, αποτελεί το χαμηλότερο σημείο της τελευταίας δεκαετίας στη Βουλγαρία και αποδίδεται στην επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας με άμεσες συνέπειες

²⁴ www.axiplus.gr

τη μείωση της αγοραστικής δύναμης των καταναλωτών, τον περιορισμό της κατανάλωσης και της ζήτησης και την πτώση των τιμών των τροφίμων-ποτών.

Από τα πρώτα στοιχεία για το 2010, ο πληθωρισμός παρουσιάζει μία μικρή άνοδο που οι οικονομικοί αναλυτές την αποδίδουν στους αυξημένους φόρους κατανάλωσης²⁵.

6.9 Έρευνα και ανάπτυξη

Οι κρατικές δαπάνες της Βουλγαρίας για έρευνα και ανάπτυξη το 2009, παρουσίασαν αύξηση 8,5% σε σύγκριση με το επίπεδό τους το προηγούμενο έτος.

Η βουλγαρική κυβέρνηση δαπάνησε συνολικά 230.4 εκατ. λέβα για την έρευνα, την ανάπτυξη, καθώς και για επιστημονικές δραστηριότητες, σύμφωνα με τα στοιχεία του Εθνικού Στατιστικού Ινστιτούτου. Ο αριθμός αυτός περιελάμβανε επίσης και τα χρήματα που ξοδεύτηκαν από την κυβέρνηση για τις ετήσιες συνδρομές σε διεθνείς επιστημονικούς και ερευνητικούς οργανισμούς, καθώς και για τα διμερή και πολυμερή προγράμματα έρευνας και ανάπτυξης.

Έτσι οι δαπάνες σε έρευνα και ανάπτυξη ως ποσοστό του ΑΕΠ αυξήθηκαν από 0,32% το 2008 σε 0,35% το 2009.

Η γεωργία, η δασοκομία και η αλιεία, απορρόφησαν το μεγαλύτερο μερίδιο- 19,1%- από τις δαπάνες της βουλγαρικής κυβέρνησης για έρευνα και ανάπτυξη το 2009. Δεύτερη ήταν η εκπαίδευση με 4,8%, ενώ ακολούθησαν οι μεταφορές, οι υποδομές και οι επικοινωνίες με 3,4%. Η βιομηχανία, η ενέργεια και η υγεία, προσέλκυσαν μεταξύ 2% και 3% της ερευνητικής δαπάνης. 10% κατέληξε στα ταμεία των πανεπιστημίων, ενώ το 51% σε "διάφορα θεσμικά όργανα" για μία "γενική ανάπτυξη της γνώσης".

²⁵ www.agora.mfa.gr

Οι συνολικές δαπάνες (δημόσιες και ιδιωτικές) της Βουλγαρίας για έρευνα και ανάπτυξη είναι από της χαμηλότερες στην Ευρωπαϊκή Ένωση-0,5% του ΑΕΠ. Τα μέλη της τρέχουσας κυβέρνησης έχουν θέσει ως στόχο τη σταδιακή αύξηση αυτού του ποσοστού σε 2% του ΑΕΠ το 2020, το οποίο εξακολουθεί να είναι χαμηλότερο από το στόχο του 3% που ορίστηκε στην EU 2020 στρατηγική²⁶.

6.10 Περιβάλλον

Σε παρουσίαση της περιβαλλοντικής πολιτικής στη Βουλγαρία που πραγματοποίησε η Υπουργός Περιβάλλοντος της Βουλγαρίας στις 24/03/2010, κα Νόνα Καρατζόβα, δίνοντας έμφαση σε οικονομικές πτυχές του ζητήματος, αναφέρθηκε στα ακόλουθα σημεία:

- Αντιμετώπιση γραφειοκρατίας – Πάταξη διαφθοράς: Δύο είναι, εν προκειμένω οι βασικές επιδιώξεις: (i) να καταργηθούν περιττές διαδικασίες και να μειωθεί η γραφειοκρατία σε όσες διαδικασίες κριθεί απαραίτητο να διατηρηθούν, (ii) να παταχθεί η διαφθορά των δημοσίων υπαλλήλων, που εκμεταλλεύονται συγκεκριμένες διοικητικές διαδικασίες για την αποκόμιση παράνομου οικονομικού οφέλους.
- Ταχεία προετοιμασία Επιχειρησιακού Προγράμματος «Περιβάλλον»: Το εν λόγω Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (Operational Program Environment) αφορά, κυρίως, στη χρηματοδότηση προγραμμάτων για τη διαχείριση υδάτων και αποβλήτων (κυρίως οικιακών). Δικαιούχοι είναι οι κατά περίπτωση αρμόδιοι δήμοι, οι οποίοι και προκηρύσσουν τους διαγωνισμούς για την ανάδειξη αναδόχων συμβουλευτικών και κατασκευαστικών εταιρειών. Στόχος της

²⁶ <http://bulgaria.world-countries.net>

κυβέρνησης είναι να ελέγχεται αυστηρά ο τρόπος, με τον οποίο οι ΟΤΑ αξιοποιούν τα χρήματα του προγράμματος, ώστε να επιτευχθούν διαφανείς διαδικασίες και φιλικά προς το περιβάλλον αποτελέσματα.

- «Πράσινες» επενδύσεις: Η Βουλγαρία έχει καταρτίσει Εθνικό Σύστημα για Πράσινες Επενδύσεις (National Green Investment Scheme).

Το εν λόγω Εθνικό Σύστημα προβλέπει τη δημιουργία Ταμείου «Πράσινων Επενδύσεων» και ορίζει ότι τα προβλεπόμενα κονδύλια θα αξιοποιούνται για τη μείωση των εκπομπών αερίων.

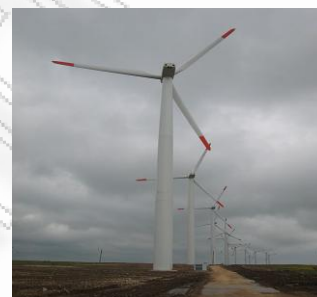
Τρεις είναι οι βασικοί στόχοι του Εθνικού Συστήματος: 1) Η μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και ενίσχυση της χαμηλής ενεργειακής επάρκειας της Βουλγαρίας, 2) η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και 3) η προσέλκυση ξένων επενδυτών, ιδίως στους τομείς των ΑΠΕ, όπου οι εν λόγω επενδυτές θα μπορούν να αξιοποιούν τα κονδύλια του Εθνικού Συστήματος με ευνοϊκούς όρους.

- Διαχείριση αποβλήτων: Η διαχείριση αποβλήτων αποτελεί έναν από τους κλάδους με τις σημαντικότερες προοπτικές για επενδύσεις στη χώρα. Οι παρούσες εγκαταστάσεις διαχείρισης αποβλήτων αναμένεται να κορεστούν μέσα στα επόμενα 4-6 χρόνια, οπότε και το ερώτημα της τύχης των αστικών λυμάτων θα τεθεί πιεστικότερο παρά ποτέ. Μόνη λύση θα είναι η κατασκευή νέων εγκαταστάσεων.

- Natura 2000: Το 35% της βουλγαρικής επικράτειας αποτελείται από περιοχές ενταγμένες στο δίκτυο Natura 2000. Αυτό συνιστά μια τεράστια πρόκληση για τη χώρα, η οποία οφείλει να εξασφαλίσει την αιωφόρο ανάπτυξή τους. Επί παραδείγματι, οι εν λόγω περιοχές θα μπορούσαν να αποτελέσουν την ατμομηχανή για την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Το Natura

2000 είναι δίκτυο ζωνών στο έδαφος των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις οποίες πρέπει να προστατεύονται τα φυτικά και τα ζωικά είδη και οι οικοτόποι τους.

- Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ): Αισιοδοξία επικρατεί σχετικά με την υιοθέτηση του Εθνικού Σχεδίου για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (National Renewable Plan). Σε σχέση και με τις προαναφερθείσες περιοχές “Natura”, σκοπός του Εθνικού Σχεδίου θα είναι η αποσαφήνιση των “πού” και “πώς” μπορούν να αναπτυχθούν επενδύσεις ΑΠΕ. Παράλληλα, οι επενδυτές θα γνωρίζουν ποιες είναι οι πιο συμφέρουσες μορφές ΑΠΕ. Εθνικός στόχος της Βουλγαρίας είναι το 2020 να καλύπτεται το 16% των ενεργειακών αναγκών της χώρας από ΑΠΕ²⁷.

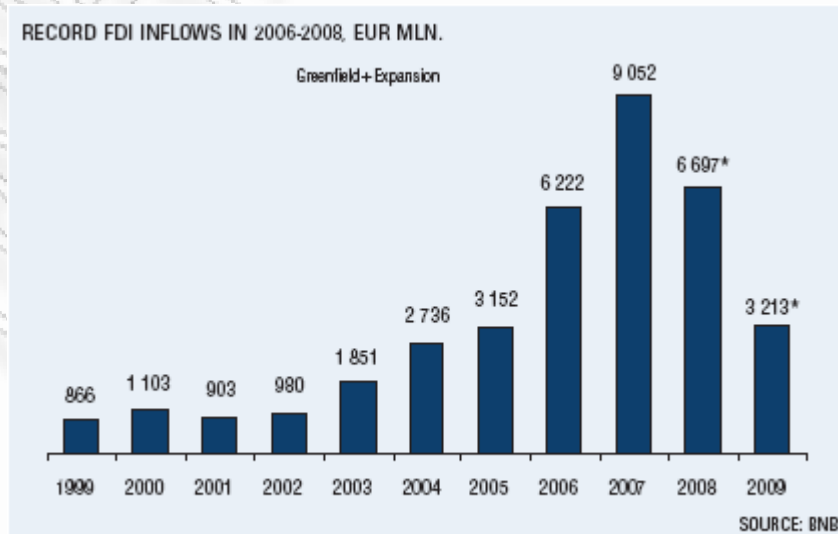
Αιολικό πάρκο στο
Ακρωτήριο Kaliakra

²⁷ www.agora.mfa.gr

6.11 ΑΞΕ

Σύμφωνα με το παρακάτω γράφημα, από το 2002 έως και το 2007, οι ξένες επενδύσεις παρουσίασαν συνεχή ετήσια άνοδο στην Βουλγαρία. Η μεγάλη εισροή ξένων κεφαλαίων στην Βουλγαρία ξεκίνησε το 2000 όταν άρχισε και το μεγάλο Πρόγραμμα Ιδιωτικοποιήσεων στην χώρα. Έκτοτε και μέχρι το 2003 το επίπεδο εισροών διατηρήθηκε υψηλά. Από το 2004 και έπειτα οι ΑΞΕ σημείωσαν συνεχή άλματα ανερχόμενες το έτος αυτό στα 2.7 δισεκ. €. Το 2006, ένα έτος πριν την ένταξη στην ΕΕ επενδύθηκαν 6.22 δισεκ.€ και το 2007 9.05 δισεκ € από ξένα κεφάλαια στην Βουλγαρία. Η μεγάλη αυτή εισροή, αντίστοιχη των ΑΞΕ που πραγματοποιήθηκαν σε άλλες χώρες λίγο πριν ή λίγο μετά την ένταξή τους στην ΕΕ (στα τελευταία κύματα διεύρυνσής της) δικαιολογείται από τις ευκαιρίες που προσφέρονται για επενδύσεις σε υποδομές (ενέργειας), εμπορίου (δικτύων) και ακινήτων (εμπορικών συγκροτημάτων και κατοικιών).

Ωστόσο από το 2008 η πορεία των ΑΞΕ στη Βουλγαρία εμφανίζεται καθοδική. Εκτός από τη συνολική πτώση των επενδυτικών ροών σ' όλο τον κόσμο λόγω της κρίσης, υπάρχουν και κάποιες τοπικές αιτίες. Μια από τις αιτίες είναι το έλλειμμα του προϋπολογισμού, που σταματάει τους επενδυτές να επενδύουν κεφάλαια στη χώρα.

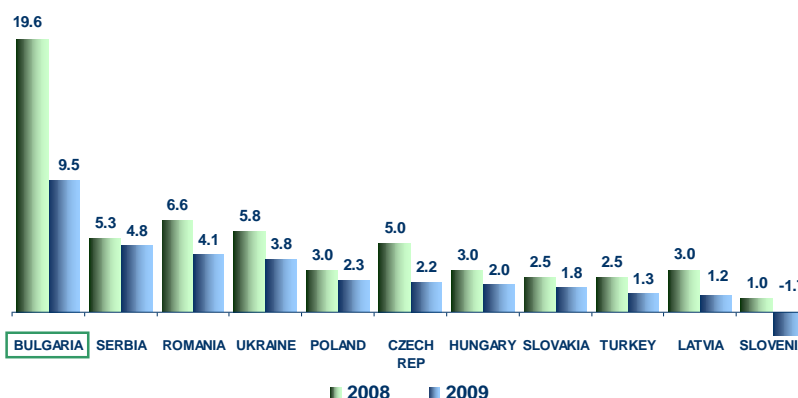

Διάγραμμα 7

Bulgaria leads CEE countries in terms of FDI to GDP indicator

FDI to GDP, %, 2008 – 2009

Source: BNB, Bank Austria Creditanstalt

Διάγραμμα 8

Σε ότι αφορά στην προέλευση των άμεσων ξένων επενδύσεων, τα στοιχεία του πιο κάτω πίνακα δείχνουν ότι η Αυστρία καταλαμβάνει την πρώτη θέση με ποσοστό 16% στις συνολικές επενδύσεις, η Ολλανδία την δεύτερη με 12% και η Ελλάδα την τρίτη με 9% των συνολικών ΑΞΕ. Οι μισές ΑΞΕ έχουν πραγματοποιηθεί από κεφάλαια πέντε χωρών (του Ηνωμένου Βασιλείου και της Γερμανίας συμπεριλαμβανομένων).

FDI stock by country, 1996 – 2009, %, EUR m

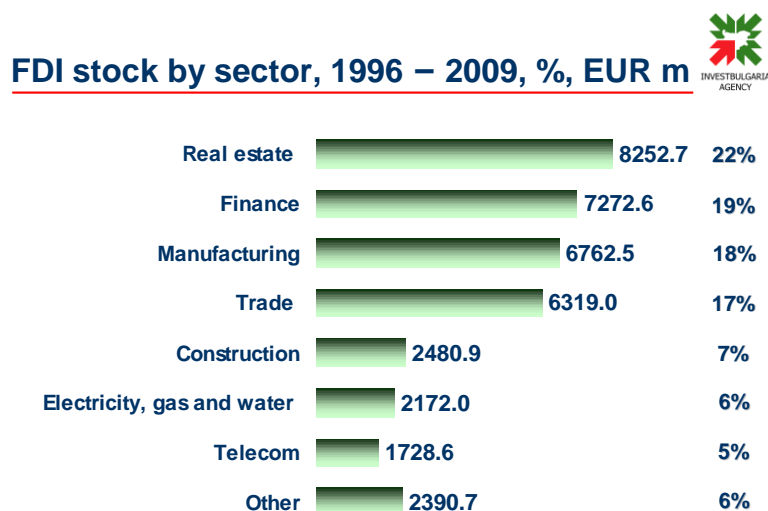

Austria	the Netherlands	Greece	Un. Kingdom	Germany
16%	12%	9%	8%	7%
5903.8	4642.7	3419.7	3036.7	2526.3
Cyprus	USA	Hungary	Italy	Russia
5%	3%	3%	3%	3%
1921.1	1310.2	1276.4	1170.0	1088.1

Source: BNB, IBA

Πίνακας 7

Σημειώνεται ότι ένα σημαντικό μέρος, περίπου 22,0% των συνολικών ξένων επενδύσεων απορροφά η αγορά ακινήτων (8.2 δισεκ.€). Σημαντικές επίσης και οι εισροές ξένων επενδυτικών κεφαλαίων στον χρηματοπιστωτικό τομέα (19% στο σύνολο ή 7.2 δισεκ. €), στην παραγωγή και μεταποίηση (18% στο σύνολο ή 6.7 δισεκ. €), στο εμπόριο (17% ή 6.3 δισεκ. €), στις κατασκευές (7% ή 2.4 δισεκ. €) και στην ηλεκτρική ενέργεια (6% ή 2.1 δισεκ. €)²⁸.

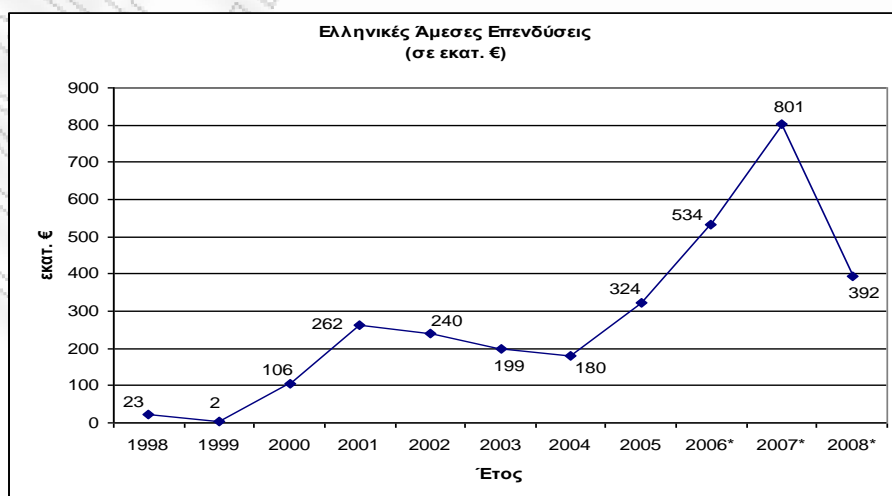
Source: BNB, IBA

Διάγραμμα 9

²⁸ www.agora.mfa.gr
www.investbg.government.bg

6.12 Οι Ελληνικές ΑΞΕ στη Βουλγαρία

Όπως προκύπτει από το παρακάτω γράφημα, οι ελληνικές επενδύσεις στην Βουλγαρία έχουν ακολουθήσει μία πορεία που μπορεί να διακριθεί σε τμήματα. Εκείνη μέχρι το 1999 οπότε οι επενδύσεις στην χώρα ήταν μικρές, διστακτικές και παράλληλα περιορισμένες τομεακά, με μέγιστο μέγεθος τα 23 περίπου εκατ. € (το 1998). Στο διάστημα 2000 έως 2004 οι ελληνικές επενδύσεις αυξήθηκαν σημαντικά σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο και βοήθους της πολιτικής ιδιωτικοποιήσεων στην Βουλγαρία ανήλθαν μέχρι και στα 262 εκατ. € ετησίως (το 2001, που ήταν το μέγιστο της περιόδου). Η τρίτη τέλος περίοδος ξεκίνησε το 2005 και συνεχίστηκε μέχρι και το 2007 χαρακτηριζόμενη από μία συνεχή ανοδική πορεία αύξησης των ελληνικών κεφαλαίων που επενδύονται στην Βουλγαρία. Το μικρότερο ετήσιο μέγεθος των επενδύσεων της περιόδου αυτής (324 εκατ.€ το 2005) είναι πολύ υψηλότερο από το μέγιστο της προηγούμενης περιόδου, ενώ τόσο το 2006 τελευταίο προενταξιακό έτος της Βουλγαρίας όσο και το 2007, πρώτο έτος ως χώρας μέλους της ΕΕ χαρακτηρίστηκε από τις μεγαλύτερες ελληνικές επενδύσεις σε ετήσια βάση. Και στα δύο έτη καταγράφονται επενδύσεις υψηλότερες του μισού δισεκ. € (το 2007 ανήλθαν στα 801 εκατ. €).

Διάγραμμα 10

www.agora.mfa.gr

Η επενδυτική δραστηριότητα των ελληνικών επιχειρήσεων στην Βουλγαρία γνώρισε μεγάλη ώθηση μετά το 2000 και, ύστερα από μία προσωρινή υποχώρηση κατά την διετία 2002-2004, έφθασε σε ύψος ρεκόρ το 2007 για να υποχωρήσει εκ νέου, το 2008, υπό το κράτος της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης που εκδηλώθηκε κατά το τελευταίο τρίμηνο του έτους. Η ίδια καθοδική πορεία συνεχίστηκε και το 2009, όπου σύμφωνα με προσωρινά στοιχεία του Εθνικού Στατιστικού Ινστιτούτου της Βουλγαρίας, κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουλίου 2009, οι ελληνικές άμεσες επενδύσεις ήταν 69.6 εκατ. € (16.6 εκατ. € το α' τρίμηνο και 53.0 εκατ. € το β' τρίμηνο), εμφανίζοντας μείωση κατά τέσσερις και πλέον φορές σε σύγκριση με το αντίστοιχο εξάμηνο του 2008 (296.7 εκατ. €).

Οι μεγαλύτερες μειώσεις που κατέγραψαν οι ελληνικές επενδύσεις, κυρίως κατά το τελευταίο τετράμηνο του 2008, σύμφωνα με τον επόμενο πίνακα, εντοπίζονται στις μεταφορές και επικοινωνίες (-88,0%) στον χρηματοπιστωτικό τομέα (-50%) και στην μεταποίηση. Οι μόνες αυξήσεις το 2008, σημειώθηκαν στην αγορά ακινήτων, κατά 38,7%, (κυρίως στην περιοχή της Σόφιας) καθώς και στην ηλεκτρική ενέργεια, στην οποία είχε σημειωθεί αποεπένδυση το προηγούμενο έτος.

ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

Αξία : εκατ. €

ΤΟΜΕΑΣ	2006	2007	2008
Χρηματοπιστωτικός	203,3	468,1	234,1
Μεταφορές, επικοινωνίες	157,3	104,9	12,9
Χονδρεμπόριο, λιανεμπόριο, επισκευές	91,9	82,0	68,8
Παραγωγή, Μεταποίηση	31,2	55,4	5,8

Αγορά ακινήτων	35,7	49,1	68,1
Κατασκευές	3,1	8,4	5,0
Ηλεκτρική ενέργεια	0,2	-0,6	1,1
Ξενοδοχεία και Εστιατόρια	1,1	2,2	0,7
Γεωργία, δασοκομία	2,2	5,0	-1,2
Άλλες Υπηρεσίες	-0,2	-3,7	-4,7
Λοιπά	7,9	30,3	1,7
Σύνολο	533,7	801,1	392,3

Πίνακας 8

Πηγή : Εθνική Τράπεζα Βουλγαρίας (BNB)

Η οικονομική κρίση επηρέασε και τις ελληνικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην Βουλγαρία. Ωστόσο, το γεγονός ότι η πλειονότητα των εν λόγω επιχειρήσεων έχει ήδη εδραιώσει την θέση της στην εγχώρια αγορά χάρη στις μονιμότερες σχέσεις συνεργασίας που έχει αναπτύξει και τον μακροχρόνιο οικονομικό σχεδιασμό στον οποίο έχει στηριχθεί, λειτουργεί ως εν δυνάμει αντίβαρο στην παρούσα δυσμενή συγκυρία. Η αναδιάταξη των παραγωγικών δραστηριοτήτων, η ενσωμάτωση στην παραγωγή προηγμένης τεχνολογίας, οι επενδύσεις σε γνώση και καινοτομία θα αποτελέσουν τα βασικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα για τις ελληνικές επιχειρήσεις και θα καθορίσουν την μελλοντική εξέλιξή τους στη χώρα²⁹.

²⁹ www.agora.mfa.gr

6.13 Κυβερνητικό σχέδιο μέτρων κατά της κρίσης

Η βουλγαρική κυβέρνηση προχώρησε στη λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση των συνεπειών της διεθνούς οικονομικής κρίσης προκειμένου η χώρα να αποφύγει δημοσιονομικό πρόβλημα εντός του 2010. Είναι χαρακτηριστικό ότι ακόμη και συνδικαλιστικές οργανώσεις εργαζομένων και εργοδοτών αναγνωρίζοντας πως τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η βουλγαρική οικονομία είναι σημαντικά πρότειναν 50 μέτρα κατά της κρίσης, στα οποία περιλαμβάνονταν, μεταξύ άλλων, περικοπές των bonus στους δημοσίους υπαλλήλους, θέσπιση ελάχιστου εγγυημένου μισθού και ελάχιστης εγγυημένης σύνταξης καθώς και πάγωμα αυξήσεων σε τιμολόγια θέρμανσης, νερού και ενέργειας.

Συνοπτικά, τα σημαντικότερα μέτρα (59 συνολικά) που τελικά υιοθετήθηκαν είναι τα ακόλουθα:

- Επιβολή φόρου «πολυτελείας»: Θα επιβληθεί σε ακίνητα αξίας άνω των BGN 300.000 (περίπου €150.000) και σε αυτοκίνητα αξίας άνω των BGN 70.000 (περίπου €35.000).
- Επιβολή φόρου κύκλου εργασιών στις ασφαλιστικές εταιρείες: Αναμένεται να αποφέρει περίπου BGN 50 εκ. στον κρατικό προϋπολογισμό.
- Πώληση ακινήτων του δημοσίου: Η κυβέρνηση αποφάσισε να προχωρήσει στην αξιοποίηση 130.000 εκταρίων αγροσιμοποίητων κρατικών ακινήτων, ώστε να αντλήσει BGN 160 εκ. Το 10% των ως άνω εκτάσεων θα πωληθεί σε δημόσια δημοπρασία σε ιδιώτες, ενώ για το υπόλοιπο 90% θα συναφθούν συμβάσεις μακροχρόνιας μίσθωσης.
- Μειώσεις δαπανών και μισθών: Αφορούν στο δημόσιο τομέα και αναμένεται να αποφέρουν έσοδα της τάξης των BGN 450 εκ. Από τις μειώσεις των μισθών εξαιρούνται μόνο όσες υπηρεσίες έχουν ήδη απολύσει το 15% του προσωπικού τους,

καθώς και συγκεκριμένες κατηγορίες υπαλλήλων (εφοριακοί, τελωνειακοί και επιθεωρητές εργασίας).

◦ Πώληση μειοψηφικών πακέτων μετοχών σε εταιρείες ελεγχόμενες από το κράτος μέσω του χρηματιστηρίου με στόχο να εξασφαλιστούν BGN 200 εκ. Σύμφωνα με σχετικά δημοσιεύματα στον τύπο, η κυβέρνηση μελετά μέχρι και την ιδιωτικοποίηση του Εθνικού Πολιτιστικού Μεγάρου (NDK) και της Εταιρείας Θέρμανσης Σόφιας.

Στα μέτρα, με τα οποία επιδιώκεται η ανάταση του επιχειρηματικού κλίματος, περιλαμβάνεται, σύμφωνα με το Βούλγαρο Πρωθυπουργό κ. Μπόικο Μπορίσοφ, η άμεση εξόφληση οφειλών ύψους 550 εκ. του κράτους προς ιδιωτικές επιχειρήσεις. Επίσης, η κυβέρνηση συμφώνησε οι αυξήσεις των τιμών στο φυσικό αέριο να περιοριστούν στο 5% έναντι 15%, που είχε αρχικά ανακοινωθεί. Πάντως, δεν υιοθετήθηκε, επί του παρόντος τουλάχιστον, η αύξηση του ΦΠΑ, το πιο πολυσυζητημένο και αμφιλεγόμενο από τα μέτρα που πρότεινε η κυβέρνηση. Σύμφωνα με δηλώσεις του Υπουργού Οικονομικών, κ.Συμεών Ντιάνκοφ, από το ως άνω πακέτο μέτρων το κράτος θα καταφέρει να εξοικονομήσει BGN 1,63 δισ., ενώ ο αρχικός στόχος ήταν BGN 1,5 δισ³⁰.

³⁰ www.agora.mfa.gr

6.14 Η εταιρεία «ELTON» στη Βουλγαρία

Η ELTON CORPORATION LTD ιδρύθηκε το 2000 στη Βουλγαρία και έχει σαν αντικείμενό της: εισαγωγές, εξαγωγές, εμπορία χημικών πρώτων υλών, έτοιμων χημικών προϊόντων, και βιομηχανικών μηχανημάτων, αντιπροσώπευση οποιονδήποτε εταιριών στη χώρα και στο εξωτερικό με το ίδιο ή παρόμοιο αντικείμενο δραστηριότητας, συμμετοχή ή συνεργασία με οποιονδήποτε τρόπο με άλλες εταιρίες ή με φυσικά πρόσωπα, εμπορικές πράξεις οποιουδήποτε είδους.

Παρά το μικρό χρονικό διάστημα δραστηριοποίησης, η εταιρία έχει ήδη επιδείξει έντονο δυναμισμό και οι προοπτικές της διαγράφονται ιδιαίτερα θετικές. Το δίκτυο πωλήσεων της εταιρίας είναι διαρθρωμένο κατά τα πρότυπα της ELTON ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΑΕΒΕ, βάσει της τεχνογνωσίας και των οργανωτικών δομών της, σύμφωνα με τις ανάγκες της βουλγαρικής αγοράς. Κρίσιμο ρόλο στην οργάνωση του δικτύου πωλήσεων έχει το Τμήμα Προώθησης & Τεχνικής Υποστήριξης Πελατών στο οποίο απασχολούνται 8 πτυχιούχοι χημικοί μηχανικοί οι οποίοι προωθούν τα προϊόντα της εταιρίας, προσφέροντας υψηλού επιπέδου τεχνική υποστήριξη στους πελάτες. Ταυτόχρονα παρακολουθούν τις εξελίξεις της αγοράς και καλλιεργούν επαφές με μεγάλους παραγωγούς ή εμπορικούς οίκους. Το τμήμα καλύπτει γεωγραφικά όλη την Βουλγαρία, διατηρώντας συχνές επαφές με τους πελάτες της εταιρίας, διερευνώντας τις τάσεις της αγοράς και διευρύνοντας την πελατειακή βάση. Τα στελέχη του ενημερώνονται συχνά για τις σύγχρονες τεχνικές πωλήσεων και παρουσιάσεων και παρακολουθούν σεμινάρια προϊόντικής εκπαίδευσης. Τα υπόλοιπα επτά άτομα της εταιρείας κατανέμονται σε θέσεις γραμματειακής υποστήριξης, λογιστηρίου και αποθήκης.

Η επιχείρηση σκοπεύει στην ικανοποίηση των απαιτήσεων των καταναλωτών για πληροφόρηση, τεχνική υποστήριξη και προσφορά αποτελεσματικών προϊόντων τόσο από πλευρά κόστους, όσο και από ποιότητας. Τέτοια είναι:

- καλλυντικά και φάρμακα (συντηρητικά, αντιηλιακά φίλτρα, άλατα, γλυκαντικές ουσίες)
- τρόφιμα και ποτά (άμυλα, αρώματα, ανθρακικά, βιταμίνες)
- απορρυπαντικά (διαλύτες, λευκαντικά, πηκτικά)
- προϊόντα επεξεργασίας νερού-μετάλλου-κλωστοϋφαντουργίας-βυρσοδεψίας (οξέα, ψευδάργυρος, αντιψυκτικά νερού, γυαλιστικά)
- βιομηχανικά χημικά (χρώματα, σφραγιστικά υλικά, οικοδομικά χημικά)

Αυτό που κάνει την ELTON CORPORATION LTD, μέλος ενός επιτυχημένου ομίλου διανομής είναι:

α) η ευρεία γνώση ενός συγκεκριμένου τμήματος της βουλγάρικης αγοράς και η συνεχής έρευνα και η προσαρμογή στις εξελίξεις της αγοράς αυτής.

β) η συνεχής επαφή με τους πελάτες της εταιρείας και η λεπτομερής ματιά στη παραγωγή τους αλλά και στα σχέδια τους, προκρινόμενου να εντοπιστεί η ανάγκη για την προμήθεια καινοτόμων προϊόντων, σε ανταγωνιστικές τιμές και μεθόδους πληρωμής.

γ) η ύπαρξη κατάλληλου προσωπικού που συνεχώς βελτιώνει τα προσόντα του μέσω της συμμετοχής του σε συνέδρια, σεμινάρια, εκθέσεις που συμμετέχουν διανομείς από όλο σχεδόν τον κόσμο και φυσικά μέσω της συνεχιζόμενης εκπαίδευσής του.

6.15 Οικονομικά στοιχεία ELTON CORPORATION LTD (ποσά εκφρασμένα σε Ευρώ)

ΣΤΟΙΧΕΙΑ	2009	2008	2007
ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ	4.764.895	7.289.358	5.518.223
ΚΕΡΔΗ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ	31.206	271.467	255.634
ΚΕΡΔΗ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΦΟΡΟΥΣ	27.506	155.680	229.497

Πίνακας 9

www.elton.gr

Οι πωλήσεις τη θυγατρικής εταιρείας στη Βουλγαρία το 2008 παρουσίασαν αύξηση 32% σε σχέση με το έτος 2007 (7.29 εκ. έναντι 5.52 εκ), κάτι το οποίο επηρέασε θετικά τα κέρδη προ φόρων που παρουσίασαν αύξηση 6,3% (271 χιλ. έναντι 256 χιλ.). Ωστόσο, τα κέρδη μετά φόρων μειώθηκαν σε 155 χιλ. έναντι 229. χιλ. το 2007 λόγω του φόρου εισοδήματος.

Οι πωλήσεις της βουλγάρικης θυγατρικής μειώθηκαν σημαντικά (-34,6%) το 2009 και βρέθηκαν χαμηλότερα και από τα επίπεδα του 2007. Η μείωση αυτή έπληξε τη κερδοφορία της τόσο σε επίπεδο κερδών προ φόρων (31 χιλ. έναντι 271 χιλ.), όσο και σε επίπεδο κερδών μετά φόρων τα οποία μειώθηκαν κατά 128 χιλ³¹.

³¹ www.elton.gr

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII: Ρουμανία

Η Ρουμανία βρίσκεται στην νοτιανατολική Ευρώπη και με βάση τις εκτιμήσεις του 2009, η έκτασή της είναι 238.391 τετραγωνικά χλμ. και ο πληθυσμός της 21.498.616 κάτοικοι.

Συνορεύει βόρεια με την Ουγγαρία και την Ουκρανία, νότια με την Βουλγαρία, δυτικά με την Ουγγαρία και την Σερβία και ανατολικά με τη Μολδαβία, ενώ νοτιοανατολικά βρέχεται από τον Εύξεινο Πόντο.

Όσον αφορά τις εθνότητες, το 90% του πληθυσμού είναι Ρουμάνοι και το 7% είναι Ούγγροι. Το μεγαλύτερο ποσοστό των Ρουμάνων είναι χριστιανοί ορθόδοξοι με επικεφαλής τον Ρουμάνο πατριάρχη. Η ελληνοκαθολική εκκλησία (ουνίτες), που αναγνωρίζει ως αρχηγό της τον Πάπα, υποχρεώθηκε το 1968 να αναγνωρίσει τον Πατριάρχη.

Πρωτεύουσα της Ρουμανίας είναι το Βουκουρέστι, με 2.325.000 κατοίκους και αποτελεί το βιομηχανικό και πνευματικό κέντρο της χώρας. Η επίσημη γλώσσα του κράτους είναι η ρουμανική η οποία όπως και πολλές άλλες της Νότιας Ευρώπης, προέρχεται από τα λατινικά. Νόμισμά της είναι το Λέι, ενώ το ημιπροεδρικό σύστημα χαρακτηρίζει το πολίτευμά της. Στα ημιπροεδρικά συστήματα υπάρχει και πρόεδρος και πρωθυπουργός. Το κοινοβούλιο κατέχει τη νομοθετική εξουσία, ενώ ο πρόεδρος και ο πρωθυπουργός μοιράζονται την εκτελεστική εξουσία. Πρόεδρος της Ρουμανίας είναι ο Τραϊάν Μπασέσκου και Πρωθυπουργός ο Εμίλ Μποκ.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του 2009, το προσδόκιμο ζωής στους άνδρες είναι τα 72,45 χρόνια, στις γυναίκες τα 76,16 χρόνια και στο σύνολο του πληθυσμού τα 68,95 χρόνια.

Τον Μάρτιο του 2004, στη Σύνοδο Κορυφής του ΝΑΤΟ, η Ρουμανία έγινε δεκτή ως πλήρες μέλος. Στις αρχές του 2005, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε την αίτηση ένταξης της χώρας στην ΕΕ το 2007 και την 1η Ιανουαρίου αυτού του έτους η Ρουμανία έγινε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Μορφολογικά η Ρουμανία χωρίζεται σε τρεις περιοχές: στην ορεινή Τρανσυλβανία, στις πεδιάδες του κάτω Δούναβη και της Μολδαβίας και την ενδιάμεση περιοχή των Καρπαθίων. Η Τρανσυλβανία, που καταλαμβάνει το δυτικό τμήμα της Ρουμανίας, αποτελείται από σειρά οροπέδιων και βουνών, που σχηματίστηκαν από αρχαίους γρανίτες και υπερβαίνουν το ύψος των 2.500 μ.

Το κλίμα της Ρουμανίας γενικά είναι ηπειρωτικό. Στα βουνά και τα οροπέδια είναι ψυχρό ορεινό. Στα δυτικά είναι ηπειρωτικό. Στις πεδιάδες ο χειμώνας είναι ψυχρότατος και το καλοκαίρι θερμό και υγρό³².

7.1 Κυριότερες μορφές εταιρειών

Οι πιο διαδεδομένες μορφές εταιρικής οργάνωσης στην Ρουμανία, είναι η εταιρεία περιορισμένης ευθύνης (SRL) και η ανώνυμη εταιρεία (S.A.):

•Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης (SRL)

Στην συγκεκριμένη μορφή εταιρείας οι εταίροι δεν ευθύνονται με την προσωπική τους περιουσία, αλλά η υποχρέωσή τους περιορίζεται στο ύψος του κεφαλαίου που έχουν καταβάλλει. Μία SRL μπορεί να έχει από ένα έως πενήντα εταίρους και ελάχιστο εταιρικό κεφάλαιο 200 ρουμάνικα λεί (περίπου 47€) το οποίο καταβάλλεται εξ ολοκλήρου κατά την εγγραφή της εταιρείας στο Εμπορικό Μητρώο.

³² <http://el.wikipedia.org>
<http://europa.eu>
www.livepedia.gr

Η ελάχιστη αξία κάθε εταιρικού μεριδίου είναι δέκα λεί, ενώ οι διαχειριστές της δεν είναι απαραίτητο να έχουν την Ρουμανική ιθαγένεια.

•Ανώνυμη Εταιρεία (SA)

Είναι ανώνυμη εταιρεία με περιορισμένη ευθύνη, δηλαδή οι συμμετέχοντες σε αυτή (μέτοχοι), ευθύνονται μόνο μέχρι το ύψος της συμμετοχής τους. Για την ίδρυση της απαιτούνται εγγεγραμμένο κεφάλαιο ύψους 90.000 ρουμανικών λεί (περίπου 21.428€ με βάση τις σημερινές ισοτιμίες) και τουλάχιστον δύο μέτοχοι.

Η S.A. διοικείται από τη Γενική Συνέλευση των Μετόχων όπου οι αποφάσεις λαμβάνονται με πλειοψηφία σύμφωνα με τη γενική αρχή αντιστοιχίας μίας ψήφου ανά μετοχή³³.

7.2 Φορολογική νομοθεσία

7.2.1 Φόρος φυσικών προσώπων

Υποκείμενα στον φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων είναι τα φυσικά πρόσωπα με κατοικία στην Ρουμανία και αλλοδαπά φυσικά πρόσωπα που πραγματοποιούν ανεξάρτητες ή εξαρτημένες δραστηριότητες στην Ρουμανία.

Ως εισόδημα θεωρείται εκείνο από μισθούς, ανεξάρτητες δραστηριότητες (freelance), ενοίκια, εισόδημα από συντάξεις (υπάρχει αφορολόγητο μέχρι ποσού σύνταξης ύψους 1000 Λεί μηνιαίως), επενδύσεις, γεωργικές εργασίες και κέρδη από τυχερά παιχνίδια.

Από 01.01.2005 καταργήθηκε η προοδευτική φορολόγηση των εισοδημάτων των φυσικών προσώπων.

³³ www.arisinvest.ro
www.agora.mfa.gr

Σήμερα, για τη φορολόγηση των εισοδημάτων φυσικών προσώπων, ο συντελεστής φορολόγησης είναι ενιαίος της τάξεως του 16%.

7.2.2 Φόρος νομικών προσώπων

Ο ρουμανικός Φορολογικός Κώδικας τέθηκε σε ισχύ την 1.1.2004 και δημιουργεί τη βάση για ένα συνεχές σταθερό φορολογικό περιβάλλον, ενώ έκτοτε έχουν υπάρξει πολυάριθμες σημαντικές τροποποιήσεις του.

Στη Ρουμανία το οικονομικό έτος ταυτίζεται με το ημερολογιακό έτος.

Ο φορολογικός συντελεστής για την φορολόγηση των επιχειρήσεων είναι 16% επί των κερδών. Υποκείμενα στον φόρο είναι νομικά πρόσωπα με έδρα τη Ρουμανία, αλλά και αλλοδαπά νομικά πρόσωπα για τις δραστηριότητες τους κατόπιν μόνιμης παρουσίας στην Ρουμανία, ή άσκησης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων (που δημιουργούν εισοδήματα) στη Ρουμανία.

7.2.3 Φορολογία μικροεπιχειρήσεων

Η Ρουμανική φορολογική νομοθεσία αντιμετωπίζει ευνοϊκά επιχειρήσεις οι οποίες ικανοποιούν σωρευτικά τα παρακάτω τέσσερα κριτήρια:

- το αντικείμενο δραστηριότητάς τους είναι τουλάχιστον κατά το ήμισυ άλλο από παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών και υπηρεσιών management,
- έχουν μεταξύ 1 και 9 απασχολουμένων,
- έχουν κύκλο εργασιών το πολύ ως 100.000 €,
- έχουν αποκλειστικά ιδιωτικό κεφάλαιο.

Οι επιχειρήσεις αυτές φορολογούνται με ειδικό μειωμένο συντελεστή 3% όχι επί των κερδών αλλά επί του κύκλου εργασιών τους.

7.2.4 ΦΠΑ και ειδικός φόρος κατανάλωσης

Ο φόρος προστιθέμενης αξίας ανέρχεται σε 19% και είναι ενιαίος για όλα τα αγαθά και υπηρεσίες. Για κάποια συγκεκριμένα αγαθά και υπηρεσίες όπως φάρμακα, βιβλία, εισιτήρια μουσείων και κινηματογράφων, διαμονή σε ξενοδοχειακά καταλύματα, κ.α ισχύει μειωμένος συντελεστής 9%.

Οι εξαγωγές από την Ρουμανία εξαιρούνται από τον ΦΠΑ. Επίσης, από της εντάξεως της Ρουμανίας στην Ε.Ε., τα εισαγόμενα από κοινοτικές χώρες αγαθά δεν υπόκεινται σε ΦΠΑ κατά την εισαγωγή τους. Αντιθέτως, τα προϊόντα που εισάγονται από χώρες μη μέλη της ΕΕ υπόκεινται σε ΦΠΑ ο οποίος καταβάλλεται στο τελωνείο κατά την είσοδο του προϊόντος στη Ρουμανία.

Επιχειρήσεις με κύκλο εργασιών (τζίρο) μικρότερο των 35.000 € δεν υποχρεούνται να εγγραφούν στις φορολογικές αρχές για καταβολή του ΦΠΑ.

Ο ειδικός φόρος κατανάλωσης επιβάλλεται στο αλκοόλ, τα προϊόντα καπνού, τα πολυτελή αυτοκίνητα, τον ηλεκτρισμό, το πετρέλαιο κ.α.

7.2.5 Φορολογία μερισμάτων

Φορολόγηση μερισμάτων 0% ή 16% για καταβολή μερισμάτων σε κοινοτικά νομικά πρόσωπα (μηδενικός φόρος εάν ο αποδέκτης κατείχε επί διετία τουλάχιστον το 15% -ή το 10% από 01.01.2009- των μετοχών της ρουμανικής επιχείρησης που διανέμει μέρισμα), ή 10% για μερίσματα που διανέμονται σε ρουμανικά νομικά πρόσωπα και 16% για μερίσματα που διανέμονται σε ρουμανικά φυσικά πρόσωπα.

7.2.6 Τοπικοί φόροι

Τοπικός φόρος επιβάλλεται σε όλα τα κτήρια και ανέρχεται σε 0,1% της αξίας του ακινήτου όταν ο ιδιοκτήτης του είναι φυσικό πρόσωπο, ενώ κυμαίνεται μεταξύ 0,25% και 1,5% για τα κτήρια που ιδιοκτήτες τους είναι νομικά πρόσωπα.

Φόρος επιβάλλεται ακόμη και στους ιδιοκτήτες γης, ο οποίος προσδιορίζεται με βάση τα τετραγωνικά μέτρα³⁴.

7.3 Επενδυτικά κίνητρα

7.3.1 Φορολογικά κίνητρα για τις επιχειρήσεις

Μέθοδος ταχείας απόσβεσης για αγορές τεχνολογικού εξοπλισμού.

Σύμφωνα με τη μέθοδο αυτή το 50% της αξίας των παγίων αυτών που αφορούν τεχνολογικό εξοπλισμό μπορεί να αφαιρεθεί κατά τη διάρκεια της πρώτης χρονιάς χρησιμοποίησής τους και το υπόλοιπο της αξίας μπορεί να αποσβεστεί κατά την διάρκεια της υπόλοιπης ζωής τους.

Φορολογικές απαλλαγές για επαναεπενδύσιμα έσοδα

Το κίνητρο αυτό εφαρμόζεται από την 01/10/09 έως τη 31/12/10 και αφορά τα κέρδη που επενδύθηκαν για την απόκτηση τεχνολογικού εξοπλισμού που χρησιμοποιείται από τις επιχειρήσεις.

Φορολογικές απαλλαγές για επαναεπενδύσιμα μερίσματα

Από την 01/01/09 παρέχεται απαλλαγή από τη φορολόγηση σε όσα μερίσματα επαναεπενδύονται στο κεφάλαιο της ίδιας ή κάποιας άλλης ρουμανικής εταιρείας.

³⁴ www.arisinvest.ro
<http://www.kpmg.com/ro>
www.agora.mfa.gr

Φορολογικές απαλλαγές για επιχειρήσεις που εδρεύουν σε βιομηχανικά/επιστημονικά και τεχνολογικά πάρκα

7.3.2 Κίνητρα απασχόλησης για συγκεκριμένες κατηγορίες

Το κράτος επιχορηγεί για δώδεκα μήνες τις επιχειρήσεις που προσλαμβάνουν αποφοίτους αναγνωρισμένων ιδρυμάτων, με την προϋπόθεση της διατήρησής τους για περίοδο τριών χρόνων. Η διάρκεια της επιχορήγησης αυξάνεται κατά έξι μήνες όταν πρόκειται για άτομα με ειδικές ικανότητες. Επίσης επιχορηγείται και η διενέργεια σεμιναρίων επιμόρφωσης των εργαζομένων³⁵.

7.4 ΑΕΠ

Μετά το 2002 ο πραγματικός ρυθμός αύξησης του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) της Ρουμανίας άρχισε να σταθεροποιείται σε υψηλά επίπεδα ,παρουσιάζοντας την κάτωθι εξέλιξη :

2003: 5,2 %

2004: 8,5%

2005: 4,2%

2006:7,9%

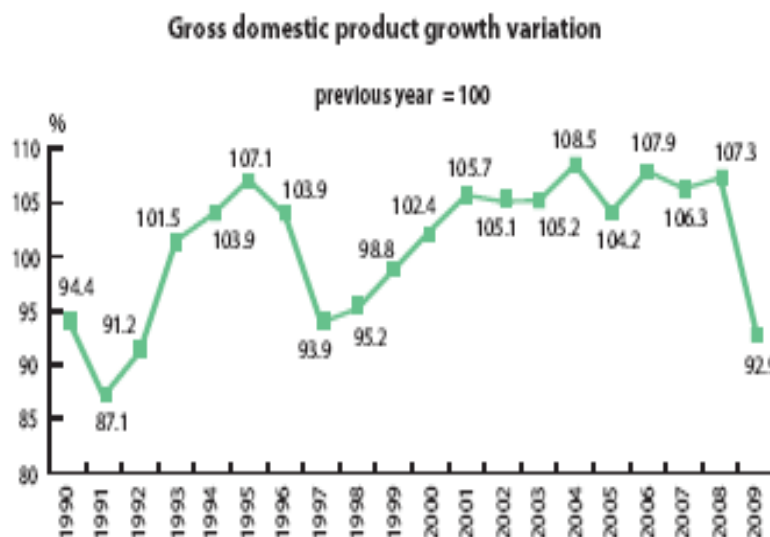
2007: 6,3%

2008: 7, 3 %

2009: -7,1%

³⁵ www.traderom.ro

GDP real growth (%), 2003-2009

Διάγραμμα 11

<http://www.insse.ro>

Μέσα στο διάστημα 2003-2009 το ΑΕΠ της Ρουμανίας (σε τρέχουσες τιμές αγοράς) σε απόλυτους αριθμούς (σε δισ. ΕΥΡΩ) εμφανίζει την κάτωθι εξέλιξη :

ΕΞΕΛΙΞΗ ΑΕΠ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ (2003-2009)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Σε δισ. € :	52.60	60.80	79.49	97.15	124.7	139.7	111.90

Πίνακας 10

www.agora.mfa.gr

Η εξέλιξη του κατά κεφαλή μέσου ετήσιου ΑΕΠ της Ρουμανίας (σε τρέχουσες τιμές-σε ΕΥΡΩ) απεικονίζεται στον κάτωθι πίνακα:

ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗ ΜΕΣΟΥ ΕΤΗΣΙΟΥ ΑΕΠ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Σε € :	2420	2805	3676	4501	5800	6500	5600

Πίνακας 11

www.agora.mfa.gr

Το ΑΕΠ της Ρουμανίας είναι από τα χαμηλότερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Από το 2000 έως το 2008 η αύξηση του ΑΕΠ είναι ιδιαίτερα σημαντική, κάτι το οποίο εκφράζει τη συνεχή ανάπτυξη της οικονομίας της χώρας. Η αύξηση αυτή οφείλεται κατά κύριο λόγο στη θετική εξέλιξη του τομέα των υπηρεσιών, των κατασκευών και της βιομηχανίας (ηλεκτρική ενέργεια, αέριο). Στην σύνθεση του ΑΕΠ του 2008, ο γεωργικός τομέας συμμετείχε κατά 7,5%, ο βιομηχανικός κατά 25,7%, οι κατασκευές κατά 11,9% και οι υπηρεσίες κατά 54,9%. Ωστόσο η επίδραση της κρίσης του 2009 ανακόπτει την ανοδική πορεία του ΑΕΠ, το οποίο εμφανίζεται σε χαμηλότερο σημείο από αυτό του έτους 2007. Η εξέλιξη αυτή, αποδίδεται στην εφαρμογή μέτρων καθαρά λογιστικού χαρακτήρα, όπως η δραστική αύξηση του ΦΠΑ, που επηρεάζει άμεσα και αρνητικά την κατανάλωση, μειώνοντας την αγοραστική δύναμη των Ρουμάνων καταναλωτών³⁶.

7.5 Πληθυσμός

Ο πληθυσμός της Ρουμανίας παρουσιάζει μία διαρκής μείωση μετά το 1990. Αυτή μπορεί να αποδοθεί τόσο στη μετανάστευση όσο και στο συνεχόμενο αρνητικό πρόσημο της διαφοράς των γεννήσεων με τους θανάτους.

Το προσδόκιμο ζωής στο σύνολο του πληθυσμού είναι τα 72,71 χρόνια³⁷.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Πληθυσμός:	22.181.287 (Ιούλιος 2010 est)
Ποσοστό γεννήσεων:	10.43 γεννήσεις/1.000 πληθυσμού(2010 est)

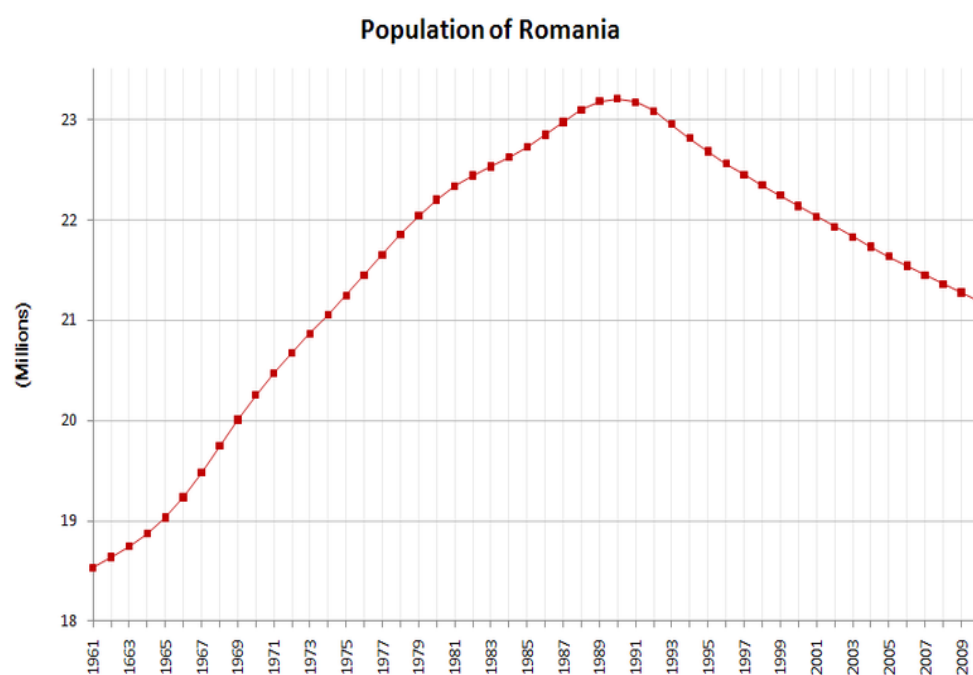
³⁶ www.agora.mfa.gr
www.arisinvest.ro
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

³⁷ www.romania-central.com
www.insse.ro

Ποσοστό θανάτων:	11.91 θάνατοι/1.000 πληθυσμού (Ιούλιος 2010 est)
Αναμενόμενη διάρκεια ζωής:	72.71 έτη (2010 est)
–άντρες:	69.22 έτη
–γυναίκες:	76.43 έτη
Παιδική θνησιμότητα	22.09 θάνατοι/1.000 βρέφη (2010 est)
Δομή ηλικιών:	
0-14 έτη:	15,5% (άντρες 1.768.207/γυναίκες 1.677.503)
15-64 έτη:	69,8% (άντρες 7.701.149/γυναίκες 7.774.159)
65- :	14,7% (άντρες 1.326.163/γυναίκες 1.934.106) (2010 est.)

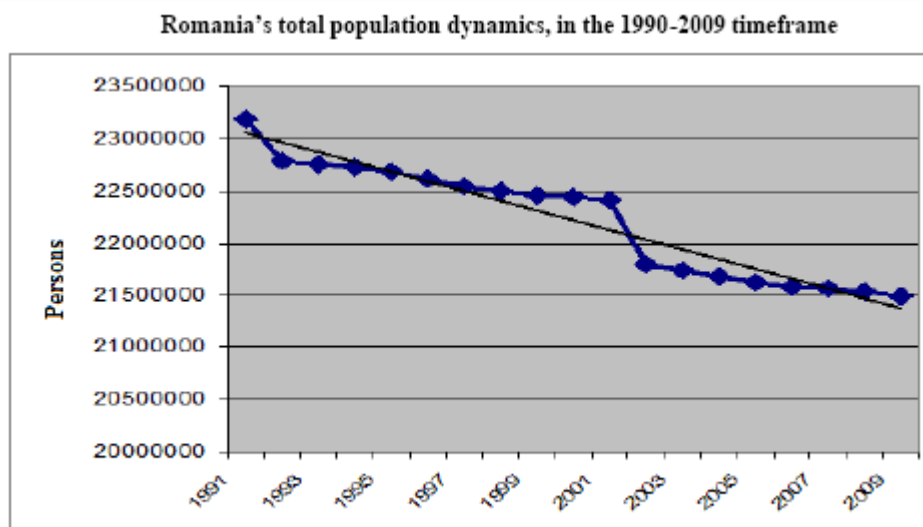
Πίνακας 12

<http://en.wikipedia.org>
<https://www.cia.gov>

Διάγραμμα 12

<http://en.wikipedia.org>

Source: EUROSTAT

Διάγραμμα 13

7.6 Εργασιακές σχέσεις-κοινωνική ασφάλιση

Οι σχέσεις μεταξύ εργαζομένων και εργοδοτών καθορίζονται στην Ρουμανία από τον εργατικό κώδικα.

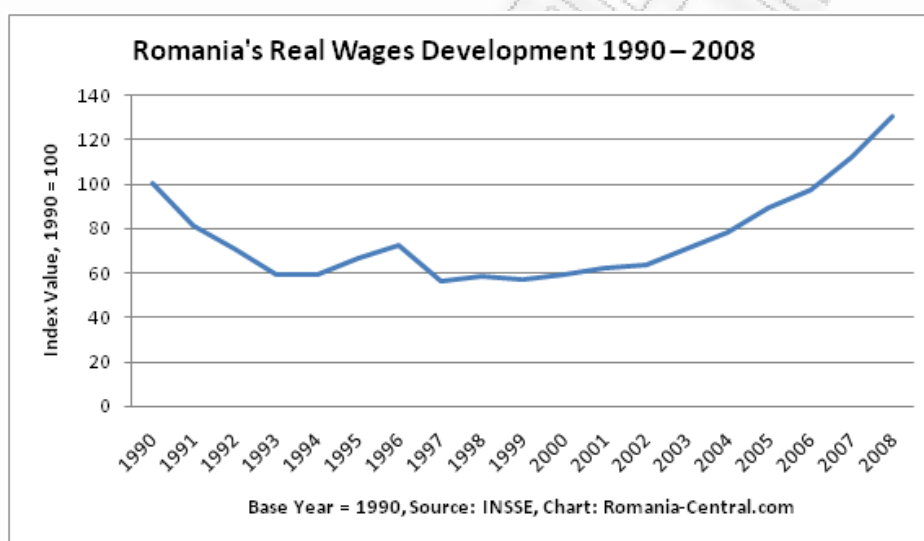
Για τους αλλοδαπούς, η άδεια εργασίας, όπως αυτή εκδίδεται από το ρουμανικό γραφείο μετανάστευσης, χορηγείται για έναν χρόνο και αυτόματα επεκτείνεται για έναν ακόμη, προσκομίζοντας ανανεωμένη την άδεια παραμονής τους στη χώρα.

Ωστόσο, από 01/01/07, χρονιά ένταξης της Ρουμανίας στην ΕΕ, δεν απαιτείται άδεια εργασίας, για όσους εργαζόμενους προέρχονται από τα κράτη-μέλη.

7.6.1 Μισθοί – ασφαλιστικές εισφορές

Ο μέσος μηνιαίος καθαρός μισθός σε Λέι εμφανίζει τα τελευταία χρόνια αύξηση. Έτσι το 2008 ανερχόταν σε 1.309 λέι, ενώ το 2009 σε 1.350 λέι. Ο μέσος μικτός μισθός για τα αντίστοιχα χρόνια ήταν 1.682 και 1.767 λέι.

Παρά την άνοδο αυτή, οι μέσοι μισθοί στην Ρουμανία βρίσκονται ανάμεσα στους χαμηλότερους της Ευρώπης.

Διάγραμμα 14

Όπως μπορούμε να διακρίνουμε και από τον παραπάνω πίνακα, οι πραγματικοί μισθοί στην Ρουμανία εμφανίζουν πτωτική τάση από το 1990 μέχρι το 2000, με ελάχιστα μόνο ανοδικά σημεία κατά τη διάρκεια των χρόνων αυτών. Οι πραγματικοί μισθοί αρχίζουν να αυξάνονται από το 2000, και το 2006 ανέρχονται στο ίδιο σημείο που ήταν το 1990.

Σύμφωνα με το νόμο που ρυθμίζει τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης, από 01/12/08 οι μέσες ασφαλιστικές εισφορές ανέρχονται σε:

- 27,5% του μικτού μισθού (18% καταβάλλεται από τον εργοδότη και 9,5% από τον εργαζόμενο) για κανονικές συνθήκες εργασίας.

- 32,5% του μικτού μισθού (23% καταβάλλεται από τον εργοδότη και 9,5% από τον εργαζόμενο) για δύσκολες συνθήκες εργασίας.
- 37,5% του μικτού μισθού (28% καταβάλλεται από τον εργοδότη και 9,5% από τον εργαζόμενο) για ειδικές συνθήκες εργασίας³⁸.

7.7 Ανεργία

Ο αριθμός των ανέργων στην Ρουμανία, μειωνόταν συνεχώς μέχρι το 2007. Εξαιτίας της χρηματοοικονομικής κρίσης, το 2009, σε σύγκριση με το 2008, ο αριθμός τους παρουσίασε μία απότομη αύξηση (75,9%). Από τους καταγεγραμμένους ανέργους, οι άντρες κυριαρχούν (57,4% στο τέλος του 2009 και 58,5% στο τέλος του 2006).

Μετά την πτώση των εικοσιτεσσέρων χιλιάδων το 2007 σε σχέση με το 2006, ο αριθμός των ανέργων γυναικών αρχίζει να αυξάνεται και να εμφανίζει το 2009 μία διαφορά εκατόν δεκαπέντε χιλιάδων ατόμων σε σχέση με το 2008.

	2006	2007	2008	2009
Total unemployed²⁾	460	368	403	709
of which: women	191	167	187	302
Primary, secondary, vocational	370	290	312	503
of which: women	141	121	132	190
High school and post high school	73	62	71	156
of which: women	40	36	42	83
University	17	16	20	50
of which: women	10	10	13	29

¹⁾ At the end of the year.

²⁾ Source: National Agency for Employment.

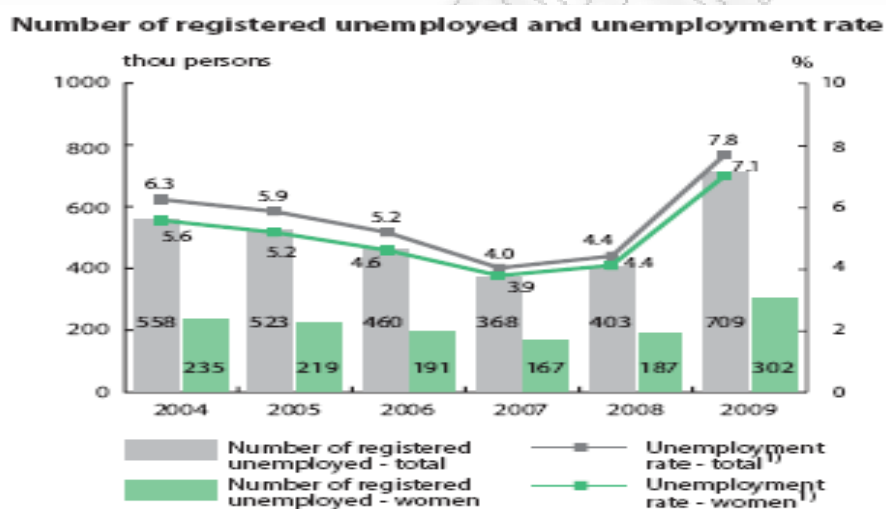
Πίνακας 13

Το ποσοστό της ανεργίας (το σύνολο των ανέργων προς το σύνολο του ενεργού πληθυσμού) ήταν 7,8% το 2009, παρουσιάζοντας αύξηση 77% σε σχέση με το

³⁸ www.kpmg.com/ro
www.romania-central.com

2008 (4,4%). Το ποσοστό ανεργίας στις αστικές πόλεις ήταν σημαντικά υψηλότερο από αυτό στις επαρχίες (8,1% και 5,4% αντίστοιχα για το 2009).

Αυτοί που πλήττονται περισσότερο από την ανεργία είναι οι νέοι μεταξύ 15-24 ετών. Έτσι το 2009, το ποσοστό ανεργίας για αυτή τη κατηγορία έφτανε το 20,8%, με σημαντικές διαφορές ανάμεσα στον τόπο εργασίας. Για τα άτομα άνω των 25 ετών, ο δείκτης της ανεργίας ήταν 5,4% το ίδιο χρόνο³⁹.

Διάγραμμα 15

<http://www.insse.ro>

7.8 Πληθωρισμός

Μετά το 1989, η οικονομία της Ρουμανίας παρουσίαζε μεγάλη ανισορροπία που τη προκαλούσε ο πληθωρισμός. Συγκεκριμένα το 1993 οι τιμές παρουσίασαν αύξηση 256%. Η πτώση στη συνεχόμενη αυτή ανοδική πορεία ξεκίνησε το 1998. Το 2005 ήταν η πρώτη φορά μετά το 1990, κατά την οποία ο πληθωρισμός περιορίστηκε σε μονοψήφιο νούμερο (9,1%).

³⁹ www.insse.ro

Table: Romania – Inflation Rate 2000 – 2009 (HCPI)

Inflation Rate / Year	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Romania	45.7	34.5	22.5	15.3	11.9	9.1	6.6	4.9	7.9	5.6

Πίνακας 14

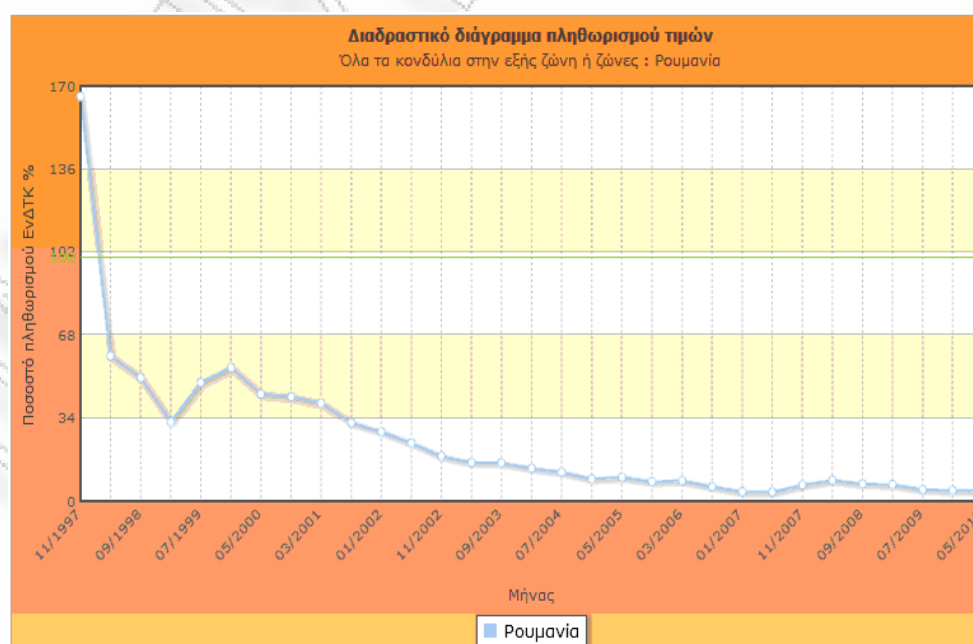
www.romania-central.com

	2006	2007	2008	2009
Consumer price indices (%) (previous year = 100)				
Total	106.56	104.84	107.85	105.59
Food goods	103.84	103.89	109.22	103.25
Non-food goods	108.47	104.99	106.36	106.22
Services	108.20	106.63	108.57	108.97

Πίνακας 15

www.insse.ro

Το 2009 ο πληθωρισμός της Ρουμανίας ήταν 5,6% , επηρεασμένος από την γενικότερη οικονομική κρίση η οποία επιδρά στην αγοραστική δύναμη των καταναλωτών και κατά συνέπεια στη ζήτηση⁴⁰.

Διάγραμμα 16

<http://ec.europa.eu>

⁴⁰ www.insse.ro
www.axiplus.gr

7.9 Έρευνα και ανάπτυξη

Κατά την περίοδο 1999-2003, οι δαπάνες της Ρουμανίας για έρευνα και ανάπτυξη παρέμεναν σε σταθερό επίπεδο, περίπου στο 0,40% του ΑΕΠ, περίπου δηλαδή στο 1/5 του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το 2004, οι αντίστοιχες συνολικές δαπάνες άγγιζαν το 0,55% του ΑΕΠ.

Λίγες είναι οι επιχειρήσεις στην Ρουμανία που διαθέτουν προφίλ καινοτομίας. Το 80% των επιχειρήσεων δεν ενδιαφέρεται για έρευνα και ανάπτυξη ενώ οι κύριοι οικονομικοί τομείς με τα μεγαλύτερα επίπεδα καινοτομίας αφορούν τις πιο παραδοσιακές βιομηχανίες, όπως της ηλεκτρικής ενέργειας, των ποτών και των φαγητών, της παραγωγής επίπλου, τη μεταλλουργία καθώς και τις μεταφορές και τις επικοινωνίες.

Τα δημόσια κονδύλια για έρευνα και ανάπτυξη κατέγραψαν μία δυναμική άνοδο περίπου 60% το 2006, φθάνοντας το 0,38% του ΑΕΠ (σε σύγκριση με το 0,26% του ΑΕΠ το 2005). Επιπλέον, ο νόμος 379/2005 παρείχε σημαντικά ποσά για έρευνα και ανάπτυξη για τη περίοδο 2006-2009. Ο παρακάτω πίνακας απεικονίζει τις δαπάνες αυτές ως ποσοστό του ΑΕΠ.

State budget resources for R&D	2006	2007	2008	2009
% of estimated GDP	0,38	0,56	0,75	0,93

Table 1: State budget resources allocated for R&D during 2006-2009¹

Source: Law 379/ 2005: approving the state budget for 2006.

Πίνακας 16

<http://ec.europa.eu>

Προκειμένου να επιτευχθούν ικανοποιητικά αποτελέσματα, τέθηκαν διάφοροι στόχοι, όπως η υποκίνηση της ιδιωτικής έρευνας και ανάπτυξης και η αναδιάρθρωση και ενδυνάμωση του κυβερνητικού προγράμματος για έρευνα και ανάπτυξη. Το τελευταίο περιλάμβανε διάφορα μέτρα όπως η αποκέντρωση (μείωση γραφειοκρατίας) του συστήματος αποφάσεων και βελτιώσεις σχετικά με το νομικό πλαίσιο που αφορά τις καινοτομίες⁴¹.

7.10 Περιβάλλον

Από τη στιγμή που η Ρουμανία προσχώρησε στην ΕΕ, το 2007, προσπαθεί να θέσει σε εφαρμογή τις περιβαλλοντικές οδηγίες όπως αυτές διαμορφώνονται από όλα τα κράτη μέλη. Κάποια από τα σημαντικά σημεία στην πορεία της αυτή είναι τα εξής:

- Το 2006, οι εκπομπές αερίων θερμοκηπίου μειώθηκαν κατά 44% σε σχέση με το 2005, πετυχαίνοντας το στόχο για μείωση 8% κατά τη περίοδο 2006-2012. Έτσι η Ρουμανία αναμένεται να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις του πρωτοκόλλου του Κιότο ανεξάρτητα από την οικονομική ανάπτυξη που αναμένεται να παρουσιάσει.
- Από το 2007, υλοποιείται στην Ρουμανία πρόγραμμα ανανέωσης εθνικού στόλου αυτοκινήτων, που προσφέρει χρηματική υποστήριξη σε όσους κατέχουν αυτοκίνητα που η ζωή τους ξεπερνάει τα δέκα χρόνια, προκειμένου να τα αντικαταστήσουν με νέας τεχνολογίας
- Το καλοκαίρι του 2008, η χώρα πλήγηκε από πλημμύρες με αποτέλεσμα πολλά σπίτια να καταστραφούν και πολλοί άνθρωποι να σκοτωθούν. Εξαιτίας αυτού του γεγονότος, η κυβέρνηση υιοθέτησε ένα σχέδιο δράσης για την αποφυγή τέτοιου είδους καταστροφών, ύστερα από τις προτάσεις όλων των κρατών μελών.

⁴¹ <http://ec.europa.eu>

- Τον Σεπτέμβρη όμως του 2008, η ευρωπαϊκή επιτροπή κινήθηκε νομικά εναντίον της Ρουμανίας για την προσβολή της νομοθεσίας σχετικά με την βιοποικιλότητα. Παρά τα σημάδια προόδου της Ρουμανίας, η επιτροπή διαπίστωσε ότι η χώρα αποτυγχάνει να προσδιορίσει με σαφήνεια τις προστατευόμενες περιοχές με αποτέλεσμα να παραβιάζονται οι αρχές της για την προστασία των άγριων πουλιών.
- Τον Οκτώβρη του 2008, η Εθνική Υπηρεσία για τις προστατευόμενες περιοχές μετατράπηκε σε δημόσιο ίδρυμα που έχει ως ρόλο την διεύθυνση των προστατευόμενων περιοχών σε εθνικό επίπεδο.
- Το 2008 συστάθηκε μία επιτροπή για τα διατηρητέα κτήρια και τα ιστορικά αξιοθέατα με σκοπό να προστατεύσει και να προωθήσει την πολιτιστική κληρονομιά, σύμφωνα με τους κανονισμούς και τις πολιτικές που έχει θεσπίσει η ΕΕ⁴².

7.11 ΑΞΕ

Η Ρουμανία εξελίχθηκε, μέσα στα τελευταία χρόνια, σε ένα ιδιαίτερα ελκυστικό προορισμό για τους αλλοδαπούς επενδυτές λόγω, μεταξύ άλλων, του μεγέθους της αγοράς της (21,6 εκ καταναλωτές) και της, με υψηλούς ρυθμούς, δυναμικά εξελισσόμενης οικονομίας της. Ο βαθμός ελκυστικότητας της αυξήθηκε ιδιαίτερα μέσα στα 2-3 χρόνια πριν την πλήρη ένταξή της στην ΕΕ, όταν πλέον ήταν ορατό ότι σύντομα (από 01/01/07) θα αποτελούσε μέρος της ευρωπαϊκής ενιαίας εσωτερικής αγοράς.

Foreign direct investments attracted by Romania during 2003-2009 Euro Million

Year	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
FDI value	1946	5183	5213	9059	7250	9496	4556

Source: National Bank of Romania, Balance of Payments

Πίνακας 17

⁴² <http://ec.europa.eu>

Οι άμεσες ξένες επενδύσεις εμφάνιζαν μία συνεχή άνοδο στη Ρουμανία μέχρι και το 2008. Ωστόσο, το 2009 παρουσίασαν σημαντική πτώση λόγω του γενικότερου αρνητικού οικονομικού κλίματος που κυριαρχεί σε όλο τον κόσμο.

Στο τέλος του 2008 το σύνολο των άμεσων ξένων επενδύσεων έφτασε τα €48,798 εκατ., δηλαδή 14% υψηλότερα από το 2007.

Σημαντικό μέρος, περίπου 41,3% των συνολικών ξένων επενδύσεων απορρόφησε η βιομηχανία. Οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες και οι ασφάλειες, κατείχαν ένα μεγάλο ποσοστό στις ΑΞΕ, ενώ σημαντικό ήταν και το μερίδιο των κατασκευών, του τομέα των ακινήτων καθώς και του εμπορίου.

Foreign direct investments as of December 31st, 2008
- Stock distribution by main economic activity -

	EUR million	% of total FDI
Total FDI stock	48,798	100.0
Industry	20,138	41.3
<i>Mining</i>	2,158	4.4
<i>Manufacturing</i>	15,236	31.3
<i>Electricity, natural gas, water</i>	2,744	5.6
Administrative and support service activities	1,617	3.3
Agriculture, forestry and fishing	707	1.4
Trade	6,060	12.4
Construction and real estate	6,155	12.6
Hotels and restaurants	181	0.4
IT&C	3,283	6.7
Financial intermediation and insurance	10,026	20.5
Transports	500	1.0
Other activities	131	0.4

Source: National Bank of Romania

Πίνακας 18

Από εδαφικής άποψης, το μεγαλύτερο μέρος του συνόλου των άμεσων ξένων επενδύσεων στην Ρουμανία εμφανίζεται στο Βουκουρέστι με ποσοστό 62,7%, ενώ παράλληλα οι κεντρικές, οι νοτιοανατολικές και οι νότιες περιοχές προσελκύνουν σημαντικό ποσοστό.

Foreign Direct Investments as of December 31st, 2008
- Stock distribution by development region -

	EUR million	% of total FDI
Total FDI stock	48,798	100.0
Bucharest	30,594	62.7
Center	4,146	8.5
South-East	3,551	7.3
South	3,411	7.0
West	2,626	5.4
North-West	2,108	4.3
South-West	1,226	2.5
North-East	1,136	2.3

Source: National Bank of Romania

Πίνακας 19

Οι πέντε μεγαλύτερες χώρες, με βάση το μερίδιό τους στις συνολικές άμεσες ξένες επενδύσεις, σύμφωνα με τα δεδομένα στις 31/12/08, είναι η Αυστρία (18,8%), η Ολλανδία (17,2%), η Γερμανία (15,4%), η Γαλλία (8,8%) και η Ιταλία (7,3%) η οποία μετακίνησε την Ελλάδα στην έκτη θέση.

Foreign Direct Investments as of December 31st, 2008
- Stock distribution by top 10 countries of origin -

	EUR million	% of total FDI
Total FDI stock	48,798	100.0
1. Austria	9,186	18.8
2. The Netherlands	8,402	17.2
3. Germany	7,509	15.4
4. France	4,294	8.8
5. Italy	3,585	7.3
6. Greece	3,154	6.5
7. Switzerland	2,298	4.7
8. Cyprus	1,896	3.9
9. Luxembourg	1,107	2.3
10. Hungary	878	1.8

Source: National Bank of Romania

Πίνακας 20

Σύμφωνα με ανακοίνωση της κεντρικής τράπεζας της χώρας, καταγράφηκε μείωση των άμεσων ξένων επενδύσεων το πρώτο δίμηνο του 2010, στη Ρουμανία, σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2009.

Συνολικά, το πρώτο δίμηνο του 2010 εισέρευσαν άμεσες ξένες επενδύσεις αξίας 466 εκατομμύρια ευρώ, έναντι 1.32 δισεκατομμυρίων ευρώ την αντίστοιχη περίοδο του 2009⁴³.

7.12 Οι Ελληνικές ΑΞΕ στη Ρουμανία

Σύμφωνα με στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας της Ρουμανίας (BNR), επί του σωρευτικού συνόλου των ΞΑΕ στην Ρουμανία, που ανήλθαν στις 31/12/2008 στα 48.798 δις €, η Ελλάδα κατείχε, με επενδύσεις ύψους 3.154 δις € την 6^η θέση. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Γραφείου Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων, το αθροιστικό σύνολο των επενδύσεων από την Ελλάδα κυμαίνεται σήμερα περί τα 4 δις €. Αν στις επενδύσεις αυτές συνεκτιμηθούν και εκείνες που έχουν πραγματοποιηθεί μέσω άλλων χωρών (κυρίως μέσω θυγατρικών που εδρεύουν στην Κύπρο), η Ελλάδα είναι πιθανότατα τέταρτη στη σειρά κατάταξης των ξένων επενδυτών στην Ρουμανία. Η διαχρονική εξέλιξη των ελληνικών επενδύσεων στη Ρουμανία κατά τα έτη 2004-2008 με βάση τα στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας της Ρουμανία (BNR) απεικονίζεται στον κατώτερο πίνακα:

⁴³ www.traderom.ro
<http://www.arisinvest.ro>
<http://www.agelioforos.gr>

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΞΕΝΩΝ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΤΗΝ
ΡΟΥΜΑΝΙΑ (2004-2008)

Έτη	Συνολικό ύψος των ξένων αμέσων επενδύσεων στη Ρουμανία σε εκ.€	Ύψος των ελληνικών αμέσων επενδύσεων στη Ρουμανία σε εκ.€	Μερίδιο ελληνικών επενδύσεων επί του συνόλου %
31.12.2004	15,040	1,233	8,2
31.12.2005	21,885	1,864	8,5
31.12.2006	34,512	2,680	7,8
31.12.2007	42,770	3,192	7,5
31.12.2008	48,798	3,154	6,5
31.12.2009	Δεν έχουν δημοσιευθεί ακόμη	Δεν έχουν δημοσιευθεί ακόμη	Δεν έχουν δημοσιευθεί ακόμη

Πίνακας 21

www.agora.mfa.gr

Το φάσμα των κλάδων, οι οποίοι έχουν απορροφήσει ελληνικά επενδυτικά κεφάλαια είναι ευρύτατο. Ιδιαίτερα εντυπωσιακή και ορατή είναι η παρουσία των ελληνικών τραπεζών στην Ρουμανία. Οι επτά ελληνικές τράπεζες διαθέτουν σήμερα περί τα εννιακόσια υποκαταστήματα σε όλη την Ρουμανία και απασχολούν πάνω από 10.000 άτομα. Το Γραφείο ΟΕΥ Βουκουρεστίου υπολογίζει ότι ο συνολικός αριθμός των εργαζομένων σε εταιρείες ελληνικών συμφερόντων στην Ρουμανία ανέρχεται πάνω από 30.000 άτομα. Εντυπωσιακή και ορατή είναι επίσης η ελληνική επενδυτική παρουσία στον τομέα των Τηλεπικοινωνιών.

Οι εταιρείες ελληνικών συμφερόντων και οι ελληνικών συμφερόντων τράπεζες διατηρούν τις θέσεις τους και έδειξαν μέσα στο 2009 αντοχή στην κρίση. Στον τομέα των κατασκευών και της ανάπτυξης ακινήτων, ο οποίος επλήγη περισσότερο από όλους, οι ελληνικές εταιρείες προέβησαν σε αναπροσαρμογές των σχεδίων τους και δείχνουν ότι αντέχουν στην κρίση. Κινητικότητα από πλευράς Ελλήνων επενδυτών παρατηρήθηκε στον τομέα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και της κτηνοτροφίας, στον τομέα των τροφίμων και των ποτών. Ο τομέας των ανανεώσιμων πηγών

ενέργειας (ΑΠΕ) προκάλεσε το ενδιαφέρον όχι μόνο των άλλων ξένων αλλά και των Ελλήνων επενδυτών.

Από τις 4697 εταιρείες ελληνικών συμφερόντων που υπάρχουν στην Ρουμανία, πραγματικά ενεργές είναι περί τις 800 έως 1000. Πολλές από τις υπόλοιπες είτε δεν είναι ενεργές είτε έχουν ιδρυθεί με βασικό στόχο την αγορά οικοπέδου, δεδομένου ότι η ρουμανική νομοθεσία δεν επιτρέπει τέτοια ιδιοκτησία σε φυσικά πρόσωπα παρά μόνο την απόκτηση διαμερίσματος χωρίς συμμετοχή στην ιδιοκτησία της γης επί της οποίας ευρίσκεται το κτήριο⁴⁴.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ

Έτη	Σύνολο	Από Ελλάδα	
			%
31.12.2005	119120	3164	2,66
31.12.2006	131943	3608	2,73
31.12.2007	147663	4102	2,78
31.12.2008	159927	4484	2,80
31.12.2009	166728	4697	2,82

Πίνακας 22

www.agora.mfa.gr

⁴⁴ www.agora.mfa.gr

7.13 Κυβερνητικό σχέδιο μέτρων κατά της κρίσης

Οι επιπτώσεις της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης στην πραγματική οικονομία της Ρουμανίας, έγιναν πολύ αισθητές στους τομείς της αυτοκινητοβιομηχανίας, της αγοράς ακινήτων, και της βαριάς βιομηχανίας (χάλυβα, σιδήρου). Αντιθέτως θετικά παρέμειναν τα μεγέθη για τις βιομηχανίες του τομέα των τροφίμων αλλά και για τις υπηρεσίες, σε αντίθεση με αυτά του χρηματοπιστωτικού τομέα.

Επίσης λόγω και των προβλημάτων που παρουσίασε η ρουμανική οικονομία, όπως ο υπερδανεισμός των νοικοκυριών, η υπερβάλλουσα ζήτηση, η μείωση της παραγωγής, και η μείωση των εξαγωγών, η χώρα κατέφυγε στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, προκειμένου να αντιμετωπίσει την δύσκολη αυτή συγκυρία.

Κάποια από τα μέτρα που επέβαλλε το τελευταίο στην Ρουμανία είναι ο περιορισμός των ανεξέλεγκτων δαπανών, η αύξηση των δημόσιων επενδύσεων, ο εξορθολογισμός των μισθών και των συντάξεων του Δημοσίου, η αύξηση της αποδοτικότητας των δημόσιων επιχειρήσεων και η μείωση του πληθωρισμού.

Πιο συγκεκριμένα, τα μέτρα περιλαμβάνουν:

- Επιβολή επιπλέον φόρων στα οινοπνευματώδη ποτά και στον καπνό
- Αύξηση στο φόρο ακίνητης περιουσίας
- Σημαντικές περικοπές στους μισθούς των δημοσίων υπαλλήλων μέσω της μείωσης και των επιδομάτων και των μόνους και περικοπή 137.000 θέσεων εργασίας
- Σημαντικές περικοπές στις δαπάνες για αγαθά και υπηρεσίες και στις επιχορηγήσεις
- Μεταρρυθμίσεις στο συνταξιοδοτικό σύστημα με σκοπό να ελεγχθούν τα έξοδα

- Προνομιακό καθεστώς στις ξένες τράπεζες για να παρέχουν υποστήριξη στις θυγατρικές τους στη Ρουμανία
- Αύξηση του Φ.Π.Α από 19% σε 24%

Ακόμη και με τη βοήθεια του ΔΝΤ, το έτος 2010 θα είναι δύσκολο. Η ανάπτυξη αναμένεται να είναι αρνητική, λόγω των συνεπειών της παγκόσμιας ύφεσης⁴⁵.

7.14 Η εταιρεία «ΕΛΤΟΝ» στη Ρουμανία

Η ELTON CORPORATION SA ιδρύθηκε το 1997 στη Ρουμανία και έχει σαν αντικείμενό της τις εισαγωγές, εξαγωγές, την αντιπροσώπευση και εμπορία χημικών πρώτων υλών, χημικών έτοιμων προϊόντων οποιασδήποτε φύσεως και βιομηχανικών μηχανημάτων και πέραν τούτο ο σκοπός της επεκτείνεται σε πλείστα αντικείμενα εμπορίας προϊόντων και παροχής υπηρεσιών.

Το 2001 ολοκληρώθηκε η επένδυση για την ανέγερση σύγχρονου κτηρίου αποθηκών και γραφείων σε ιδιόκτητο οικόπεδο στο Βουκουρέστι, και η εταιρεία μεταφέρθηκε στις νέες εγκαταστάσεις. Το 2004 η εταιρεία ίδρυσε ένα υποκατάστημα (γραφεία και αποθήκες) στην περιοχή Cluj για να καλύψει το βορειοδυτικό τμήμα της χώρας. Το δίκτυο διανομής εξυπηρετεί πάνω από 900 πελάτες σε όλη τη χώρα.

Το δίκτυο πωλήσεων της εταιρείας είναι διαρθρωμένο κατά τα πρότυπα της ΕΛΤΟΝ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΑΕΒΕ, βάσει της τεχνογνωσίας και των οργανωτικών δομών της, σύμφωνα με τις ανάγκες της ρουμάνικης αγοράς. Κρίσιμο ρόλο στην οργάνωση του δικτύου πωλήσεων της έχει το Τμήμα Προώθησης & Τεχνικής Υποστήριξης Πελατών.

⁴⁵ www.imf.org
www.express.gr
www.enet.gr
www.skai.gr

Στο τμήμα αυτό απασχολούνται 14 πτυχιούχοι χημικοί μηχανικοί οι οποίοι προωθούν τα προϊόντα της εταιρείας, προσφέροντας υψηλού επιπέδου τεχνική υποστήριξη στους πελάτες. Ταυτόχρονα παρακολουθούν τις εξελίξεις της αγοράς και καλλιεργούν επαφές με μεγάλους παραγωγούς ή εμπορικούς οίκους. Το τμήμα καλύπτει γεωγραφικά όλη την Ρουμανία, διατηρώντας συχνές επαφές με τους πελάτες της εταιρείας, διερευνώντας τις τάσεις της αγοράς και διευρύνοντας την πελατειακή βάση. Τα στελέχη ενημερώνονται συχνά για τις σύγχρονες τεχνικές πωλήσεων και παρουσιάσεων και παρακολουθούν σεμινάρια της προϊοντικής εκπαίδευσης. Τα υπόλοιπα 23 άτομα της εταιρείας κατανέμονται σε θέσεις γραμματειακής υποστήριξης, λογιστηρίου και αποθήκης.

Η εταιρεία είναι οργανωμένη σε πέντε μονάδες-τομείς:

1. Τομέας Φαρμάκων – Καλλυντικών (άλατα, βιταμίνες, συντηρητικά, αντιηλιακά φίλτρα κ.α.)
2. Τομέας Τροφίμων – Ποτών (πρόσθετα για φούρνους, ζαχαροπλαστική, γαλακτοκομεία κ.α.)
3. Τομέας Βιομηχανικών Προϊόντων (χρώματα, βερνίκια, συγκολλητικές ουσίες, οικοδομικά χημικά κ.α.)
4. Τομέας Κλωστοϋφαντουργίας (σόδα ανθρακική, φορμόλη, υδροχλωρικό οξύ κ.α.)
5. Τομέας Αγροχημικών (φυτοπροστατευτικά προϊόντα, λιπάσματα, προϊόντα κατάλληλα για βιολογική καλλιέργεια κ.α.)

Σκοπός της εταιρείας είναι να γίνει ο "προμηθευτής-εταίρος" των πελατών της και ο πρώτος σύνδεσμος μεταξύ αυτών και των μεγάλων ξένων προμηθευτών πρώτων υλών. Αυτό σημαίνει ότι η εταιρεία πρέπει να είναι έτοιμη να προσφέρει στους

πελάτες της μία γρήγορη , αποδοτική και "υψηλής ποιότητας" απάντηση στις ανάγκες τους.

Οδηγοί της επιτυχίας είναι:

- Διαθεσιμότητα και διαφοροποίηση των προϊόντων
- Προσωπικό με εμπειρία και ικανότητες, διαθέσιμο να προσφέρει υψηλής αξίας τεχνική υποστήριξη
- Καλύτερη σχέση ποιότητας- τιμής για τα προϊόντα
- Άμεση μεταφορά για τα προϊόντα

Η εταιρεία πετυχαίνει τα αποτελέσματά της μέσω κάποιων αξιών, οι οποίες είναι:

- Σεβασμός προς όλους τους μετόχους και ασφαλές περιβάλλον και κίνητρα που βασίζονται στα ατομικά αποτελέσματα, για όλους τους εργαζομένους
- Φροντίδα του πελάτη, με την προσφορά ποιοτικών και αποδοτικών προϊόντων
- Επιχειρηματικές σχέσεις που διακρίνονται από ήθος

7.15 Οικονομικά στοιχεία ELTON CORPORATION SA (ποσά εκφρασμένα σε Ευρώ)

ΣΤΟΙΧΕΙΑ	2009	2008	2007
ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ	10.311.858	9.434.136	8.142.909
ΚΕΡΔΗ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ	720.130	569.112	507.211
ΚΕΡΔΗ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΦΟΡΟΥΣ	544.269	471.329	425.297

Πίνακας 23

www.elton.gr

Οι πωλήσεις της Ρουμανικής θυγατρικής το 2008 παρουσίασαν αύξηση 15,9% (9.43 εκ. το 2008 και 8.14 εκ. το 2007). Τα κέρδη προ φόρων αυξήθηκαν κατά 12,2% (569 χιλ. έναντι 507 χιλ.), με τα κέρδη προ φόρων να διαμορφώνονται στις 471 χιλ. για το 2008.

Το 2009, εν αντιθέσει με την πτώση του τζίρου της μητρικής, η Ρουμανική θυγατρική συνέχισε να αυξάνει τις πωλήσεις της κατά 9,3% (10.31 εκ. το 2009 και 9.43 το 2008). Τα κέρδη προ φόρων αυξήθηκαν κατά 26,5% (720 χιλ. έναντι 569 χιλ.), με τα κέρδη μετά φόρων να διαμορφώνονται στις 544 χιλ.⁴⁶.

⁴⁶ www.elton.gr

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VIII: Σερβία

Η Σερβία, επίσημα Δημοκρατία της Σερβίας, είναι μεσόγεια χώρα των κεντρικών Βαλκανίων. Πρωτεύουσα της είναι το Βελιγράδι. Συνορεύει βόρεια με την Ουγγαρία, δυτικά με την Κροατία, τη Βοσνία και Ερζεγοβίνη, το Μαυροβούνιο και την Αλβανία, νότια με την Π.Γ.Δ.Μ. και ανατολικά με τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία. Μέχρι τον Ιούνιο του 2006 ήταν μία από τις δύο δημοκρατίες που αποτελούσαν την ομοσπονδιακή Δημοκρατία Σερβία και Μαυροβούνιο.

Έχει πληθυσμό 7.379.339 κατοίκους (χωρίς να συμπεριλαμβάνεται το Κόσοβο με βάση εκτιμήσεις για το 2009) και έκταση 77.474 τετραγωνικά χλμ. Αποτελείται από την κεντρική Σερβία, την περιοχή του Κοσόβου στο νότο, και τη Βοϊβοντίνα στο βορρά. Η επαρχία του Κοσόβου, παρ' ότι είναι μέρος της Σερβίας, από τον πόλεμο του 1999 κι έπειτα είναι προτεκτοράτο του ΟΗΕ και de facto εκτός του ελέγχου των Σερβικών αρχών.

Μετά από δημοψήφισμα που διεξήχθη στο Μαυροβούνιο, η ένωση Σερβίας-Μαυροβούνιου διαλύθηκε, συνεπώς και η Σερβία πλέον αποτελεί ανεξάρτητη δημοκρατία. Η διαδικασία απόσχισης ανακοινώθηκε ότι θα διαρκέσει δύο έως τρεις μήνες από την ημέρα του δημοψηφίσματος (21 Μαΐου 2006). Στις 5 Ιουνίου 2006, η Σερβία επίσημα κήρυξε τη διάλυση της Ομοσπονδίας με το Μαυροβούνιο.

Περίπου 65% του πληθυσμού της Σερβίας είναι ορθόδοξοι, 19% μουσουλμάνοι, 4% ρωμαιοκαθολικοί, 1% προτεστάντες και 11% άλλοι. Όσον αφορά τις εθνικότητες, το 82,86% του πληθυσμού είναι Σέρβοι, το 3,91% είναι Ούγγροι, ενώ το υπόλοιπο το απαρτίζουν οι Βόσνιοι, οι Αλβανοί, οι Κροάτες κ.α.

Η επίσημη γλώσσα του κράτους είναι η σερβική, ενώ το νόμισμα του είναι το Σερβικό δηνάριο (RSD). Πολίτευμα της Σερβίας είναι η Κοινοβουλευτική Δημοκρατία, η οποία αποτελεί ένα τύπο της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας, με αρχηγό του κράτους τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και αρχηγό της Κυβέρνησης τον Πρωθυπουργό στα πλαίσια ενός πολυκομματικού συστήματος. Η εκτελεστική εξουσία ασκείται από την κυβέρνηση. Η νομοθετική εξουσία ασκείται τόσο από την κυβέρνηση όσο και από την εθνοσυνέλευση. Η Δικαιοσύνη είναι ανεξάρτητη, τόσο από την εκτελεστική όσο και από την νομοθετική εξουσία. Πρόεδρος της Σερβίας είναι ο Μπόρις Τάντιτς και Πρωθυπουργός ο Μίρκο Τσβέτκοβιτς.

Σύμφωνα με εκτιμήσεις για το 2009, το προσδόκιμο ζωής στους άνδρες είναι 71,09 χρόνια, στις γυναίκες 76,89 χρόνια και στο σύνολο του πληθυσμού τα 73,9 χρόνια.

Η μορφολογία του εδάφους ποικίλει εξαιρετικά. Στο βορρά υπάρχουν πλούσιες και εύφορες πεδιάδες, στα ανατολικά περιοχές με ασβεστόλιθο και στα νοτιανατολικά αρχαία βουνά και λόφοι.

Το κλίμα στη Σερβία είναι ηπειρωτικό (κρύος χειμώνας και πολύ ζεστό με υγρασία καλοκαίρι και καλά κατανεμημένες βροχοπτώσεις) στα βόρεια. Σε άλλες περιοχές είναι ηπειρωτικό και μεσογειακό (σχετικά κρύος χειμώνας με έντονη χιονόπτωση και πολύ ζεστό, ξηρό καλοκαίρι και φθινόπωρο)⁴⁷.

⁴⁷ <http://el.wikipedia.org>
www.setimes.com

8.1 Κυριότερες μορφές εταιρειών

Τα σχετικά με την ίδρυση, τις μορφές, τη δομή και την εν γένει δραστηριότητα μίας επιχείρησης προβλέπονται από τον Νόμο για τις Επιχειρήσεις, ο οποίος διέπεται από τις εξής δύο βασικές αρχές:

- αλλοδαπά πρόσωπα μπορούν να επενδύσουν στη Σερβία με τους ίδιους όρους που παρέχονται στα εγχώρια
- διεθνής συμφωνία που χορηγεί ευνοϊκότερο καθεστώς σε αλλοδαπά πρόσωπα υπερισχύει της εσωτερικής νομοθεσίας.

Η διαδικασία σύστασης εταιρειών βασίζεται στο συμβόλαιο ή τη συμφωνία επένδυσης και είναι η ίδια για όλους τους τύπους εταιρειών. Το συμβόλαιο ή η συμφωνία επένδυσης πρέπει να περιλαμβάνουν στοιχεία που αφορούν στην εγκατάσταση, την εκπροσώπηση και τη λειτουργία της εταιρείας.

Πριν την έναρξη λειτουργίας της εταιρείας και ανάλογα με τον τομέα δραστηριοποίησης της, διεξάγονται αγορανομικοί, υγειονομικοί, εργασιακοί και περιβαλλοντικοί έλεγχοι.

Από 01/01/2005, όλες οι εταιρείες καταχωρίζονται στα Μητρώα μιας ειδικής κρατικής υπηρεσίας.

Οι πιο διαδεδομένες μορφές εταιρικής οργάνωσης, στην Σερβία, είναι η εταιρεία περιορισμένης ευθύνης (DOO) και η ανώνυμη εταιρεία (AD):

•Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης (DOO)

- ελάχιστο απαιτούμενο κεφάλαιο € 500
- ο μέγιστος αριθμός εταίρων είναι πενήντα

•Ανώνυμη Εταιρεία (AD)

- ελάχιστο απαιτούμενο κεφάλαιο € 10.000

- η ελάχιστη αξία κάθε εταιρικού μεριδίου είναι € 5
- ο μέγιστος αριθμός εταίρων είναι εκατό

Μεγαλύτερο ύψος κεφαλαίου (ελάχιστου) απαιτείται για την ίδρυση:

1.τραπεζών: € 10.000.000

2.ασφαλιστικών εταιρειών: € 1.000.000-4.500.000⁴⁸

8.2 Φορολογική νομοθεσία

8.2.1 Φόρος φυσικών προσώπων

Ο φορολογικός συντελεστής του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων είναι 12% για τις αποδοχές.

Ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων πληρώνεται επί των διάφορων προελεύσεων του εισοδήματος που παράγεται κατά τη διάρκεια του ημερολογιακού έτους. Το φορολογητέο εισόδημα συμπεριλαμβάνει αποδοχές, εισόδημα από τη γεωργία και δασονομία, εισόδημα ελεύθερου επαγγελματία, κέρδος από την πνευματική δημιουργία και από τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας, εισοδήματα από τα ακίνητα και άλλα.

Ο φορολογούμενος είναι φυσικό πρόσωπο, κάτοικος της Σερβίας. Ο κάτοικος της Σερβίας είναι φυσικό πρόσωπο το οποίο έχει κατοικία ή εγκαταστάσεις επιχείρησης και προσωπικά συμφέροντα στη Σερβία ή μένει ελάχιστα 183 μέρες κατά τη διάρκεια της περιόδου των 12 μηνών στη Σερβία. Οι κάτοικοι πληρώνουν φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων επί εισοδήματος κερδισμένου και στη χώρα και στο

⁴⁸ www.agora.mfa.gr
<http://www.bdo.co.rs>
<http://www.pwc.com/sr>

εξωτερικό, ενώ οι μη μόνιμοι κάτοικοι φορολογούνται με βάση το εισόδημά τους στη Σερβία μόνο.

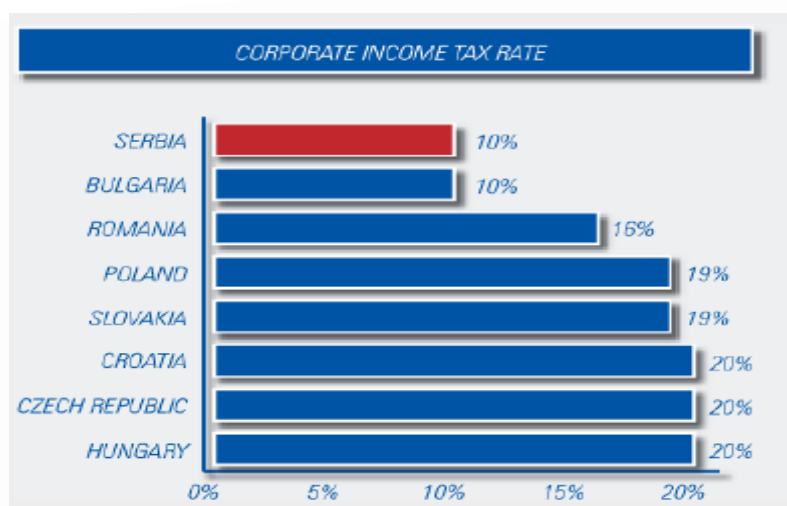
8.2.2 Φόρος νομικών προσώπων

Ο φόρος των επιχειρήσεων καταβάλλεται από κάθε μορφής εταιρεία που τα εισοδήματά της προέρχονται από πώληση προϊόντων ή παροχή υπηρεσιών.

Η φορολόγηση εταιρειών καλύπτει τα κέρδη των εταιρειών που έχουν έδρα στη Σερβία και προκύπτει από όλες τις πηγές (στην Σερβία και το εξωτερικό). Ξένα νομικά πρόσωπα υπόκεινται σε φορολόγηση για τα εισοδήματά τους που προέρχονται από τη μόνιμη δραστηριότητά τους στη Σερβία.

Ο Φόρος επί των εταιρικών κερδών είναι 10%. Νεοϊδρυθίσες εταιρείες εξαιρούνται του φόρου επί των κερδών, στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- Για ένα χρόνο, όταν υπάγονται στους τομείς του εμπορίου, των υπηρεσιών, των τραπεζών και των ασφαλειών
- Για τρία χρόνια, όταν υπάγονται σε άλλους τομείς
- Για πέντε χρόνια, όταν εγκαθίστανται σε λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές
- Για έξι χρόνια, όταν εγκαθίστανται σε λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές, που έχουν χαρακτηριστεί ως ζώνες προτεραιότητας

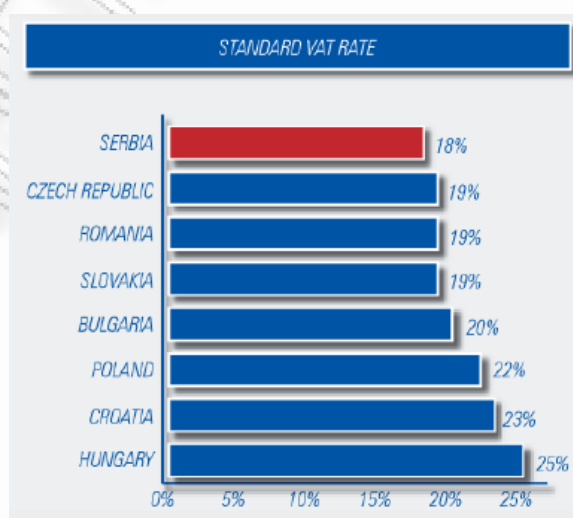
Διάγραμμα 17

<http://www.siepa.gov.rs>

8.2.3 ΦΠΑ και ειδικός φόρος κατανάλωσης

Από 01/01/2005, εφαρμόζεται στη Σερβία ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ), ο οποίος αντικατέστησε τον μέχρι τότε επιβαλλόμενο Φόρο επί των Πωλήσεων (20%).

Ο Φ.Π.Α. ανέρχεται σε 18%, εκτός από: βασικά είδη διατροφής (ψωμί, φρούτα, λαχανικά, γαλακτοκομικά κλπ), φάρμακα, ημερήσιες εφημερίδες, εκπαιδευτικά βιβλία και βοηθήματα και υπηρεσίες ύδρευσης, αποχέτευσης, ηλεκτροδότησης, και θέρμανσης, στα οποία ο Φ.Π.Α. ανέρχεται σε 8%.

Διάγραμμα 18

<http://www.siepa.gov.rs>

Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης επιβάλλεται στους παραγωγούς και στους εισαγωγείς προϊόντων πετρελαίου και καπνού, ποτών (οινοπνευματωδών ή μη), καφέ, βρώσιμου άλατος και ειδών πολυτελείας. Ο υψηλότερος ειδικός φόρος κατανάλωσης εφαρμόζεται στο πετρέλαιο και τα προϊόντα πετρελαίου (από 17% έως 36,84%). Για τα υπόλοιπα προϊόντα ο ειδικός φόρος κατανάλωσης κυμαίνεται μεταξύ 3% και 30%.

8.2.4 Φόρος περιουσίας

Φόρος περιουσίας εφαρμόζεται στην ακίνητη περιουσία σε περίπτωση που το άτομο έχει δικαίωμα ιδιοκτησίας, επικαρπίας, κατοικίας, χρησιμοποίησης, χρονομεριστικής μίσθωσης και μακροχρόνιας μίσθωσης (για την περίοδο πάνω από ένα έτος). Ακίνητη περιουσία θεωρούνται κτήματα, κτήρια κατοικίας και εμπορίου, χώροι γραφείου, γκαράζ και ψυχαγωγικοί χώροι.

Άτομα ή νομικές οντότητες οι οποίες κατέχουν κάποιο από τα αναφερόμενα δικαιώματα στην ακίνητη περιουσία στη Σερβία πληρώνουν φόρο περιουσίας.

Φορολογική βάση	Φορολογικός συντελεστής
Μέχρι 6.000.000 δηνάρια	0.40%
Από 6.000.000 μέχρι 15.000.000 δην.	24.000 δην.+0.8% για το ποσό άνω των 6.000.000 δην.
Από 15.000.000 μέχρι 30.000.000 δην.	96.000 δην.+1.5% για το ποσό άνω των 15.000.000 δην.
Ανω 30.000.000 δην.	321.000 δην.+3% για το ποσό άνω των 30.000.000 δην.

Πίνακας 24

<http://www.bdo.co.rs>

8.2.5 Τοπικοί φόροι και τέλη

Οι νομικές οντότητες είναι υπόχρεες σε φόρους πόλης. Ο φόρος αυτός υπολογίζεται με βάση το μέγεθος της περιουσίας που κατέχει η εταιρεία, την πόλη στην οποία είναι εγκατεστημένη και τον τύπο της δραστηριότητας που ασκεί.

Οι δήμοι επιβάλλουν επίσης τέλη για την περιβαλλοντική προστασία και βελτίωση του τόπου τους. Τα τέλη αυτή καταβάλλονται μηνιαίως μαζί με τις υπόλοιπες δημοτικές χρεώσεις.

8.3 Επενδυτικά κίνητρα

8.3.1 Φορολογικά κίνητρα

Το σερβικό φορολογικό πλαίσιο προβλέπει διάφορα κίνητρα για τους επενδυτές οι οποίοι ψάχνουν για τρόπους να μειώσουν τα γενικά έξοδά τους:

- 10χρονη φορολογική απαλλαγή για τον φόρο εταιρικών κερδών για την επένδυση άνω των €7.5 εκατομμυρίων και με 100 καινούριους εργαζόμενους
- Πίστωση για το φόρο εταιρικού κέρδους μέχρι 80% των πάγιων στοιχείων της επένδυσης
- Μεταφορά των ζημιών σε επόμενη χρήση για την περίοδο διαρκείας μέχρι 10 χρόνια. Φορολογική ζημιά αναφερόμενη στην φορολογική δήλωση μπορεί να μεταφερθεί για επόμενη χρήση και να αντισταθμιστεί με τα μελλοντικά κέρδη για την περίοδο μέχρι 10 χρόνια
- Επιταχυνόμενη απόσβεση των πάγιων στοιχείων. Ο φορολογούμενος έχει δικαίωμα επιταχυνόμενης απόσβεσης των πάγιων στοιχείων σε ποσοστό μέχρι 25% πάνω από το υπαγορευόμενο. Αυτή η απαλλαγή προσφέρεται για τα πάγια στοιχεία τα οποία χρησιμοποιούνται για οικολογικούς σκοπούς, π.χ. πρόληψη ρύπανσης αέρος,

υδάτων και εδάφους, μείωση θορύβου, εξοικονόμηση ενέργειας καθώς και συλλογή και καταστροφή αποβλήτων από τις βιομηχανικές πρώτες ύλες.

- Αδασμολόγητη εισαγωγή εξοπλισμού με βάση την ξένη επένδυση.

8.3.2 Οικονομικά κίνητρα

Οι κρατικές επιχορηγήσεις προσφέρονται για Greenfield (εκ του μηδενός) και Brownfield επενδύσεις.

Δικαιούχες εταιρείες είναι αυτές που ασχολούνται με τις δραστηριότητες μεταποίησης, τις δραστηριότητες στους τομείς διεθνώς εμπορεύσιμων υπηρεσιών καθώς και με την έρευνα και ανάπτυξη.

Επενδύσεις στις δραστηριότητες μεταποίησης

- Διαθέσιμα κεφάλαια: από €2.000 μέχρι €5.000 για κάθε καινούριο εργαζόμενο
- Ελάχιστο ποσό επένδυσης: ανάμεσα σε 1 και 3 εκατομμύρια ευρώ, εξαρτάται από το ποσοστό ανεργίας στον δήμο στον οποίο γίνεται η επένδυση
- Ελάχιστος αριθμός καινούριων θέσεων εργασίας: 50

Επενδύσεις στον τομέα διεθνώς εμπορεύσιμων υπηρεσιών

- Διαθέσιμα κεφάλαια: από €2.000 μέχρι €10.000 για κάθε καινούριο εργαζόμενο
- Ελάχιστο ποσό επένδυσης: €500.000
- Ελάχιστος αριθμός καινούριων θέσεων εργασίας: 10

Επένδυση στον τομέα έρευνας και ανάπτυξης

- Διαθέσιμα κεφάλαια: από €5.000 μέχρι €10.000 για κάθε καινούριο εργαζόμενο
- Ελάχιστο ποσό επένδυσης: €500.000

- Ελάχιστος αριθμός καινούριων θέσεων εργασίας: 10

Τα προγράμματα επενδύσεων αξιολογούνται και βαθμολογούνται και στη συνέχεια χορηγούνται τα κεφάλαια στα επιλεγμένα προγράμματα⁴⁹.

8.4 ΑΕΠ

Το 2008, σημειώθηκε αύξηση του σερβικού ΑΕΠ, κατά 5.4%. Συνεπώς, η ανάπτυξη της οικονομίας παρουσίασε επιβράδυνση, σε σχέση με το προηγούμενο έτος, που η αύξηση του ΑΕΠ ανήλθε στο 6,9%. Η τάση αυτή άρχισε να είναι εμφανής ήδη από το β' τρίμηνο του έτους. Πιο συγκεκριμένα, ενώ κατά τα α' τρίμηνο, η αύξηση του ΑΕΠ εξακολούθησε να βρίσκεται σε υψηλά επίπεδα (8,5%), τα επόμενα τρίμηνα αυτή κυμάνθηκε σε ολοένα και χαμηλότερα επίπεδα (6,0%, 4,9% και 2,8%, αντίστοιχα. Εξάλλου, το 2008, μεταβλήθηκε και η δομή της αύξησης του ΑΕΠ, σε σχέση με το 2007, δεδομένου ότι, λόγω της παγκόσμιας κρίσης, παρατηρήθηκε επιβράδυνση της ανάπτυξης του τριτογενούς τομέα (υπηρεσίες), όπως π.χ. οι μεταφορές (+1,8%), το λιανικό και το χονδρικό εμπόριο (+7,1%), καθώς και μείωση της βιομηχανικής παραγωγής, που οφείλεται κυρίως στην παύση λειτουργίας ενός τμήματος της Βιομηχανίας Χάλυβα US STEEL, λόγω της μειωμένης ζήτησης χάλυβα στη παγκόσμια αγορά, κατά το β' εξάμηνο του επισκοπούμενου έτους. Τέλος, θετική ήταν η συμβολή στην αύξηση του ΑΕΠ του αγροτικού τομέα, ο οποίος παρουσίασε ανάπτυξη της τάξης του 9,8%, σε σχέση με το 2007.

⁴⁹ www.agora.mfa.gr
<http://www.siepa.gov.rs>
<http://www.bdo.co.rs>

ΕΞΕΛΙΞΗ ΑΕΠ ΣΕΡΒΙΑΣ (2004-2009)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Μεταβολή ΑΕΠ (%) (πραγματική)	8,3	5,6	5,2	6,9	5,4	-1,2 ¹
Μεταβολή Βιομηχανικής Παραγωγής (%)	7,1	0,8	4,7	3,7	1,1	-
Μεταβολή Γεωργικής Παραγωγής (%)	19,8	-5,3	6,3	-8,1	9,8	-
ΑΕΠ (εκ. €) (τρέχουσες τιμές)	19026,2	20305,6	23304,9	28784,6	33417,9	31511 ¹
Κατά κεφαλήν ΑΕΠ (€) ονομαστικό	2549,4	2729,0	3144,4	3899,5	4546,5	4304 ¹

¹ Εκτιμήσεις
 Πίνακας 25

www.agora.mfa.gr

Διάγραμμα 19

<http://www.siepa.gov.rs>

Τη περίοδο 2004-2008, η Σερβία ήταν μία από τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες ευρωπαϊκές οικονομίες. Ωστόσο, το 2009 η οικονομική παραγωγή της χώρας συρρικνώθηκε. Η μείωση αυτή ήταν σε μικρότερο βαθμό από τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες, ως αποτέλεσμα μίας αποτελεσματικής πολιτικής της κυβέρνησης η οποία περιλάμβανε μεταξύ άλλων κρατικές επιδοτήσεις και χαμηλότοκα δάνεια⁵⁰.

⁵⁰ www.agora.mfa.gr
<http://www.siepa.gov.rs>
www.webrzs.stat.gov.rs

8.5 Πληθυσμός

Ο πληθυσμός της Σερβίας παρουσιάζεται μειούμενος από το 1999 και για μία δεκαετία. Αυτό που παρατηρείται είναι η απόκλιση μεταξύ των γεννήσεων και των θανάτων.

Το προσδόκιμο ζωής του πληθυσμού είναι τα 74,09 έτη.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΕΡΒΙΑΣ

Πληθυσμός:	7.344.847 (Ιούλιος 2010 est) (Μη υπολογιζόμενου του Κοσόβου)
Ποσοστό γεννήσεων:	9.2 γεννήσεις/1.000 πληθυσμού(2010 est)
Ποσοστό θανάτων:	13.89 θάνατοι/1.000 πληθυσμού (Ιούλιος 2010 est)
Αναμενόμενη διάρκεια ζωής:	74.09 έτη (2010 est)
–άντρες:	71.26 έτη
–γυναίκες:	77.1 έτη
Παιδική θνησιμότητα	6.65 θάνατοι/1.000 βρέφη (2010 est)
Δομή ηλικιών:	
0-14 έτη:	15,2% (άντρες 557.534/γυναίκες 541.231)
15-64 έτη:	68,1% (άντρες 2.503.260/γυναίκες 2.501.844)
65- :	16,6% (άντρες 500.794/γυναίκες 720.184) (2010 est.)

Πίνακας 26

www.cia.gov
<http://en.wikipedia.org>

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΣΕΡΒΙΑΣ 1999-2009¹⁾

Έτος	Πληθυσμός στη μέση του χρόνου	Γεννήσεις	Θάνατοι		Αύξηση πληθυσμού
			Σύνολο	Βρέφη	
1999	7540401	72222	101444	792	-29222
2000	7516346	73764	104042	785	-30278
2001	7503433	78435	99008	799	-20573
2002	7500031	78101	102785	790	-24684
2003	7480591	79025	103946	711	-24921
2004	7463157	78186	104320	633	-26134
2005	7440769	72180	106771	579	-34591
2006	7411569	70997	102884	525	-31887
2007	7381579	68102	102805	484	-34703
2008	7350222	69083	102711	460	-33628
2009	7320807	70299	104000	492	-33701

¹⁾ Δεδομένα από το Κόσοβο εξαιρούνται

www.webrzs.stat.gov.rs

Πίνακας 27

Όπως μπορούμε να παρατηρήσουμε και από τον πιο πάνω πίνακα, ο πληθυσμός στη Σερβία παρουσιάζει καθοδική πορεία. Από το 1999 μέχρι το 2009, η αύξηση του πληθυσμού εμφανίζεται με αρνητικό πρόσημο⁵¹.

⁵¹ www.cia.gov
www.webrzs.stat.gov.rs

8.6 Εργασιακές σχέσεις-κοινωνική ασφάλιση

Στην Σερβία οι σχέσεις μεταξύ εργαζομένων και εργοδοτών καθορίζονται από τον εργατικό κώδικα.

Όσον αφορά τους αλλοδαπούς, απαιτείται άδεια εργασίας η οποία έχει ισχύ από 3 έως 12 μήνες. Για την απόκτηση της απαιτείται αίτηση στο γραφείο αγοράς εργασίας, το οποίο την εγκρίνει μέσα σε δύο μέρες.

8.6.1 Μισθοί-ασφαλιστικές εισφορές

Ο μέσος μηνιαίος μισθός σε Σερβικά δηνάρια είναι 44.147, που αντιστοιχεί σε 469 περίπου ευρώ. Όπως φαίνεται και από τον παρακάτω πίνακα, οι μισθοί στην Σερβία έχουν εμφανίσει άνοδο τα τελευταία χρόνια.

ΕΤΗ	2009 Μικτό	2008 Μικτό	2007 Μικτό	2006 Μικτό	2005 Μικτό	2004 Μικτό
Σύνολο (RSD)	44147	45674	38744	31745	25514	20555
Γεωργία, δασοκομία	38421	37204	29680	25951	20301	15569
Αλιεία	27147	55835	21699	38992	24085	17840
Ορυχεία και λατόμεια	61226	29113	48978	23724	30745	26352
Βιομηχανία	35166	36540	30620	25830	20366	16065
Παροχή ηλεκτρικής ενέργειας, αέριο και νερό	62227	57886	53128	42488	35590	29426
Κατασκευή	37897	42271	34944	28219	22389	18443
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευές	32746	42367	34685	28926	22621	17444
Ξενοδοχεία και εστιατόρια	24895	30234	25844	21516	17665	14037
Μεταφορά, αποθήκευση και επικοινωνίες	51350	48758	41568	36029	29737	24561
Χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση	94568	91023	82041	70864	56348	43870
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, εκμίσθωση	46840	52116	47154	37039	32076	24730
Δημόσια διοίκηση και κοινωνική ασφάλιση	55363	54273	47728	40542	33210	27207
Εκπαίδευση	49958	48299	40286	33166	27265	21688

Υγεία και κοινωνική πρόνοια	50444	48864	42900	32790	26792	23064
Λοιπές κοινοτικές, κοινωνικές και προσωπικές δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών	42267	44281	38641	33866	28846	24191

Πίνακας 28

www.webrzs.stat.gov.rs

Ο μέσος όρος των μισθών στη Σερβία είναι αρκετά χαμηλός ώστε να εξασφαλίζεται η αποδοτική λειτουργία. Όμως σε σύγκριση με τις άλλες γειτονικές χώρες όπως η Ρουμανία, οι αποδοχές είναι ελαφρώς υψηλότερες.

Source: The Vienna Institute for International Economic Studies

Διάγραμμα 20

<http://www.siepa.gov.rs>

Οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης καταβάλλονται και από τον εργοδότη και από τον εργαζόμενο. Η βάση υπολογισμού των εισφορών αυτών είναι ο μικτός μισθός. Οι μέσες ασφαλιστικές εισφορές ανέρχονται σε 35,8 % του μικτού μισθού και καταβάλλονται κατά 17,9% από τον εργοδότη και 17,9% από τον εργαζόμενο. Επίσης, η φορολογική επιβάρυνση για τους εργοδότες μπορεί να μειωθεί μέσα από μία ποικιλία οικονομικών και φορολογικών κινήτρων που είναι διαθέσιμα⁵².

⁵² <http://www.siepa.gov.rs>
www.webrzs.stat.gov.rs
<http://www.bdo.co.rs>

8.7 Ανεργία

Το 2006 η επίσημη ανεργία διαμορφώθηκε σε 21,6%.

Το 2007 σημειώθηκε πτώση της ανεργίας, κατά 13%, οπότε και τούτη διαμορφώθηκε στο τέλος του έτους στο 18,8%.

Το 2008, η ανεργία παρουσίασε σημαντική πτώση και έφτασε στο 14,7%.

Η υψηλή ανεργία πλήττει κυρίως τα άτομα που εισέρχονται για πρώτη φορά στην αγορά εργασίας και, ιδιαίτερα, τους νέους ηλικίας κάτω των 24 ετών, το 49% των οποίων παραμένει χωρίς επαγγελματική απασχόληση. Το γεγονός ότι τα επίπεδα ανεργίας παραμένουν υψηλά, παρά την ισχυρή οικονομική ανάπτυξη των τελευταίων ετών, οφείλεται κυρίως στις απολύσεις πλεονάζοντος προσωπικού από τις ιδιωτικοποιημένες εταιρείες και στην ακαμψία της αγοράς εργασίας.

Το 2009, εξαιτίας της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, ο αριθμός των ανέργων αυξήθηκε σημαντικά σε σχέση με το 2008⁵³.

UNEMPLOYMENT					
CATEGORY	2005	2006	2007	2008	2009
NO. OF UNEMPLOYED	884,111	920,031	912,953	795,081	812,350
UNEMPLOYMENT RATE, ILO (%)	21.8	21.6	18.8	14.7	17.4

Πίνακας 29

www.siepa.gov.rs

⁵³ www.agora.mfa.gr
<http://www.siepa.gov.rs>

8.8 Πληθωρισμός

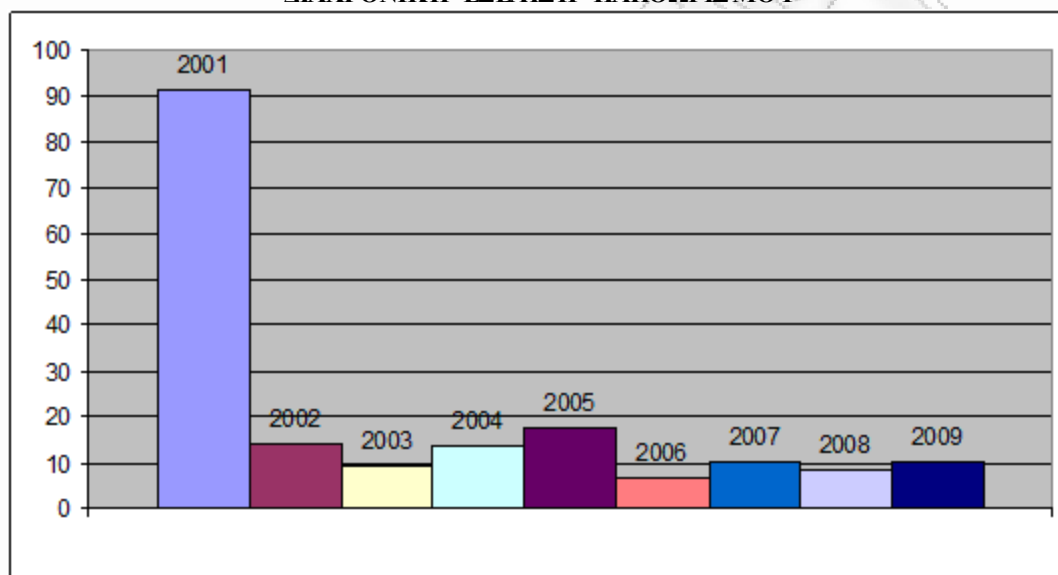
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Πληθωρισμός (%)	91,3	14,2	9,4	13,7	17,7	6,6	10,1	8,6	10,1

Πίνακας 30

www.agora.mfa.gr

<http://www.siepa.gov.rs>

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

Διάγραμμα 21

Μετά την σημαντική αύξηση του πληθωρισμού το 2005 (17,7%), το 2006 τούτος παρουσίασε σημαντική συρρίκνωση, διαμορφούμενος σε 6,6%. Η εν λόγω μείωση αποδόθηκε κατά κύριο λόγο στη περιοριστική νομισματική πολιτική της Κεντρικής Τράπεζας της Σερβίας.

Το 2007, παρά την περιοριστική νομισματική πολιτική, ο πληθωρισμός παρουσίασε ανοδική τάση διαμορφούμενος σε 10,1%. Η αύξηση αυτή αποδίδεται κυρίως σε απρόβλεπτους παράγοντες και ειδικότερα στη σημαντική αύξηση των διεθνών τιμών των καυσίμων και στην αύξηση της τιμών των αγροτικών προϊόντων, ως αποτέλεσμα συρρίκνωσης της εδώ παραγωγής τούτων λόγω κακών καιρικών συνθηκών.

Σε σχέση με το 2007, το 2008 ο πληθωρισμός χαρακτηρίστηκε από καθοδική τάση, διαμορφούμενος στο τέλος του εν λόγω έτους σε 8,6%, εξέλιξη που αποδίδεται κυρίως στη παγκόσμια οικονομική κρίση και στη συναφή συρρίκνωση της εγχώριας αγοράς, ειδικά κατά το τελευταίο τρίμηνο.

Η, παρά την πιο πάνω κρίση, μη διαμόρφωση του πληθωρισμού σε μικρότερο του ανωτέρω ποσοστό, οφείλεται κυρίως στην αύξηση της τιμής του πετρελαίου και των τιμών των αγροτικών προϊόντων.

Το 2009 ο πληθωρισμός διαμορφώθηκε στο 10,1%⁵⁴.

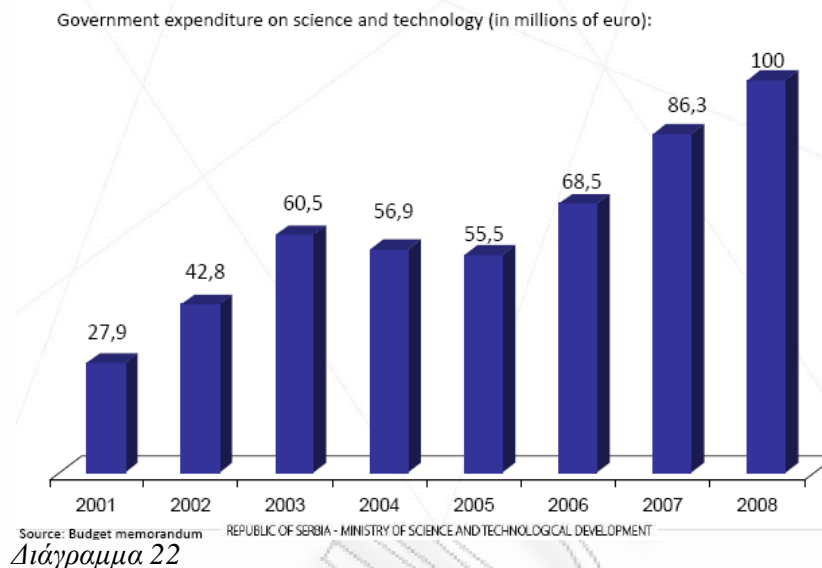
8.9 Έρευνα και ανάπτυξη

Η Σερβία ως μία καινοτόμος χώρα, όπου οι επιστήμονες φτάνουν το επίπεδο των ευρωπαίων, συνεισφέρει στη γνώση για όλη τη κοινότητα και στην τεχνολογική ανάπτυξη της βιομηχανίας.

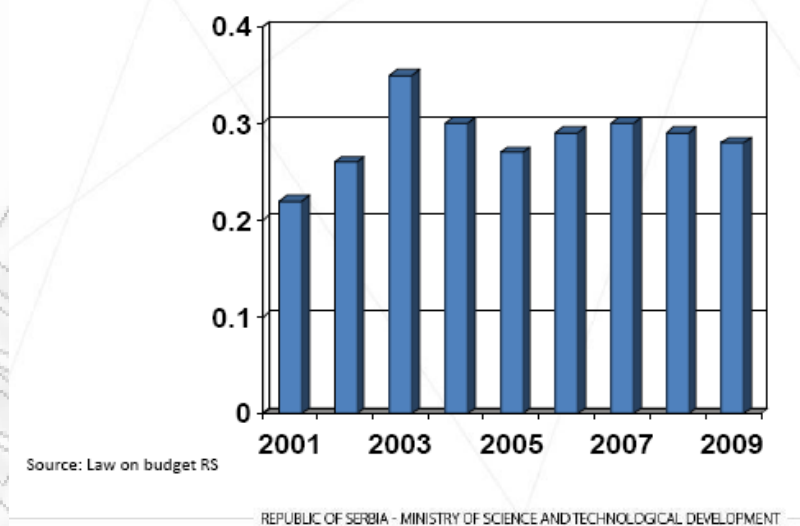
Οι κρατικές δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη έχουν παρουσιάσει άνοδο τα τελευταία χρόνια.

⁵⁴ www.agora.mfa.gr

PUBLIC R&D EXPENDITURES HAVE BEEN RISING SINCE 2001

Ωστόσο, ως ποσοστό του ΑΕΠ, παραμένουν στάσιμες.

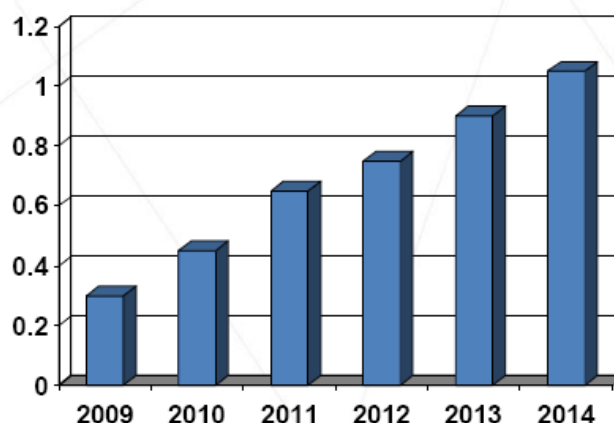
Το 50,2% του συνολικού προϋπολογισμού για έρευνα και ανάπτυξη διατέθηκε για βασική έρευνα, το 39,2% για τεχνολογική ανάπτυξη, το 5,4% για διεθνή συνεργασία, και το 5,2% για ανάπτυξη νέων επιστημόνων.

Οι πέντε βασικές προτεραιότητες στον τομέα της έρευνας και ανάπτυξης είναι οι ακόλουθες:

- Βιοϊατρική και ανθρώπινη υγεία
- Προστασία περιβάλλοντος και υπολογισμός της κλιματικής αλλαγής
- Γεωργία και τροφή
- Ενέργεια και ενεργειακή απόδοση
- Τεχνολογίες πληροφορικής

Στόχος είναι η σταδιακή αύξηση του ποσοστού των κρατικών δαπανών για έρευνα και ανάπτυξη στο 1% του ΑΕΠ μέχρι το 2014⁵⁵.

Expected growth of R&D expenditure over next five years:

REPUBLIC OF SERBIA - MINISTRY OF SCIENCE AND TECHNOLOGICAL DEVELOPMENT

Διάγραμμα 24

8.10 Περιβάλλον

Από το 2003 η κυβέρνηση της Σερβίας έχει κάνει σημαντικές προσπάθειες για τη βελτίωση της περιβαλλοντικής της πολιτικής. Έτσι το 2004 συντάχθηκαν τέσσερις καινούριοι νόμοι, ενώ το 2006 διαμορφώθηκε μία εθνική περιβαλλοντική στρατηγική

⁵⁵ www.nauka.gov.rs

για το περιβάλλον. Από θεσμική πλευρά, η δημιουργία του γραφείου περιβαλλοντικής προστασίας στη Σερβία το 2004 αντανακλά τη πρόθεση της Σερβίας να συμβαδίσει με τις πρακτικές που εφαρμόζονται στα κράτη μέλη της ΕΕ.

Τα κύρια περιβαλλοντικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η Σερβία είναι:

Η μόλυνση του αέρα, από τα μεταφορικά μέσα, τις βιομηχανίες και τις κατασκευές. Η συνολική ζημιά που προκαλείται από την μόλυνση του αέρα και τις εκπομπές των αερίων του θερμοκηπίου εκτιμάται μεταξύ 1,8%-5,5% του ΑΕΠ.

Η μόλυνση των υδάτων, από ακατέργαστα βιομηχανικά και αστικά λύματα, από τη γεωργία και από τις μεταφορές. Ακόμα και μεγάλες πόλεις δε διαθέτουν εγκαταστάσεις επεξεργασίας υγρών αποβλήτων.

Η ανεπαρκής διαχείριση των αποβλήτων και της ανακύκλωσης, που επιδρά στη δημόσια υγεία και που επιβαρύνει το περιβάλλον.

Η απώλεια της βιοποικιλότητας, λόγω του ανεξέλεγκτου τουρισμού και των παράνομων κατασκευών.

Η αλλαγή του κλίματος, με την συνεχή άνοδο της θερμοκρασίας.

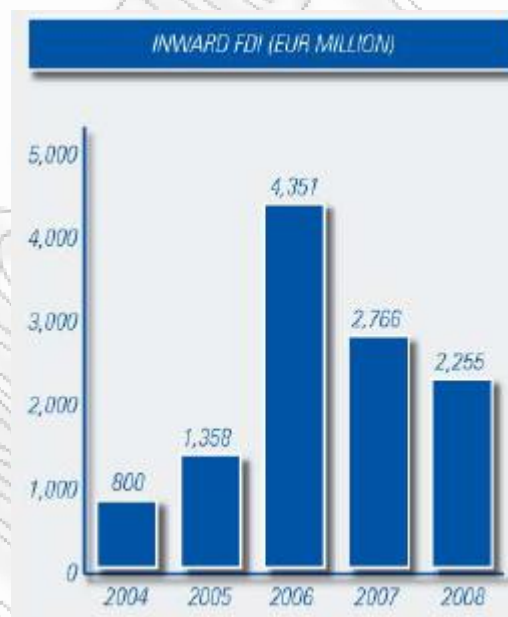
Το πρόγραμμα που έχει τεθεί και αναμένεται να υλοποιηθεί ως το τέλος του 2010 περιλαμβάνει: α) την ανάπτυξη μίας εθνικής στρατηγικής και ενός σχεδίου για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και για την αειφόρο χρήση των φυσικών πηγών, β) την εξασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας των προστατευόμενων περιοχών (NATURA 2000), γ) την μείωση των εκπομπών που συμβάλλουν στη δημιουργία του φαινομένου του θερμοκηπίου, δ) την σωστή διαχείριση κάθε είδους αποβλήτου και ε) την προστασία των υδάτων⁵⁶.

⁵⁶ www.siteresources.worldbank.org
www.ekoplan.gov.rs

8.11 ΑΞΕ

Από το 2001, η Σερβία αποτελεί έναν από τους πρώτους προορισμούς για επένδυση στην νοτιοανατολική Ευρώπη. Κατά τη διάρκεια των πέντε τελευταίων χρόνων, η Σερβία έχει προσελκύσει πάνω από 16 δισεκατομμύρια δολάρια άμεσων ξένων επενδύσεων.

Inward	FDI (USD million)
Year	Inward FDI
2005	1,616.4
2006	5,474.4
2007	3,569.1
2008	3,363.2
2009	2,497.6
Total	16,520.7

www.siepa.gov.rs

Πίνακας 31-Διάγραμμα 25

Η Σερβία αποδεικνύεται ισχυρό κομμάτι στις άμεσες ξένες επενδύσεις και ιδίως στη κατηγορία των Greenfield επενδύσεων. Μεταξύ του 2004 και του 2006, αυτού του είδους οι επενδύσεις βραβεύτηκαν από τον ΟΟΣΑ ως οι μεγαλύτερες στην νοτιοανατολική Ευρώπη.

Σε επίπεδο χώρας προέλευσης, οι επενδυτές από την Ευρώπη καταλαμβάνουν το 70% των συνολικών εισροών για τις άμεσες ξένες επενδύσεις. Στη πρώτη θέση βρίσκεται η Αυστρία η οποία ακολουθείται από την Ελλάδα, την Νορβηγία, την Γερμανία και την Ιταλία, ενώ σημαντικές επενδυτικές χώρες είναι η Σλοβενία, η Ολλανδία, η Ρωσία, το Λουξεμβούργο και η Γαλλία.

Net FDI by Countries (2005-2009)	
Country	Investment Value (USD million)
Austria	2,680.3
Greece	1,624.0
Norway	1,555.6
Germany	1,307.2
Italy	951.6
Slovenia	638.4
Netherlands	602.9
Russia	578.7
Luxembourg	443.5
France	393.8

Πίνακας 32

www.siepa.gov.rs

Τα τελευταία πέντε χρόνια, ο τομέας των υπηρεσιών αποδείχτηκε ο πιο ελκυστικός για τους ξένους επενδυτές. Οι τράπεζες και οι ασφάλειες κατέγραψαν την μεγαλύτερη εισροή άμεσων ξένων επενδύσεων (5.3 δις. δολάρια). Οι μεταποιητικές βιομηχανίες βρέθηκαν στη δεύτερη θέση με 3.2 δις. δολάρια, ακολουθούμενες από τις μεταφορές και τις τηλεπικοινωνίες, από τα ακίνητα και τις ενοικιάσεις και από το εμπόριο.

Inward FDI by Industries (2005-2009)	
Industry	Investment Value (USD million)
Financial Intermediation	5,294.4
Manufacturing	3,161.3
Transport and Telecommunications	2,681.6
Real Estate, Renting	2,060.9
Wholesale, Retail, Repairs	1,829.2
Mining and Quarrying	578.6
Construction	351.8
Hotels and Restaurants	178.8
Other Utility, Social and Personal Services	166.0
Agriculture	131.2
Public Administration and Social Insurance	95.9
Electricity, Gas and Water	13.0

Source: National Bank of Serbia

Πίνακας 33

www.siepa.gov.rs

Στο ποσό των 396.8 εκατ. ευρώ διαμορφώθηκε το ύψος των άμεσων ξένων επενδύσεων που εισέρευσαν το πρώτο πεντάμηνο του 2010 στη Σερβία. Σύμφωνα με έκθεση που έδωσε στη δημοσιότητα το Εμπορικό Επιμελητήριο της Σερβίας, αναμένεται στο σύνολο του έτους να εισρεύσουν άμεσες ξένες επενδύσεις, ύψους δύο δισ. ευρώ, εάν ολοκληρωθεί η διαδικασία πώλησης της τηλεπικοινωνιακής εταιρίας «Telekom» και εάν η σουηδική αλυσίδα «Ikea» δραστηριοποιηθεί στη χώρα

Οι άμεσες ξένες επενδύσεις αφορούν τους τομείς της αυτοκινητοβιομηχανίας, της κλωστοϋφαντουργίας και του ηλεκτρονικού εξοπλισμού, σύμφωνα με τα στοιχεία του Επιμελητηρίου.

Ενθαρρυντικό για την περαιτέρω προσέλκυση των ξένων επενδύσεων είναι το γεγονός ότι η υπηρεσία προώθησης εξαγωγών και ξένων επενδύσεων της Σερβίας (SIEPA) επεξεργάζεται 80 σχέδια ξένων –δυναμικών- επενδυτών, για τους τομείς της αυτοκινητοβιομηχανίας και της κλωστοϋφαντουργίας.

Σύμφωνα με τον εκπρόσωπο της SIEPA, Μίλος Κούρτσιν, έπειτα από την επένδυση της «Fiat», εκδηλώθηκε έντονο ενδιαφέρον από ξένους επενδυτές για τον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας, ιδίως του κλάδου της παραγωγής ανταλλακτικών, ηλεκτρικών και ηλεκτρονικών εξαρτημάτων⁵⁷.

⁵⁷ www.siepa.gov.rs
www.kerdos.gr

8.12 ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΑΞΕ στη Σερβία

Η Ελλάδα και η Σερβία διατηρούν, παραδοσιακά, ιδιαίτερα καλές σχέσεις συνεργασίας και γειτονίας, οι οποίες έχουν τις βάσεις τους σε στέρεους ιστορικούς, πολιτισμικούς και φιλικούς δεσμούς.

Στο οικονομικό και εμπορικό πεδίο, η χώρα μας είχε στο παρελθόν και συνεχίζει να έχει αξιοσημείωτη εδώ παρουσία, η οποία ενισχύεται συνεχώς με ταχείς ρυθμούς.

Παράλληλα, η επανένταξη της Σερβίας στις περιφερειακές και διεθνείς δομές, οι θεσμικές μεταρρυθμίσεις που πραγματοποίησε τα τελευταία χρόνια και συνεχίζει να πραγματοποιεί και η απόφασή της για σταθερή πορεία προς την ΕΕ, διανοίγουν ακόμη μεγαλύτερες προοπτικές για περαιτέρω ενδυνάμωση της διμερούς επιχειρηματικής και γενικότερα οικονομικής συνεργασίας με τη χώρα μας.

Αύξηση της τάξης του 30-40% εκτιμάται ότι παρουσίασαν οι ελληνικές επενδύσεις στη Σερβία το 2009 κόντρα στην οικονομική κρίση, ενώ για το 2010 αναμένεται περαιτέρω αύξηση του ελληνικού επενδυτικού ενδιαφέροντος λόγω της αναθέρμανσης της σερβικής οικονομίας σύμφωνα με τις δηλώσεις των στελεχών του γραφείου Εμπορικών και Οικονομικών Υποθέσεων (ΟΕΥ) της Ελληνικής Πρεσβείας στο Βελιγράδι.

Από τα στοιχεία του γραφείου ΟΕΥ προκύπτει ότι το 2006 οι ελληνικές άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ) στη Σερβία ανήλθαν σε 1 δις. ευρώ, το 2007 υποχώρησαν στα 350 εκατ. ευρώ, το 2008 έφτασαν στο ναδίρ των 48.5 εκατ. ευρώ και για το 2009 οι εκτιμήσεις κάνουν λόγο για αύξηση της τάξεως του 30-40%. Παρά την πτώση των τελευταίων ετών, σύμφωνα με τα στοιχεία της σερβικής υπηρεσίας προώθησης επενδύσεων και εξαγωγών (SIEPA), η Ελλάδα κατατάσσεται δεύτερη μεταξύ των επενδυτών στη χώρα.

Συνολικά, περίπου 200 εταιρείες αμιγώς ελληνικών συμφερόντων και άλλες 250 μικτές ελληνο-σερβικές εταιρείες δραστηριοποιούνται σήμερα στη σερβική αγορά.

Οι ελληνικές επιχειρήσεις στη Σερβία εμφανίζονται σε ένα πλήθος τομέων της οικονομίας. Ενδεικτικά αναφέρεται ο τραπεζικός τομέας, οι τηλεπικοινωνίες, η ενέργεια, ο τομέας των τροφίμων και των ποτών, η παραγωγή ζάχαρης, η τσιμεντοβιομηχανία, το λιανικό εμπόριο, η φαρμακοβιομηχανία, τα ακίνητα, ο τουρισμός, οι υπηρεσίες και τα υλικά κατασκευών. Παράλληλα, τομείς με ιδιαίτερο επενδυτικό ενδιαφέρον για τις ελληνικές επιχειρήσεις είναι, οι μεταφορές, οι κατασκευές και ο γεωργικός τομέας.

ΥΨΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΣΕΡΒΙΑ

Έτη	Ύψος των ελληνικών αμέσων επενδύσεων στη Σερβία σε εκ.€
31.12.2006	1,000
31.12.2007	350
31.12.2008	48,5
31.12.2009	Δεν έχουν δημοσιευθεί ακόμη

Πίνακας 34

www.agora.mfa.gr

Η παγκόσμια οικονομική κρίση έχει αγγίξει και τη Σερβία, κάτι το οποίο δικαιολογεί την συρρίκνωση της ελληνικής επενδυτικής δραστηριότητας.

8.13 Προβλήματα Ελληνικών επιχειρήσεων

Οι ελληνικές και, γενικότερα, οι αλλοδαπές επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν στη Σερβία τα κάτωθι συνήθη και, εν πολλοίς, εγγενή προβλήματα που συναντώνται στις κοινωνίες και οικονομίες που βρίσκονται σε καθεστώς μετάβασης:

- υπερβολική γραφειοκρατία, διοικητικές παρεμβάσεις, αδιαφανείς διαδικασίες, προτίμηση εγχώριων επιχειρήσεων στους δημόσιους διαγωνισμούς και πρακτικές αντίθετες προς τον υγιή ανταγωνισμό,

- δυστοκία και αβεβαιότητα δικαστικής προστασίας,

- περίπλοκο και ασαφές καθεστώς ακίνητης περιουσίας,

- υπερβολικός αριθμός και δυσκολίες στην έκδοση απαραίτητων αδειών (πολεοδομικών, υγειονομικών, περιβάλλοντος κ.α.), ιδιαίτερα από τους φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης,

- ελλειπείς υποδομές, κυρίως οδικές και σιδηροδρομικές,

- προστατευτική εμπορική πολιτική, υπερβολικοί υγειονομικοί και φυτοϋγειονομικοί έλεγχοι στα τελωνεία, με αποτέλεσμα καθυστερήσεις και αύξηση κόστους, αν και τα ελληνικά προϊόντα συνοδεύονται από πιστοποιητικά καταλληλότητας ΕΕ⁵⁸.

⁵⁸ www.agora.mfa.gr
www.voria.gr
www.imerisia.gr

8.14 Κυβερνητικό σχέδιο μέτρων κατά της κρίσης

Η ταχύτατα σκοτεινιασμένη οικονομική εικόνα της Σερβίας, την ανάγκασε να δεχτεί οικονομική βοήθεια από το ΔΝΤ το 2009, έτσι ώστε να μπορέσει να ανταπεξέλθει και στην γενικότερη οικονομική κρίση.

Κάποια από τα μέτρα που επέβαλε το ΔΝΤ στη Σερβία είναι τα ακόλουθα:

- Μείωση κυβερνητικών δαπανών
- Πάγωμα των μισθών για τους δημόσιους υπαλλήλους
- Πρόσθετος φόρος εισοδήματος 6% σε όλα τα εισοδήματα και τις συντάξεις άνω των 125€ το μήνα, πέραν του υπάρχοντος φόρου εισοδήματος 12%.
- Απολύσεις 150.000 δημοσίων και δημοτικών υπαλλήλων
- Αύξηση των ορίων συνταξιοδότησης⁵⁹

⁵⁹ www.setimes.com
www.express.gr

8.15 Η εταιρεία «ELTON» στη Σερβία

Η ELTON CORPORATION DOO ιδρύθηκε το 2002 στο Βελιγράδι και έχει ως κύρια επιχειρηματική δραστηριότητα την αντιπροσώπευση, εμπορία και διανομή χημικών προϊόντων και πρώτων υλών για διάφορους κλάδους της βιομηχανίας. Οι δραστηριότητες της εταιρίας είναι διαρθρωμένες κατά τα πρότυπα της ELTON ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΑΕΒΕ, σύμφωνα με τις ανάγκες της τοπικής αγοράς.

Στην εταιρεία απασχολούνται 5 πτυχιούχοι χημικοί μηχανικοί οι οποίοι προωθούν τα προϊόντα της εταιρείας, προσφέροντας υψηλού επιπέδου τεχνική υποστήριξη στους πελάτες. Τα υπόλοιπα 3 άτομα της εταιρείας κατανέμονται σε θέσεις γραμματειακής υποστήριξης, λογιστηρίου και αποθήκης.

Τα προϊόντα που προσφέρει η εταιρεία είναι:

- καλλυντικά και φάρμακα (κεριά, άλατα)
- τρόφιμα και ποτά (αρώματα, διογκωτικά)
- απορρυπαντικά (συντηρητικά, πηκτικά)
- προϊόντα επεξεργασίας νερού-μετάλλου-κλωστοϋφαντουργίας-βυρσοδεψίας (αντιψυκτικά νερού, ηλεκτροστατική βαφή, σιλικόνες, απολιπαντικά)
- βιομηχανικά χημικά (χρώματα, βερνίκια)

Σημειώνεται ότι η ίδρυση της εταιρίας στην Σερβία δημιουργεί την ευκαιρία για απόσπαση σημαντικού μεριδίου στην αγορά χημικών προϊόντων και πρώτων υλών, καθώς η χώρα βρίσκεται σε πλήρη αναδιοργάνωση και ανάπτυξη του οικονομικού της συστήματος και η αγορά της στερείται οργανωμένων επιχειρηματικών σχημάτων σε αυτόν τον τομέα.

8.16. Οικονομικά στοιχεία ELTON CORPORATION DOO (ποσά εκφρασμένα σε Ευρώ)

ΣΤΟΙΧΕΙΑ	2009	2008	2007
ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ	2.766.790	1.914.485	1.573.222
ΚΕΡΔΗ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ	119.866	82.103	73.146
ΚΕΡΔΗ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΦΟΡΟΥΣ	119.866	82.103	73.146

Πίνακας 35

www.elton.gr

Οι πωλήσεις της Σερβικής θυγατρικής παρουσίασαν αύξηση το 2008 (1.91 εκ. το 2008 και 1.57 εκ. το 2007), με τελική κερδοφορία στις 82 χιλ. έναντι 73. χιλ. το 2007.

Συνεχίζοντας το 2009 την ανοδική πορεία της, η Σερβική θυγατρική παρουσίασε 44,5% αύξηση των πωλήσεων (2.77 εκ. έναντι 1.91 εκ). Η τελική κερδοφορία διαμορφώθηκε στις 120 χιλ. (82 χιλ. το 2008), εμφανίζοντας αύξηση 45%⁶⁰.

⁶⁰ www.elton.gr

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΧ: Επίλογος – Συμπεράσματα

Από την ανάλυση των τριών χωρών τα τελευταία χρόνια, μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι η κάθε μία από τις τρεις χώρες, έχει διαφορετικά σημεία στα οποία υπερτερεί ή μειονεκτεί σε σύγκριση με τις υπόλοιπες. Κάθε ένα από αυτά λαμβάνεται υπ' όψιν από τις εταιρείες προκειμένου να προβούν στην ίδρυση των θυγατρικών τους.

Έτσι η Βουλγαρία έχει τον μικρότερο συντελεστή στον φόρο των φυσικών προσώπων (10%) και από τους χαμηλότερους (μαζί με τη Σερβία -10%), στον φόρο των νομικών προσώπων. Επίσης οι εργαζόμενοι αμείβονται λιγότερο σε σύγκριση με τους εργαζόμενους στην Ρουμανία και την Σερβία. Εκτός απ' αυτά, ο πληθωρισμός, τα τελευταία τρία χρόνια, παρουσιάζει χαμηλότερα ποσοστά σε σχέση με τις άλλες δύο χώρες.

Ακόμα τα τελευταία δύο χρόνια, η χώρα διατηρεί το προβάδισμα, όσον αφορά τις άμεσες ξένες επενδύσεις ως ποσοστό του ΑΕΠ, με την Ελλάδα να κατέχει την 3^η θέση στον σύνολο των ΑΞΕ στην Βουλγαρία, κατά την περίοδο 1996-2009.

Η Ρουμανία, τα τελευταία τέσσερα χρόνια, διαθέτει ένα υψηλό κατά κεφαλήν ΑΕΠ, ενώ η ανεργία της παρουσιάζει τα χαμηλότερα νούμερα σε σύγκριση με την Βουλγαρία και την Σερβία. Ο αριθμός των ΑΞΕ που προσελκύει είναι μεγαλύτερος από τον αντίστοιχο των άλλων χωρών τα τελευταία χρόνια και ο πληθωρισμός της έχει επιδείξει σημαντική πτώση την τελευταία δεκαετία.

Τέλος η Σερβία, έχει τον μικρότερο συντελεστή Φ.Π.Α (18%), σε σχέση με τις άλλες δύο χώρες, έχει χαμηλό συντελεστή όσον αφορά τον φόρο των φυσικών προσώπων (12%) και των νομικών (10%), ενώ το κατά κεφαλήν της ΑΕΠ παρουσιάζει αύξηση.

Γενικά, τα τελευταία χρόνια, οι δείκτες της οικονομίας της Βουλγαρίας, της Ρουμανίας και της Σερβίας παρουσιάζουν βελτίωση με εξαίρεση βέβαια τα δύο

τελευταία έτη όπου η επίδραση της γενικότερης οικονομικής κρίσης είναι εμφανής σε όλους σχεδόν τους τομείς.

Πριν από μία 15ετία οι έλληνες επιχειρηματίες ήταν από τους πρώτους που ανακάλυπταν στα Βαλκάνια, ένα Ελντοράντο επενδυτικών ευκαιριών, το οποίο υποσχόταν νέα επιχειρηματική δυναμική και σημαντικές αναπτυξιακές προοπτικές. Περισσότερα από 15 δις. ευρώ ελληνικών κεφαλαίων έχουν επενδυθεί έκτοτε στην Νοτιοανατολική Ευρώπη, δημιουργώντας πάνω από 200.000 θέσεις εργασίας, για να καταστήσουν το ελληνικό επιχειρείν πρωταγωνιστή στο οικονομικό γίγνεσθαι των γειτονικών χωρών.

Σήμερα, εν μέσω κρίσης, οι έλληνες επενδυτές έχουν μετριάσει την επενδυτική τους ορμή, εξακολουθούν όμως να βρίσκονται στα Βαλκάνια και να απολαμβάνουν το σεβασμό της ντόπιας επιχειρηματικής κοινότητας, καθώς, παρά τους οικονομικούς κραδασμούς, επιμένουν να πιστεύουν στην βαλκανική προοπτική, διατηρώντας τις κορυφαίες θέσεις τους στις επενδυτικές λίστες. Παρά την πίεση της δύσκολης οικονομικής συγκυρίας, τα φαινόμενα ελληνικών αποεπενδύσεων στην περιοχή είναι περιορισμένα και αφορούν κυρίως μικρές και αδύναμες επιχειρήσεις.

Στη Ρουμανία, οι έλληνες επενδυτές κινούνται με επιφυλακτικότητα και προσαρμοστικότητα στο ασταθές περιβάλλον. Θέμα αποεπενδύσεων δεν υφίσταται, αν και οι επενδύσεις το 2009 έχουν μειωθεί σημαντικά εν μέσω κρίσης. Τη χρονιά που πέρασε οι ελληνικές επενδύσεις υποχώρησαν κατά 33% στα 400 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 2008, όμως η ελληνική επενδυτική παρουσία παραμένει σημαντική, με τη χώρα μας να βρίσκεται μεταξύ των μεγαλύτερων επενδυτών επί ρουμανικού εδάφους.

Κατακόρυφη πτώση σημείωσαν οι ελληνικές επενδύσεις στην Βουλγαρία στο εννεάμηνο του 2009 (από 421,1 εκατ. ευρώ σε μόλις 29,3 εκατ. ευρώ), ενώ έχουν

διαπιστωθεί και φαινόμενα αποεπενδύσεων εξαιτίας της κρίσης. Ορισμένες επιχειρήσεις ελληνικών συμφερόντων έκλεισαν ή διέκοψαν επ' αόριστον την παραγωγή τους, ενώ υπήρξε ματαίωση ή αναβολή επενδυτικών σχεδίων, κυρίως στην αγορά ακινήτων. Στην γενική κατάταξη των ξένων επενδυτών στην Βουλγαρία, η Ελλάδα έχει υποχωρήσει από την τρίτη στην τέταρτη θέση μετά την Αυστρία, την Ολλανδία και τη Βρετανία.

Ωστόσο, η ελληνική επενδυτική παρουσία παραμένει ισχυρή και αναμένεται να επανακάμψει όταν αρχίσει η εγχώρια οικονομία να επανέρχεται. Ακόμα και σήμερα υπάρχει επενδυτικό ενδιαφέρον από ελληνικές εταιρείες για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και άλλες δράσεις.

Στη Σερβία, δυναμικά επιφυλακτική στάση κρατούν οι ελληνικές επιχειρήσεις, που αν και προσέχουν τα βήματά τους περισσότερο από ότι στο παρελθόν, συνεχίζουν ακάθεκτα τη δραστηριότητά τους και θέτουν βάσεις για νέα επενδυτικά προγράμματα στο μέλλον. Η επενδυτική παρουσία της χώρας μας στην Σερβία είναι υψηλού επιπέδου, σταθερή, παραγωγική και αναπτυσσόμενη. Αποεπενδύσεις δεν υπάρχουν. Μόνο κάποιες μικρές επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν προβλήματα βιωσιμότητας εξαιτίας της κρίσης. Το ύψος των ελληνικών επενδύσεων στη Σερβία ανέρχεται σε 2,5 δις. ευρώ, μέσω 250 επιχειρήσεων, που δίνουν δουλειά σε 25.000 άτομα⁶¹.

Η Βαλκανική αποτελεί το φυσικό γεωγραφικό και οικονομικό χώρο με τον οποίο γειτνιάζει και αλληλεπιδρά η χώρα μας. Η είσοδος της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση δημιούργησε κοινά πλέον χερσαία σύνορα της χώρας με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

⁶¹ <http://www.makthes.gr>

Οι ξένοι επενδυτές από τη Δυτική Ευρώπη δεν είναι ιδιαίτερα εξοικειωμένοι με τις αιφνιδιαστικές αλλαγές και τα κενά στο νομικό πλαίσιο κάθε χώρας υποδοχής επενδύσεων, όπως είναι οι Έλληνες επιχειρηματίες. Έτσι οι Έλληνες έχουν ένα σημαντικό προβάδισμα. Επιπλέον, οι κουλτούρες αυτών των λαών είναι παρόμοιες με των Ελλήνων. Οι πολίτες των Βαλκανίων μπορούν πιο εύκολα να συνεννοηθούν μεταξύ τους και με τον τρόπο αυτό γεννιέται πιο εύκολα εμπιστοσύνη στις διαπροσωπικές τους σχέσεις. Τέλος οι Έλληνες επενδυτές κερδίζουν έναντι των ξένων επενδυτικών από την Δυτική Ευρώπη, και λόγω γεωγραφικής θέσης. Η Ελλάδα είναι πολύ κοντά στις βόρειες γείτονες χώρες των Βαλκανίων.

Παρά το γεγονός ότι, σε κάποιες περιπτώσεις χωρών, το πολιτικό περιβάλλον, δεν έχει ακόμα σταθεροποιηθεί, οι επιχειρηματικές επενδύσεις, οι συγχωνεύσεις και οι εξαγορές εταιρειών συνεχίζονται με γοργό ρυθμό.

Συμπερασματικά η βαλκανική αγορά, διαθέτει απεριόριστο, έμπειρο και φθινό εργατικό δυναμικό. Επίσης η τουριστική της κίνηση παρουσιάζεται αναπτυγμένη, κάτι που δημιουργεί ιδανικές συνθήκες ανάπτυξης ακινήτων. Ακόμη αποτελεί μία περιοχή, όπου νέα προϊόντα, υπηρεσίες και καινοτόμες διεργασίες γίνονται περιζήτητα, ενώ ο ανταγωνισμός είναι χαμηλός. Η αγορά γης σε συνδυασμό με εγκαταστάσεις παραγωγής ενέργειας, δείχνει να είναι μία καλή προοπτική, καθώς ο τομέας αυτός είναι ένας από τους κύριους της οικονομίας των χωρών αυτών. Ακόμη στα Βαλκάνια παρουσιάζονται μοναδικές ευκαιρίες λόγω διαρκών ιδιωτικοποιήσεων⁶².

Ο Όμιλος ΕΛΤΟΝ αποτελεί παράδειγμα ελληνικής επιχείρησης που δραστηριοποιείται στην περιοχή των Βαλκανίων και συγκεκριμένα στην Βουλγαρία, την Ρουμανία και την Σερβία με πολύ καλά αποτελέσματα.

⁶² <http://press.auth.gr>

Από το 2006 έως και το 2009 οι θυγατρικές του Ομίλου παρουσιάζουν αυξανόμενα κέρδη, με εξαίρεση τη θυγατρική στη Βουλγαρία κατά τα δύο προηγούμενα έτη. Η πτώση το 2008 οφείλεται στον φόρο εισοδήματος, ενώ το 2009 στη μείωση του κύκλου εργασιών της.

Στην ελληνική αγορά δραστηριοποιείται μία πληθώρα επιχειρήσεων στην εμπορία χημικών προϊόντων, η οποία στην πλειοψηφία της απαρτίζεται από μικρές εμπορικές εταιρείες οι οποίες διακινούν έναν περιορισμένο αριθμό προϊόντων και απευθύνονται σε μεμονωμένους κλάδους της βιομηχανίας και της βιοτεχνίας. Αντίθετα, η ΕΛΤΟΝ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΑΕΒΕ και οι θυγατρικές της καλύπτουν ένα ευρύτατο φάσμα προϊόντων, διαθέτοντας στην ελληνική και βαλκανική αγορά περισσότερα από 1500 είδη χημικών προϊόντων και εξυπηρετώντας περισσότερους από 1300 πελάτες.

Κατά τα τελευταία έτη ο κλάδος χαρακτηρίζεται από τάσεις συγκέντρωσης και συσσώρευσης των πωλήσεων στις μεγάλες εταιρείες οι οποίες μπορούν να αντεπεξέλθουν στις συνθήκες του ανταγωνισμού. Έτσι και Όμιλος ΕΛΤΟΝ, αποτελεί ένα τέτοιο παράδειγμα.

Εκτιμώντας τις προοπτικές της βαλκανικής αγοράς, προχώρησε στην πραγματοποίηση άμεσων ξένων επενδύσεων. Από το 1997 στην Ρουμανία, το 2000 στην Βουλγαρία και το 2002 στη Σερβία, η εξέλιξη του Ομίλου παρουσιάζει πολύ θετικά στοιχεία. Οι τρεις αυτές χώρες αποτέλεσαν πρόσφορο έδαφος για την ελληνική εταιρεία και δικαίωσαν την επιλογή της για επέκταση.

Και καθώς οι χώρες των Βαλκανίων αναπτύσσονται, παρά την κρίση που είναι αισθητή σε όλο τον κόσμο, η προοπτική του Ομίλου ΕΛΤΟΝ κρίνεται ευοίωνη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

1. Χαζάκης, Κωνσταντίνος, Ι., *Εγχειρίδιο Ξένων Επενδύσεων στις Βαλκανικές Χώρες*, Εκδόσεις Ζήτη , Θεσσαλονίκη 2000.
2. Θανόπουλος, Γιάννης, Ν., *Το Επιχειρείν στο Παγκόσμιο Χωριό Μας*, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2002.
3. Παπαγεωργίου, Πέτρος Π., και Διονύσιος Χιόνης, Π., *Διεθνής Επιχειρηματική Δραστηριότητα και Οργανισμοί*, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Αθήνα 2003.
4. Κυρκιλής, Δημήτρης, *Άμεσες Ξένες Επενδύσεις*, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2002.
5. Μπιτζένης, Αριστείδης, Π., *Η Δυναμική των Βαλκανικών Αγορών & Η Μετάβαση των Χωρών της Ανατολικής Ευρώπης στην Οικονομία της Αγοράς*, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Τόμος Α' Αθήνα 2003.
6. Μπιτζένης, Αριστείδης, Π., *Η Δυναμική των Βαλκανικών Αγορών & Η Μετάβαση των Χωρών της Ανατολικής Ευρώπης στην Οικονομία της Αγοράς*, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Τόμος Β' Αθήνα 2003.
7. Ρουμελιώτης, Παναγιώτης, Β., *Πολυεθνικές Επιχειρήσεις και Υπερκοστολογήσεις-Υποκοστολογήσεις στην Ελλάδα*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1978.

ΞΕΝΗ

1. Griffin, Ricky W., Michael W. Pustay, *International Business*, Prentice Hall, U.S.A. 2005.
2. Dunning, J.H., *Multinational Enterprises and the Global Economy*, Addison-Wesley, London 1993.
3. Gilpin, Robert., *Η Πρόκληση του Παγκόσμιου Καπιταλισμού*, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα 2003.
4. Chan, Steve, *Foreign Direct Investment in a Changing Global Political Economy*, Palgrave Macmillan, U.S.A. 1995.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

1. <http://www.tovima.gr>
2. <http://epixeireite.duth.gr>
3. www.elton.gr
4. <http://el.wikipedia.org>
5. <http://europa.eu>
6. www.livepedia.gr
7. www.agora.mfa.gr
8. www.investbg.government.bg
9. www.axiaplus.gr
10. <http://bulgaria.world-countries.net>
11. www.arisinvest.ro
12. <http://www.kpmg.com/ro>
13. www.traderom.ro
14. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>
15. www.romania-central.com
16. www.insse.ro
17. <https://www.cia.gov>
18. <http://www.agelioforos.gr>
19. www.imf.org
20. www.express.gr
21. www.enet.gr
22. www.skai.gr
23. www.setimes.com
24. <http://www.bdo.co.rs>
25. <http://www.pwc.com/sr>
26. <http://www.siepa.gov.rs>
27. www.webrzs.stat.gov.rs
28. www.nauka.gov.rs
29. www.siteresources.worldbank.org
30. www.ekoplan.gov.rs
31. www.kerdos.gr
32. www.voria.gr
33. www.imerisia.gr
34. www.unctad.org
35. <http://www.xrimanews.com>
36. <http://investmentromania.com>
37. <http://www.bnro.ro>
38. <http://www.bnr.bg>
39. <http://www.investbulgaria.com>
40. <http://www.investnet.bg>
41. <http://www.bnb.bg>
42. <http://www.buyusa.gov>
43. <http://www.unesco.org>
44. <http://en.wikipedia.org>
45. www.stat.gov.rs
46. www.mfin.gov.rs
47. www.nbs.rs

48. <http://www.ekoplan.gov.rs>
49. <http://www.pwc.com/ro>
50. <http://www.makthes.gr>
51. <http://press.auth.gr>

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΡΠΑ